

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

54

سالی / 2009 – بەرگی پەنجاوچار

چاپی یەكەم / سالی 2009

پیرست

- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى دەسپىك خولى سييهىمى ھەلبژاردن - پيىنج شەممە 2009/8/20 ن 5
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (1) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/9/8 ن 39
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (2) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - چوار شەممە 2009/9/9 ن 97
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (3) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/9/15 ن 155
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (4) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - چوار شەممە 2009/9/16 ن 213
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (5) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/10/6 ن 221
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (6) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - دوو شەممە 2009/10/19 ن 245
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (7) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - چوار شەممە 2009/10/21 ن 273
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (8) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - دووشەممە 2009/10/26 ن 339
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (9) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - چوار شەممە 2009/10/28 ن 441
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (1) ى نائاسايى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - يەك شەممە 2009/11/15 ن

487

- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (10) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/11/17 ن 569
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (11) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - چوار شەممە 2009/12/2 ن 585
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (12) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/12/15 ن 591
- پرۆتۆكۆلى دانيشتنى ژمارە (13) ى خولى سييهىمى ھەلبژاردن - سى شەممە 2009/12/29 ن 641

پروتۆكۆلى دانىشتىنى ژماره (13)

سى شەممە رېكەوتى 2009\12\29

خولى سىيەمى ھەئىزاردن

هەریمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پروژۆکۆلەکان

57

سالی / 2010 – بەرگی پەنجاوچەوت

چاپی یەكەم / سالی 2010

پریست

پروٹوکولی دانیشتنی دەسپیک خولی سییەمی هەلبژاردن – شەممە 2010/3/13 ن 5

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (1) ی خولی سییەمی هەلبژاردن – پینج شەممە 2010/4/8 ن 13

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (2) ی خولی سییەمی هەلبژاردن – یەك شەممە 2010/4/11 ن 65

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (3) ی ی خولی سییەمی هەلبژاردن – دوو شەممە 2010/4/12 ن 109

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (4) خولی سییەمی هەلبژاردن – سی شەممە 2010/4/13 ن 217

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (5) خولی سییەمی هەلبژاردن – چوار شەممە 2010/4/21 ن 239

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (6) خولی سییەمی هەلبژاردن – دوو شەممە 2010/4/26 ن 293

پروٹوکولی دانیشتنی ژمارە (7) خولی سییەمی هەلبژاردن – چوار شەممە 2010/5/5 ن 365

بەرپز شىروان ناصح حيدرى:

بەناوى خىواي گەورەو مېھربان.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان.

1- خويىندەنەوى يەكەمى پرۆژە ياساى وەزارەتى دارايى و ئابوورى ھەريىمى كوردستان.

ديارە ئەو پرۆژەيە برىتتايە لە (21) بىرگەو بە تەفسىل باس لە ھەيكەلى تەنزيى وەزارەتى دارايى و ئابوورى دەكات، لە ھەمان كاتدا باس لە بەرپۆھ چوونى ئىش و كارەكانى وەزارەتى دارايى دەكات، تەبىيى ئەوھ يەك بوونى ھەردوو وەزارەتى دارايى، ئىستا لەلايەن حكومەتى ھەريىمى كوردستانەوھ پىشكەش بە پەرلەمانەوھ كراوھ، بۆ ئەوھى خويىندەنەوى يەكەمى بۆ بىرئىتن، دواتر ئىجالەى لىژنەكانى پەرلەمان بىرئىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا ئەو پرۆژەيە تەحويلى لىژنەى ياسايى و دارايى و ئەندامە بەرپزەكانى پەرلەمانى كوردستان دەكەين، بۆ گەفتوگۆكردن و ئامادە كردنى راپۆرتەكانيان، بۆ ئەوھى لەناو ھۆلى پەرلەمان موناقتەشەى لەسەر بىرئىت و بىرئىت لەسەر بىرئىت، تەكايە خالى دووھم.

بەرپز شىروان ناصح حيدرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

2- خويىندەنەوى يەكەمى پرۆژە ياساى وەزارەتى بازىرگانى و پىشەسازى ھەريىمى كوردستان.

ديارە پرۆژە ياساى وەزارەتى بازىرگانى و پىشەسازى ھەريىمى كوردستان لەلايەن حكومەتەوھ پىشكەش كراوھ، لە ئەنجامى دەمچ كردنى ھەردوو وەزارەت، وەزارەتى بازىرگانى و وەزارەتى پىشەسازى، ئەم پرۆژەيە برىتتايە لە (10) بىرگە، كە پەيوەندى ھەيە بە چۆنيەتى بەرپۆھ چوونى ئىش و كارى ھەردوو وەزارەت، لە لاينەن حكومەتى ھەريىمى كوردستانەوھ پىشكەش كراوھ بۆ پەرلەمان، ئىستاش خويىندەنەوى يەكەممان بۆ كرد، بۆ ئەوھى ئىجالەى لىژنە پەيوەندىدارەكان بىرئىت، بۆ دىراسەت كردن و تەقدىم كردنى راپۆرتى پىويست، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، ئەم پرۆژە ياسايش پىشكەشى لىژنەى پىشەسازى و لىژنەى ياسايى و لىژنەى دارايى و ئەندامە بەرپزەكانى پەرلەمانى كوردستان دەكەين، بۆ گەفتوگۆكردن و موناقتەشە كردنى لەناو پەرلەمان و بىرئىت لەسەرى، ئىستا بۆ خالى سىيەم تەكايە.

بەرپز شىروان ناصح حيدرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

3- خۆپىندىنەۋەي يەكەمى پرۇژە ياساى ۋەزارەتى كىشتوكال ۋە دەرامەتى ئاۋ لە ھەرىمى كوردستان. ئەم پرۇژەيە لەلايەن حكومەتى ھەرىمى كوردستانەۋە پىشكەش گراۋە، لە ئەنجامى دەمچ كىردى ھەردوۋ ۋەزارەت، ۋەزارەتى كىشتوكال ۋە ۋەزارەتى ئاۋدىرى، ئەم پرۇژەيە برىتییە لە (11) ماددە، كە چوار بەش لە خۆى دەگرىت، بەشى يەكەم/ پىناسەۋ ئامانجەكانى ۋەزارەتە، بەشى دوۋەم پىسپورى ۋە دەسلەتەكانى ۋەزارەتە، بەشى سىيەم/ پىكەتەكانى ۋەزارەتە، بەشى چوارەم/ حوكمە گىشتى ۋە كۆتايپەكانە، لەگەل ھۆكارى دەرجوۋنى ياسايەكە، كە ئىستا خۆپىندىنەۋەي يەكەممان بۆ كىرد، داۋا لە سەرۋكايەتى دەكەين كە ئىجالەى لىژنەى پەيوەندىدارى بىكات، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرىزان، ئەم پرۇژە ياسايەش پىشكەشى لىژنەى كىشتوكال ۋە ئاۋدىرى ۋە لىژنەى ياسايى ۋە ئەندامە بەرىزەكانى پەرلەمانى كوردستان دەكەين، بۆ گىفتوگۆكىردن ۋە موناقتەشە كىردى لەناۋ پەرلەمان ۋە برىپاردان لەسەرى، كەرەم بىكە فەرموو.

بەرىز برهان رشيد حسين:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەراستى ئىمە لە مانگى يازدەۋ دواز دەۋە دە پرۇژەمان پىشكەش كىردوۋە، ئەم دە پرۇژەيە تاكو ئىستا نەخراۋەتە بەرنامەى كارەۋە، ئىمە داۋاكارىن لە سەرۋكايەتى بەرىز، بۆمان روون بىكاتەۋە، بۆ ئەۋ پرۇژانەى لە حكومەتەۋە دىن يەكسەر دەپىخەنە بەرنامەى كارەۋە؟

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

بە سەرىە براى عەزىز، ئەۋانەش دىتن، ھەر پرۇژەيەك ھەبىتن ھىچى پىشتگوى ناخرىت، سرە دەگرىت، لەم خولەش ھەول دەدەين ھەموو ئەۋ پرۇژانەى لەبەردەستمانە تەۋاۋ بىكرىت، بەپىي ۋەخت ھاتوۋە، تەقدىم دەكرىت، سوپاس بۆ جەنابت، ئىستا بۆ خالى چوارەم.

بەرىز شىروان ناصح حيدرى:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئىستا كۆتايىمان بە خالەكانى يەكەم ۋە دوۋەم ۋە سىيەمى بەرنامەى كار ھىنا، خالى چوارەم لە بەرنامەى كار/ گىفتوگۆ كىردنە لەسەر پرۇژە ناۋچە ناكۆكەكان لە ھەرىمى كوردستان – عىراق. ئەگەر ئىجازەمان پى بدەيت، ئىمە ۋەكو لىژنە ياسا راپۇرتمان ھەيە، لەسەرەتا راپۇرتەكەمان بىخوئىنەۋە، ھەرۋەھا لىژنەى ناۋخۇش راپۇرتى خۆى ھەيە، راپۇرتى لىژنەى ناۋخۇش بىخوئىندىرئىتەۋە، پاشان برگە بە برگە دەچىنە موناقتەشە كىردن ۋە گىفتوگۆ كىردن لەسەر برگەكانى ئەم پرۇژەيە.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەردەۋام بن لە كارەكانتان.

بهريز د. زانا رؤوف حمه كريم:

بهريز سهروكي بهرله مان.

بهريزان نهنداماني بهرله ماني كوردستان.

نهمه راپورتى ليژنهى ياساييه، سهرهتا راپورتهكه به زمانى عهدهى دهخوينمهوه، پاشان به زمانى كوردى.

الى / رئاسة برلمان كوردستان _ العراق

م/ تقرير اللجنة القانونية

اجتمعت لجنة الشؤون القانونية يوم الاثنين 14/بفرانبار/ 2709 كوردى المصادف ليوم 2010/1/4 الميلادية لدراسة مشروع قانون الهيئة العامة للمناطق المتنازع عليها المقدم من قبل مجلس وزراء الاقليم والمحال الى لجنتنا بعد القراءة الاولى له في البرلمان بجلسته الاعتيادية المرقمة (13) والمؤرخة في 2009/12/29 وبعد المناقشة والمداولة تؤيد اللجنة المشروع ابتداء بالنظر لالغاء وزارة المناطق خارج الاقليم التي كانت ضمن تشكيلة الكابينة الخامسة وضرورة استحداث هيئة عامة للمناطق المتنازع عليها لمتابعة تنفيذ متطلبات المادة 140 من الدستور العراقي الدائمى وتوصلت بالاتفاق الى مايلى:-

1- بالنسبة للمادة الاولى من المشروع نقترح صياغة مقدمه المادة كالاتي (يقصد بالمصطلحات والتعابير الآتية المعاني المبينة ازائها لاغراض هذا القانون) وتحذف الفقرة (ثانياً) منها لعدم تكرار هذا المصطلح ضمن مواد القانون، لأن الغرض من المادة التعريفية في القوانين هو الاشارة الى المصطلح ضمن مواد القانون فقط تحاشياً للتكرار وتعديل التسلسلات تبعاً لذلك.

2- بالنسبة للمادة الثانية من المشروع: جعل صياغة الجملة الاخيرة من المادة كالاتى (ويجوز لها فتح مكاتب في محافظات الاقليم والمناطق المتنازع عليها).

3- بالنسبة للمادة الثالثة حذف جملة (المادة 140 من الدستور) من اخير الفقرة (أولاً) منها وإحلال كلمة (اعلاه) محلها وجعل صياغة الفقرة (رابعا) منها كالاتي (تنظيم ومتابعة وادارة شؤون المهجرين والمرحلين). مع اقتراح اضافة فقرة بتسلسل (خامسا) اليها وكالاتي:-

خامساً: {تنفيذ مشاريع خدمية في المناطق المتنازع عليها}.

4- بالنسبة للمادة الرابعة:- نقترح جعل رئيس الهيئة بدرجة (وزير) بدلا من (درجة خاصة) لأن القائمين بهذه المهام في السلطات الاتحادية في العراق هم (وزير أو بدرجة وزير) وليس من المنطق والبروتوكول ان يكون رئيس الهيئة في الاقليم بدرجة خاصة لاسيما وأنه يتعامل مع المسؤولين هم بهذا المستوى.

5- بالنسبة للمادة الخامسة:- اضافة (ان يكون) في بداية الفقرة (3) من (اولاً) منها.

6- نقترح اضافة مادة الى المشروع بخصوص حالات انتهاء عضوية رئيس الهيئة وعلى ان يكون تسلسلها بتسلسل المادة السادسة وتعديل التسلسلات تبعاً لذلك.

{أولاً: تنتهي عضوية رئيس الهيئة لاحد الاسباب التالية:-

1- الاستقالة.

2- الوفاة.

3- التقاعد.

4- العزل.

5- ثبوت عدم الكفاءة.

6- الحكم عليه بجناية أو جنحة مخلة بالشرف.

ثانياً: يرشح مجلس الوزراء مرشحاً آخر للتعيين وفق الشروط والاجراءات الواردة في هذا القانون} .

7- بالنسبة للمادة السادسة من المشروع:- اضافة جملة (وله خبرة وممارسة لاتقل عن عشر سنوات) الى ما بعد فى مجال اختصاص الدائرة فى (اولاً) منها وكذلك اضافة دائرة اخرى بتسلسل (4) الى الدوائر الواردة فى

المشروع بأسم (دائرة شؤون الهجرة والمهجرين) وتنظيم الدوائر وترتيبها كالاتي:-

1- الدائرة الادارية والمالية والقانونية:- {أي دمج الفقرتين (1 ، 3) من المشروع.

2- دائرة تطوير المناطق المتنازع عليها.

3- دائرة العلاقات والدراسات والاعلام.

4- دائرة شؤون الهجرة والمهجرين.

- اضافة فقرة بتسلسل (ثانياً) وكالاتي:-

{ان يكون للهيئة مستشارين لايقبل عددهم عن (أثنين) وتعديل التسلسلات تبعاً لذلك.

8- اما بالنسبة للمادة السابعة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة .

9- اما بالنسبة للمادة الثامنة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة.

10- اما بالنسبة للمادة التاسعة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة.

11- اما بالنسبة للمادة العاشرة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة.

12- اما بالنسبة للمادة الحادية عشرة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة.

13- اما بالنسبة للمادة الثانية عشرة من المشروع: لاتوجد عليها أية ملاحظة.

أما بالنسبة للاسباب الموجبة للمشروع فإن اللجنة تؤيدها وتقترح اضافة جملة {وتنمية وتطوير المناطق المتنازع عليها} الى مضمونها.

راجين التفضل بالاطلاع وعرض اصل المشروع ورأي اللجنة القانونية بشأنه على البرلمان لمناقشته وابداء الرأي المناسب بشأنه والتصويت عليه.

زور سوپاس.

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كەرەم بىكەن بەردەوام بن.

بەرپۇز د.احمد ابراهيم على:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەمەش كوردىيەكەيەتى:

بۇ / سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان _ عىراق

بابەت/ راپۇرتى لىژنەيى ياسايى

لىژنەيى كاروبارى ياسايى سەر لە بەياني رۇزى دووشەممە رېكەوتى 14 / بەفرانبار / 2709ى كوردى بەرامبەر بە 4 / 2010ى زايىنى كۇبوووه، بۇ لىكۆلېنەوه لە پرۇژەي ياساي دەستەي گشتىي ناوچە ناكۆكى لەسەرەكان، كە لە لايەن ئەنجومەنى وەزيرانى ھەرېم پيشكەش كراوه، دواي خويندنەوهي يەكەمى لە پەرلەمان، لە دانىشتنى ئاسايى ژمارە (13)ى رۇزى 29 / 12 / 2009دا بۇ لىژنە نارداوه. دواي تاوتويكردن وليكۆلېنەوه لەسەرى، لىژنە لەسەرەتاوه پشتگىرى پرۇژەكە دەكات، چونكە وەزارەتى ناوچە ناكۆكى لەسەرەكانى دەرەوهي ھەرېم ھەلۆشاوتەوه، كە جاران لەناو پىكھاتەي كابىنەي پىنجەم بووه، پىوستە دەستەيەكى گشتى بۇ ئەو ناوچە ناكۆكى لەسەرەناە دابەزى، بۇ بەدواداچوونى پىوستىەكانى ماددەي (140)ى دەستوورى ھەمىشەيى عىراق و لىژنە بە رېكەوتن گەيشتە ئەمانەي خوارەوه:

1- لە بارەي ماددەي يەكەمى پرۇژەكە: پيشنياز دەكەين پيشەكى ماددەكە بەم جۆرە بى:

مەبەست لە م زاراهو دەستەوازانەي خوارەوه ماناكانى بەرامبەربانە بۇ مەبەستەكانى ئەم ياسايەو بېرگەي (دووم) لادەبرى تاكو زاراهوكان لەناو ماددەكانى ياساكە دووبارە نەبىتەوه، چونكە مەبەست لە ماددە پىناسەيەكە لە ياساكاندا ئاماژە كەردنە بۇ زاراهو، تەنيا لەناو ماددەكانى تاكو دووبارە نەبىتەوهو زنجىرەكانىش بەو پىيە ھەموار بىرېن.

2- لە بارەي ماددەي دوومى پرۇژەكەوه: دارشتنى رستەي كۆتايى لە ماددەكەدا بەم جۆرە بى: {دەشى نووسىنگە لە پارىزگانى ھەرېم و ناوچە ناكۆكى لە سەرەكان بىكاتەوه}.

3- لە بارەي ماددەي سىيەمەوه: رستەي ماددەي {140 لە دەستوور} لە كۆتايى بېرگە (يەكەم)ى ھەلگىرى لە شوپىندا وشەي (سەرەوه) دابىرى و دارشتنەوهي بېرگەي (چوارەم) بەم جۆرە بى {رېكخستن و بەدواداچوون و بەرپۆەبردنى كاروبارى كۆچ پىكراو و دەركرارهكان}.

لەگەل پيشنيازكردنى خستە سەرى بېرگەيەك بە زنجىرەي (پىنجەم) بوى و بەم جۆرەي خوارەوه:

{جىبەجى كردنى پرۇژەي خزمەتگوزارى لە ناوچە ناكۆكى لە سەرەكان}.

4- لە بارەي ماددەي چوارەمەوه: پيشنياز دەكەين سەرۆكى دەستە بە پەلى (وەزىر) بى لە جىياتى بە (پەلى تايبەتى) بى، چونكە ئەوانەي كاردەكەن لە دەسەلاتەكانى فېدرالىدا لە عىراق (وەزىر) يا بە (پەلى

وھزیرن) و بەپیی لۆجیک و پڕۆتۆگۆلیش ناشی سەرۆکی دەستە لە ھەرێمدا بە پلەى تايبەتى بى، بە تايبەتى ئەو مامەتە لەگەڵ بەرپرسیانى لەو ئاستەدا دەکات .

5- لە بارەى ماددەى پینجەمەو: دەربیرینی (کە دەبى) بخریتە سەرەتای برگەى (3) لە (یەكەم)یدا.

6- پینشیاى دەكەین ماددەىك بخریتە سەر پڕۆژەكە لەبارەى حالەتى كۆتایى ھاتنى ئەندامیى سەرۆكى دەستە، بەمەرجی زنجیرەكەى بە زنجیرەى ماددەى شەشەم بىت و زنجیرەكانى بەو پىیە ھەموار بكرین: { یەكەم: ئەندامیەتى سەرۆكى دەستە بە یەكێك لەم ھۆیانەى خوارەو كۆتایى دىت:

1- وازھینان.

2- مردن.

3- خانەنشین بوون.

4- ئى خستن.

5- ئىسپات بوونى بى توانایى.

6- ھوكمدانى بە تاوانیك یا كەتنیكى ئابرووبەر.

دووھ: سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وھزیران پالیئوراویكى تر بۆ دامەزراندن دەپالئوى، بەپیی مەرج و رىكارەكانى كە لەم یاسایەدا ھاتوون} .

7- لە بارەى ماددەى شەشەمى پڕۆژەكەو: رستەى {شارەزایى و دەستدانە كارى ھەبى كە لە (دە) سال كەمتر نەبى} بخریتە دواى {لە بواری پىپۆرى فەرمانگە} لە (یەكەم)ى و، ھەر وھا وشەى (فەرمانگە)یەكى تر بە زنجیرەى (4) بخریتە سەر فەرمانگەكانى تر لە پڕۆژەكەدا بەناوى (فەرمانگەى كاروبارى كۆچ و كۆچ پىكراوان) و رىكخستنى فەرمانگەكان بەدواى یەكدا ھاتنیان بەم جۆرە بى:

1- فەرمانگەى كارگىرپى و دارایی و یاسایى {واتە لىكدانى برگەكان (1، 3) لە پڕۆژەكەدا} .

2- فەرمانگەى پەرەپیدانى ناوچە ناكۆكى لەسەرەكان.

3- فەرمانگەى پەيوەندى لىكولینەوھو راگەیاندن.

4- فەرمانگەى كاروبارى كۆچ و كۆچ پىكراوكان.

- برگەىەكى بە زنجیرەى (دووھ) بخریتە سەرى و بەم جۆرەى خوارەو بىت:

{دەستە راویژكارى دەبى كە ژمارەكانیان لە (دوو) كەمتر نەبى و زنجیرەكان بەو پىیە ھەموار دەكرین} .

8- لە بارەى ماددەى ھەوتەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

9- لە بارەى ماددەى ھەشتەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

10- لە بارەى ماددەى نۆیەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

11- لە بارەى ماددەى دەیەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

12- لە بارەى ماددەى یازدەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

13- لە بارەى ماددەى دوازدەمى پڕۆژەكەو: ھىچ تىبىنیەكى لەسەر نییە.

- 5- وفيما يتعلق بالمادة الخامسة الفقرة (4): تقترح تغيير كلمة (المضطهد) الى (النظام البعثي).
- 6- وفي المادة السادسة: لا يوجد لدينا أية ملاحظة عليها.
- 7- فيما يتعلق بالمادة السابعة: تقترح اللجنة إضافة فقرة الى المادة برقم (3) وكالاتي:
- 3- على رئاسة الهيئة أن تقوم بتقديم تقرير عن مهامها كل ستة أشهر، عن طريق مجلس الوزراء الى برلمان كوردستان.
- 8- وفيما يتعلق بالمادة الثامنة تقترح اللجنة تغيير عبارة (رئيس مجلس الوزراء) الى (مجلس الوزراء).
- 9- أما عن المادة التاسعة: ليس لدينا أية ملاحظة.
- 10- وعن المادة العاشرة: لا يوجد لدينا أية ملاحظة.
- 11- وكذلك بالنسبة للمادة الحادية عشرة: لا يوجد أية ملاحظة.
- 12- وكذلك بالنسبة للمادة الثانية عشرة: لا يوجد أية ملاحظة.
- مع بالغ التقدير.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

که رهه بکهه به کوردی.

بەرپز قادر حسن قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئهمه دهقی راپۆرتی لیژنه کهمانه به زمانی کوردی:

بۆ بهرپز/ سەرۆکایهتی پەرلهمانی کوردستان - عیراق

ب/ راپۆرتی لیژنه

لیژنه کهمان چهند کۆبوونهوهیهکی سازدا بۆ لیکۆلینهوه له پرۆژه یاسای دهستهی گشتی ناوچه ناکۆکی له سه رهکان، له کۆبوونهوهی رۆژی سی شهممه ریکهوتی 2010/4/13 له سه ره هه مان پرۆژه یاسا که له لایه ن ئه نجومه نی وهزیرانی هه ریم پێشکهش کراوه، دوا ی خویندنه وهی یه کهمی له پەرلهمان، له دانیهتتی ناسایی ژماره (13) ی رۆژی 2009/12/30 ئاراسته ی لیژنه ی ناوخۆ کراوه. راو بۆچوونی لیژنه له سه ره پرۆژه یاسایه که به م جوړیه:

لیژنه پشتگیری له پرۆژه که دهکات به شیوهیهکی گشتی.

1- سه بارت به ماده ی یه کهم له برگی (3) به م شیوهیه بنووسریته وه: (دهسته ی گشتی ناوچه کانی ناکۆکی له سه ره له نیوان هه ریم و حکومه تی عیراقی فیدرالدا).

2- سه بارت به ماده ی دووه برگی (1) هه مان گۆرانکاری له ناوی دهسته که بکریت، که له ماده ی یه که کراوه، سه بارت به برگی (2) به م شیوهیه بنووسریته وه: (باره گای سه ره کی دهسته له هه ولیری

پايتەختى ھەرىمى كوردستان دەبى و دەشى نووسىنگەى لە پارىزگا پەيوەندىدارەكان و ناوچە ناكۆكى لەسەرەكان بىكاتەوہ).

3- سەبارەت بە ماددەى سى، لىژنە پيشنيار دەكات لە برگەى (2) وشەى (زيان ليكەوتوانى) بۇ زياد بىرئىت بەم شىوہىيە: (ھەماھەنگى وھارىكارى كوردنى لە ريگەى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيرانەوہ لەگەل دەسلەتەكانى فيدرالى لە ھەموو كارىكى پەيوەندىدار بى بە دابىن كوردنى مافەكانى گەلى كوردستان، بۇ دووبارە نەخشەكيش كوردنى سنوورى كارگيرى ھەرىم ولابردنى ئاسەوارەكانى سىياسەتەكانى پاكتاو كوردنى رەگەزىي و بەعەرەب كوردنى و كۆچ پى كوردنى بە زۆرو قەرەبوو كوردنەوہى زيان ليكەوتوان و، بىرگەى (5) بۇ زياد بىرئىت بەم شىوہىيە: (5 - سەرپەرشتى كوردنى (ديارى كردن و جى بەجى كوردنى) پىرۆژە خزمەتگوزارىيەكان كە لە ناوچە ناكۆكى لەسەرەكان ئەنجام ئەدرئىت.

4- سەبارەت بە ماددەى چوارەم لىژنە پيشنيار دەكات دەستەواژەى (پلەى تايبەت) بىگۆردئىت بە (وەزىر).
5- سەبارەت بە ماددەى پىنجم تەنھا لە برگەى (4) وشەى (داپلۆسىنەر) بىگۆردئىت بە وشەى (رژىمى بەعس).

6- سەبارەت بە ماددەى شەشەم ھىچ تىبىنى يەكمان نىيە.
7- سەبارەت بە ماددەى ھەفتم لىژنە پيشنيار دەكات برگەى (3) بۇ زياد بىرئىت بەم شىوہىيە: (3- سەرۆكايەتى دەستە پىويستە ھەر(6) مانگ جارئك راپۆرتئك لەسەر ئەرك و كارەكانى لە ريگەى ئەنجومەنى وەزيرانەوہ ئاراستەى پەرلەمانى كوردستان بىكات.

8- سەبارەت بە ماددەى ھەشتەم لىژنە پيشنيارى گۆرپىنى دەستەواژەى (سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران) دەكات بە (ئەنجومەنى وەزيران).

9- سەبارەت بە ماددەى نۆيەم ھىچ تىبىنى يەكمان نىيە.
10- سەبارەت بە ماددەى دەيەم ھىچ تىبىنى يەكمان نىيە.
11- سەبارەت بە ماددەى يازدەيەم ھىچ تىبىنى يەكمان نىيە.
12- سەبارەت بە ماددەى دوازدەيەم ھىچ تىبىنى يەكمان نىيە.
لەگەل رىزمان.

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا كەرەم بىكەن لىژنەى ياساى بۇ خويىندەنەوہى پىرۆژەكە، ماددە بە ماددە.

بەرىز د.رؤزان عبدالقادر دزەبى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پىرۆژەيەى كە لەلايەن ئەنجومەنى وەزيرانەوہ پيشكەش بە پەرلەمان كراوہ.

پىرۆژەى ياساى دەستەى گشتى بۇ ئەو ناوچانەى ناكۆكياى لەسەرە لە ھەرىمى كوردستان – عىراق

ماددەى يەكەم/ ئەم وشەو زاراوانەى لە ھەر شويىنىكى ئەم ياسايەدا بىن ماناكانى بەرامبەريانە:

پشتگیری له رهئی لیژنه‌ی یاسایی ده‌که‌ین، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

ئه‌و به‌رپزانه‌ی که ده‌پانه‌وئیت قسه بکه‌ن له‌سه‌ری، ئیستا ناویان ده‌نووسین، هه‌ر که‌سیک ده‌په‌وئیت قسه بکات له‌سه‌ر ماده‌ی یه‌که‌م، نوخته‌ی نیزامیه، که‌ره‌م بکه، فه‌رموو.

به‌رپز عبدالله محمد نوری:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

پیش‌نار ده‌که‌م عینوانه‌که‌شی ئه‌گه‌ر بکریت، چونکه هه‌ندیک راو بۆچوونی جیاواز ره‌نگه له‌سه‌ر دارشته‌وه‌ی عینوانه‌که.....

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

ناوت بنووسه، ئینجا قسه بکه، باشه برای من، ئه‌و به‌رپزانه‌ی ئه‌پانه‌وی قسه بکه‌ن:

محمد سعید، بیلال سلیمان، دانا سعید، جمال طاهر، تارا، بیریقان، ئاسۆ، په‌یام، په‌ریهان، عبدالله مه‌لا نوری، عدنان عوسمان، رزگار، سالار مه‌حمود، گولیزار، رفیق صابر، عبدالرحمان حسین، ناسک، ئه‌فین عمر، که‌سی تر هه‌یه؟، ئه‌و به‌رپزانه‌ی ناویان ئیزافه کرد، هازه سلیمان، په‌روین، که‌یلی ئه‌که‌رم، د.احمد.

به‌رپز حه‌مه سعید حه‌مه‌ علی:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من له‌سه‌ر ناوه‌که‌ی، به تایبه‌تی وشه‌ی ناکۆکی له‌سه‌ر تی‌ببینیم هه‌یه، ناکۆکی له‌ نیوان دوو که‌سه، هه‌ریم و عیراق، دوو جیهه‌ت، که ده‌لئی ناکۆکی ده‌گونجی و ئه‌ویش حه‌ق بی، ئیمه‌ش له‌سه‌ر حه‌ق بین، به‌لام ئه‌م ناوچانه به‌ پئی دۆکیومیته‌ می‌زووی و یاساییه‌کان، کوردستانین، ئیستا داب‌رینراون له‌ ئیمه، له‌به‌ر ئه‌وه من پیم وایه ناکۆکی له‌سه‌ره‌کان نابی بنووسین، بۆیه بنووسین داب‌راوه‌کان یان داب‌رینه‌کان، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

سوپاس بۆ جه‌نابت، ریزدار بیلال سلیمان فه‌رموو.

به‌رپز احمد سلیمان عبدالله (بیلال):

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

من هه‌مان قسه‌کانی کاک حه‌مه سه‌عیدم هه‌بوو که کردی و ته‌ئیدی ئه‌وه ده‌که‌م که ئه‌و ناوچانه بکریت به ناوچه داب‌رینراوه‌کان، سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

ریزدار دانا سه‌عید فه‌رموو.

به‌رپز دانا سعید صوفی:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

منیش هەر تەنیا تیبینیم لەسەر ناوی دەستەکەیه، بەلام گرنگ نیه بە نەیسەت منەوه ئەگەر جیئ ناکۆکەکان بیئ یاخود دابراوەکان بیئ، بەلام ئەوهی که ناوەکە ی بەو شیۆهیه هاتوو له پرۆژه یاسایه که، له راستیدا ناو نیه، دەکرێت بلیین جوملهیهکی خه بهریه، له بهر ئەوهی دەستە ی گشتی بو ناوچهکانی ناکۆکیان لەسەر له هەرێمدا، ئەوه دەبیته جومله ی خه بهری نابيته هین له کوردی با بلیین، دەکرێ دەستە ی گشتی ناوچه جی ناکۆکەکان بی، یاخود ناوچه دابراوەکان بی، نهک که ناکۆکیان لەسەر، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

سوپاس، ريزدار جمال طاهر فەرموو.

بهريز جمال طاهر ابراهيم:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

سوپاس، پيشنيار دهكەم دەستەواژهیهك ئيزافه بكرى ، سادساً: ئەگەر پەرلهمان لادرا ئەوه دەبیته خامساً، تهعريفی بکەن: المناطق المتنازع عليها جیه؟، بنووسری تلك المناطق المقطعة من كردستان و المشمولة بالمادة 140 من دستور العراق الاتحادي، تهعريف بكرى، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

سوپاس، ريزدار تارا خان فەرموو.

بهريز تارا تحسين ياسين:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

من هەر وای دەبینم بەس تیبینیم لەسەر ئەوهیه، الاقليم ، اقليم كردستان، العراق: العراق الاتحادي بی، تاكو زیاتر پيشان بدری که ئەو ناوچهیه ناوچهیه که دابراوه به پي ميژوو له شوينهکان و ئیستاش به هوی ئەوهی که عیرافی فیدرالییه یان ئیتیحادیه، ئەم شته دەستە بهر بكرى، سوپاس.

بهريز سهروكي پهرلهمان:

سوپاس، ريزدار بيريغان خان فەرموو.

بهريز بيريغان سرههنگ:

بهريز سهروكي پهرلهمان.

من به نەیسەت ئەم یاسایه، پيشنياريكم ههيه، ئەویش هەز دەكەم لیژنەیهك دروست بكرى له ئەندامانی پەرلهمانی كوردستان به هه ماههنگی ئەندامانی کوتله ی كوردستانی له بهغدا، مادده ی 140 جیبه جی بکەن، چونکه مادده ی 140 ماددهیهکی دەستووریه، دەبی له حکومهتی فیدرالیهوه جیبه جی بكرى، ئەگەر هاتو بهو شیۆهیه بیئ مانای ئەوه شهعیهتی زیاتر هه بی له لای من، به نەیسەت ماددهیهکی تریش ههیه، مادده ی یهكەم بهشی سییه نووسراوه، ناوچهکانی ناکۆکیان لەسەر له هەرێمدا، هیشتا ئەو ناوچانه نهگهراپتهوه ههريم، ئەوه ههولئ بو ددهين بگهريتهوه ههريم، له ئیستاوه ئیمه دامانناوه له ههريم، ئەوه هیوای ئیمه شه بگهريتهوه بو ههريم، ماددهیهکی تریش ههز دهكەم زياد بكرى، ئەویش ئەوهی بنووسریت

بلی ئەو یاسایە کاتیە لە کاتی جێبەجێ کردنى ماددەى 140 ئەو نامینیت، بەلام لەناو پێشنیاری یاساکە یان پرۆژەکە نەنووسراوە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار ئاسۆ.

بەرپز بکر کریم (ئاسۆ):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

تییینی من لەسەر برگەى سییەمە لە ماددەى یەكەم، لەسەر ناوی دەستەكە، لە راستیدا ئەو ناوچانەى ناكۆکیان لەسەرە لە هەرێمدا نین، بەلكو لە نیوان هەرێم و حكومەتى ئیتیحادیه، بۆیه پێشنیار دەكەم ناوەكە بەو شیۆهیهى لى بێت، دەستەى گشتى هەرێمى كوردستان بۆ ناوچە كێشە لەسەرەكان، وای لى بى، چونكە ئەو ناوچانەى كە كێشەیان لەسەرە لە هەرێمدا نین، ئەمەیان یەكەم، دووهمیان: بە نىسبەت ئەو پێشنیازەى كە كاك جەمال كردى، بەراستى پێویستە تەحیدیدى ناوچەكانى كێشە لەسەر بكرى، چونكە لە دەستوورى عێراقیدا تەنیا كەركووك بەناو ناوی هاتوو، پێویستە ناوچەكانى دیکەش لەو قانونەدا تەسمیە بكرى، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار پەيام فەرموو.

بەرپز پەيام احمد محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دیاره منیش هاوڕام لەگەڵ قسەكانى كاك محمد و كاك بیلال، ئەووى عینوانەكەى المتنازع علیها بگۆردریت بە (المستقطعة)، چونكە وەكو فەرموویان ئەو مۆتەنازع نیە، بەلكو ئەمە دابراون لە كوردستان، ئەو ناوچەیه بە پێى میژوو بە پێى ئەووى كە ئەو ناوچەیهكى كوردستانیه، بەلام دابراون، هەرودها لە سییەم: الهيئة العامة للمناطق المتنازع علیها، ئەویش هەر بگۆردرئ بە المناطق المستقطعة، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار پەریهان فەرموو.

بەرپز د. پەریهان قوبلاى محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش سەبارەت بە ماددەى یەكەم برگەى سییەم، عەینى شت، الهيئة العامة للمناطق المتنازع علیها فى الاقليم، ئەگەر بكرى بە المستقطعة وانا دابراوهكان، لەبەر ئەووى كە ئیمە بلیین (المتنازع علیها) وانا ئەو خۆشمان بە قوت نابییت، تا ئیستا یەكلائیمان نەكردووتەوه، بەلام ئەوان دابراون، بەشیکن لە كوردستان، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار عبدالله مەلا نورى.

بەرپۇز عبدالله مەلا نورى:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

سوپاس، قىسەگانم كرا.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار عدنان عوسمان فەرموو.

بەرپۇز عدنان عثمان محمد:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

سوپاس منىش ھەر ئەو رايانەم ھەيە.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار رزگار فەرموو.

بەرپۇز رزگار محمد امين:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئىقتىراح دەكەم ناوھەكە بەم جۆرە بىت: ھىئە الاجزاء المستقطعة من الاقليم، له كاتىكدا كە ئىقلىمىش تەعريف دەكرى ئەو مەلومە، بەس ئەوئەندە بىت ھىئە الاجزاء المستقطعة من الاقليم ، ئەو ەك، دوو: كە دەلى: تەكون للکلمات والتعابير المبينة ازاءها، بىم وايە كلمات و تەعابىر، يان مصطلحات وەكو ئەو ەلى لە لىژنەلى قانونى ھاتوو، يەككىيان بەسە، يقصد بالتعابير الاتية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون، چونكە كە ئەلى مصطلح، مصطلح مەفھومىكى ديارى كراوى ھەيە و مەعنايەكى تايبەتى خۇى وەرگرتوو، ئىتر ئىمە پىويست ناكات، لىرە كە ئەلى ئىقلىم ئەو تەعبىرىكە و بەو جۆرە كە دىتە خوارەو، كەلىمەلى بە تەعبىر بەكار بىنين، زۆر سوپاس.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

بە دەقىقى توخوا چى بوترىت؟

بەرپۇز رزگار محمد امين:

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان.

يقصد بالتعابير الاتية المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون، له كەلىشى جوزئى موستەقتەع تەعريف بكرى ئەوئىش، چونكە من كە ئەلىم عىنوانەكە بەم جۆرە بىت، ھىئە الاجزاء المستقطعة، كە جوزئى موستەقتەع ئەوئىش ديارى بكرى لە تەعريفەگاندا.

بەرپۇز سەرۋىكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار سالار مەحمود فەرموو.

بەرپىز سالار محمود مراد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا من ئەو دەستە ئىبىنمە لەسەر ناوئىشانى پىرۇژەكە، رام واپە ھاوتا لەگەل دەستورى عىراقى، ئەو دەستە لە ماددە 140 دا ھاىتوو، راستە لەبارى عاتىفە نىشتىمانى و نەتەو دەپىيەو لەوانەپە وشەى دابىراو جۇرئەك ئەھوونمان بىكەتەو، بەلام بىرمان نەچى بەشىكى زۇر لە ناوچەكە، لە ناوچە جىيى ناكۆكەكاندا سىياسەتتىكى ئەمرى واقع مامەلە دەكرى بە جۇرئەك كە ھەموومان دركى پى ئەكەين، بەلكو ئەو ناوچانە ناوچەى جى ناكۆكن و وەكو ئەو ھالەتە بىئىتەو، لە راستىدا بۇ ئەم پىرۇژەپە گىنگە تەعريفەپەك ھەبى بۇ تەواوى ئەو ناوچانەى كە ئىمە بە ناوچەى جىيى ناكۆكى دائەئىين، ئەو ھەلەى كە كاتى خۇى لە ماددەى 140 ھاىتوو لەناوھەكە، ناوى شار و شارۆچكە و كوردستان دەستىشان نەكراو، لىرەدا دەستىشان بىكرى، ئىمە قسە لەسەر ئەو بەكەين، ئەو ناوچانەى جى ناكۆكن لە كوردستان، چونكە ناوچە جىيى ناكۆكەكان لە عىراقدا لە ناوھەست و لە باشووريش ھەن، ئەبى ئىمە ئەم ياساپە تاپبەتەند بى بە نىشتەمانى خۇمان و ئەو دەستە پەپەندە بە كوردستانەو، سوپاستان دەكەم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار گوليزار فەرموو.

بەرپىز گوليزار قادر اسماعىل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ناوى دەستەكە، دەستەى گشتى ناوچە دابىراوھەكان بى، بۇ ئەو دەستەى دەركەوئى كە ئەو ناوچانە كوردستانىن، نەك ھەق بەدەين بە ھۆكۈمەتى مەركەزى كە مافى ئەوانى بەسەرۈپە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار رەفىق صابىر، فەرموو.

بەرپىز د.رەفىق صابىر قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنىار دەكەم كە ناوى دەستەكە بە عەرەبى (هيئة المناطق المستقطعة) و بە كوردىپەكەش، دەستە دەستەواژەپەكى بچوو، ئىمە بۇ ئەو دەزگاپانەى كە لە ئاستى وەزارەتدا نىپە و سەرۆكەكەيان لە ئاستى وەزارەتە ياخود راستەوخۇ بە سەرۆكاپەتەى ئەنجومەنى وەزىرانەو دەبەستىپنەو، وشەى دەزگا بەكار دەھىنن لە جىياتى ئەو لەبەر ئەو بە كوردىپەكە پىشنىار دەكەم دەزگا بىت لە جىياتى دەستە، لە ھەمان كاتدا لە خالى سىپەم، دەبىت ئەو كاتە دەستەكە واى لى بىكرىت ناوھەكەى: دەستەى ناوچە دابىراوھەكان لە كوردستان، يەئنى دابىراون لە كوردستان، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار عبدالرحمن فەرموو.

بەرپىز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ھەمان تېبىنىم ھەيە لەسەر برپگەى سى، كە دەلئيت: دەستەى گشتى بۇ ناوچەكانى ناكۆكيان لەسەرە لە ھەرىمدا، پىم وايە بكرىت بە دەستەى گشتى بۇ ناوچە دابراوكان لە ھەرىمى كوردستان، چونكە ئەو ھەگەر ئىمە بىين سەيرى بگەين، راستە لەوانەيە برپگەيەك يان ماددەيەك لە دەستوورى عىراقىدا ھاتىبت كە دەلئيت ناوچە ناكۆكيەكان، بەلام ئەو تەبىعى لەسەر ئىمەيە، ئىمە برپار لەسەر پرۆژەكە دەدەين كە ئىمە مەسرى ئەو مەنتىقانىە ديارى دەكەين و كە ئىمە لەسەر بچين بۇ دواچوون، چونكە ھەگەر ئىمە ئەو نەكەين ھەروەكو خۆى بمىنىتەو كەواتە ئىمە ھەقىك ئەدەين بەبەرامبەرەكەمان كە ئەوانيش لىرە شەرىكن لەگەل ئىمە لەو شتە، نابى ئەو بمىنىتن چونكە نابى شەرىكى ئىمە بن، لەئەساسدا كوردستانىە و كوردستانى دەبى و نابى، دەبوايە لە ئەساسدا ئەم ماددانە و ئەو ھەموو شتانەش نەبوايە، ئەو ھەقى خۆمانە، كوردستانە، دەبى ئىمە ئىستا موصر بين لەسەر ئەم شتانە كە كوردستانە و كوردستانى دەبى و لەسەر بمىنى، دەبى بلين ناوچە دابراوكان، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار ناسك خان فەرموو.

بەرپىز ناسك توفيق عبدالكرىم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە منيش ھەمان مولاھەزەم ھەيە لەسەر ناوھەكەى، بەلام ئەگەر وترا ئەو تەعاروز دەكات لەگەل دەستوور، پىم باشە لە ماددەى سىيەم لە ماددەى يەكەمدا لە پىناسەكە بە مۇستەقتەع بىت و ناوى شوپنەكانيش بوترىت، ئەمە يەك: دوو: لە برپگەى دووم كە ئەلئين بە پى تەرحەكەى لىژنەى قانونى كە ئەلئين ناوى پەرلەمانى ئىقلىم با لابرى، من پىم وايە ئەو بەللىنەو بۇ دوايى، چونكە ھەگەر بىت و لە تەرحەكەى تريان كە ئەلئى با بە دەرەجەى وەزىر بى، ئەو كاتە ئەبى بە ئەكسەرىەت دەنگ بىنى، لەناو پەرلەمان دەنگى بۇ بدرى.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

تكاىە بەس بۇ ماددەى يەك موناھەشەى ئەكەين، كەى چووينە ئەولا بەسەر چاو.

بەرپىز ناسك توفيق عبدالكرىم:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

مادەم لابرەدى ئەم وشەيە، پەرلەمانى ئىقلىم، من ئەلئيم ئەمە بەللىرىتەو، چونكە دواتر پەيوەندى بە فەقەرەكانى ترى ھەيە، ھەگەر بىت و ئىمە ناوى پەرلەمانى ئىقلىم بەللىن دواتر ئەو ناو، چونكە ھەگەر بە دەرەجەى وەزىر بى ئەبى پەرلەمان تەصويتى بۇ بكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۆ جه نابت، ريزدار ئەفەين عومەر فەرموو.

بەرپز ئەفەين عمر احمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منيش له گەل ئەو دەدام گەوا ناوی دەستەگە بگۆردی، بەلام ئەووی له عەرەبەبەگەیدا هاتوو، موتابەقە لەگەل ئەووی که له دەستووردا هاتوو، بۆیە باوەر ناکەم پێویست بکات دەستکاری بکات، تەنها و تەنها ئەو نەبێت که هەریمی کوردستانی عێراقی لەسەر هەلگیریت، بەلام بۆ دەستەواژە کوردیەکی من پشتگیری رەئەبەگە کاک ئاسۆ دەگەم گەوا فیعلەن بێتە ناوچە کێشە لەسەرەکان، بەلام بەبێ ئەووی هەریمی کوردستانی عێراقی لەسەر بێ، لەبەر ئەووی بەرپزی روونی کردوو و پێویست ناکات من دووبارە بکەمەوه، هەر وەها سەبارەت بە پەرلەمانی کوردستان، منيش هاورام لەگەل لێژنە یاسایی گەوا پێویست ناکات پەرلەمانی کوردستان لێرەدا زکر بکری، بەلکو ئەگەر هەلگیرێ باشتر، پشتگیری رەئەبەگە کاک جەمال دەگەم گەوا فیعلەن پێویستە لێرە ئێمە تەعریفیکی ئەو شوینانە بکەین که جیگای ناکۆکی و کێشەیان لەسەر، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار هازە خان فەرموو.

بەرپز هازە سلیمان مصطفى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منيش هەر لەسەر ناوی پرۆژە یاساکە تێبینیم هەبە که ئەو ناوچانە دابەریناون له هەریمی کوردستان، بە پێی بەرنامەبەگە داریژراو لەسەرەتای سالی حەفتاکان، بۆیە ئەو ئەمەری واقیعە و ئەبێ ناوگەکی بەوشیوەبە بێت باشتر، پرۆژە یاسای دەستە ی ناوچە بریندراوەکان له هەریمی کوردستان-عێراق، دەربارەدی ماددەدی یەگەم، پشتگیری له رای بەرپز کاک جەمال دەگەم که ئەو برگەبە زیاد بکری بە پێی پێناسە کردنی ئەو ناوچانە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار پەروین خان فەرموو.

بەرپز پەروین عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بێگومان گۆرپنی وەزارەت بۆ دەستە، وەزارەت تەبەعن مەهام و حقوق و واجیبات خۆی هەبە، ئەگەر گۆرپنی وەزارەت بۆ دەستە بە بچووگبۆنەووی، ئایا مەهام و حقوق و واجیباتی وەزارەتەگە که بووێتە دەستە ئایا کەم دەبێتەوه، بچووگ دەبێتەوه یان کەم وەکو خۆی دەمینیتەوه؟، برگە و ماددەکانی 140 بە دەستی عێراق له رووی مالی و بریار لێدان، ئایا ئەم دەستەبە دەبێت بە جێبەجێکاری ئەم کارە؟، یاخود مۆنەسیق دەبێ له نیوان هەریم و حکومەتدا؟، واتا دەبێتە کەسی دوو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار كەيلى ئەكرەم فەرموو.

بەرپز كەيلى اكرم احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ناوئەكەي لە جىياتى دەستە بىيىت بە كۆمىسۇنى بالا، سەرەتاي ماددەكەش بەم شىوئى خوارەو دەابىرپزىتەو، مەبەست لەم زاراوانەي خوارەو، ماناكانى بەرامبەريانە لەم ياسايەدا، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپز د. احمد فەرموو.

بەرپز د. احمد ابراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ناوئەكەيەو، پرۆژە ياساي دەستەي گشتى بۆ ئەو ناوچانەي كە ناكۆكيان لەسەرە، پىم وايە لە كوردىيەكەيدا تۆزىك رەككە، ئىمەش لەگەل ئەو خوشك و برايانەي كە پىشنيار دەكەن كە ناوئەكەي ناوچە دەابراوئەكان بىيىت، بەلام ديارە كە ئەو دەستەواژەيە، دەستەواژەي ناوچە جى ناكۆكەكان لە دەستور و ياساي عىراقيدا چەسپاوە بەراستى، ئەگەر بگەرپىنەو بۆ مېژوو، لە حەفتاكانىشەو ئەو ناوچانە لە نىوان شۆرشى كورد و حكومەتى عىراقى بە ناوچە جى ناكۆكەكان هاتوو، ئەمپۆش بە ئەمرى واقع ئەو ناوچانەي ناوچەي جى ناكۆكن، ماددەي 140 يش لەناو دەستوردا جىيى بۆ كراوتەو، پىم وايە ئەگەر ناوچەي جى ناكۆكيش بىيىت، گرتىك نىە، بەلام ناوئەكە بەوشىوئەيە كە لىرە هاتوو، تۆزىك دارپشتنەوئەي ئەوئەيت، ئەگەر بكرى پرۆژە ياساي دەستەي گشتى ناوچە جى ناكۆكەكان بىيىت باشترە لەوئەي كە ئەو ناوچانەي ناكۆكيان لەسەرە، تۆزىك كوردىيەكەي رەككە، منيش لەگەل بەرپز حاكم رزگارم، وشە و زاراو پىويست ناكات هەردوو كە بەيەكەو بىيىت، هەر چەندە زاراو بەرامبەر تەعابىر نىە لە عەرەبىدا، تەعابىر واتا دەرپىن لە كوردىيەكەدا، زاراو بەرامبەر موستەلەحە لە كوردىيەكەدا، ئەگەر بكرى تەنها ئەم وشانەي خوارەو بىيىت، پىم وايە كافىيە، ياخود ئەم دەرپىنانەي خوارەو، ئەك ئەم وشە و زاراوانەي خوارەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، لىژنەي ياساي رەئىتان دەربارەي ئەو را و بۆچوونانەي بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان تەكايە.

بەرپز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دیاره زۆر مولاچهزات پیشکەش کرا له لایەن ئەندامانی پەرله‌مانه‌وه، زیاتر ئەو مولاچه‌زاتانە‌ی که درا په‌یوه‌ندی هه‌یه به مه‌سه‌له‌ی (المناطق المتنازع علیها)، یان (المناطق المستقطعة)، عه‌جه‌با کام ده‌سته‌واژه به‌کاربێنن؟، به‌ حه‌قیقه‌ت ئێمه، راسته به‌ نیه‌به‌ت ئێمه وه‌کو کورد مه‌ناتیق موسته‌فته‌عه‌یه، وه‌کو ئەو مه‌نتیقانه له ئێمه دابراوه، له رووی سیاسیه‌وه، له رووی ته‌ئریخیه‌وه، له رووی جوگرافیه‌وه، له رووی نه‌ته‌وه‌یشه‌وه ئێمه موته‌مه‌سیکین به‌و ئه‌رزانه، فی‌عه‌ن ئەو مه‌ناتیقه موسته‌فته‌عانه بۆ ئێمه پڕ به‌ پی‌ستیتی، به‌لام ئەگه‌ر ئێمه سه‌یری ده‌ستووری عیرا‌قی فیدرال بکه‌ین، نابێ ئێمه ته‌عاروزمان ببێ به‌ نیه‌به‌ت ئەم ده‌سته‌واژه له‌گه‌ڵ ده‌ستووری عیرا‌قی فیدرال، چونکه له ده‌ستووری عیرا‌قی فیدرال (المناطق المتنازع علیها) هاتوو، ئەمه‌ یه‌ک، به‌ نیه‌به‌ت هه‌ندی بۆ‌چوون هه‌بوو علی اساس ته‌عریفی (المناطق المتنازع علیها) بکریت، ئێمه‌ش به‌راستی پشتگیری ئەو ره‌ئیه ده‌که‌ین، که پی‌ویسته (المناطق المتنازع علیها) ته‌عریفیکی بۆ بکری، ته‌عریفیکمان ناماده کردوو، دوا‌ی ئەوه‌ی که کۆی مادده‌که ده‌خوینینه‌وه، ته‌عریفه‌که‌شی له‌گه‌ڵ ده‌خوینینه‌وه، دوا ره‌ئیش ره‌ئێ به‌رپێزان ئەندامانی پەرله‌مانه، به‌ نیه‌به‌ت دروست کردنی لیژنه‌یه‌ک بۆ هه‌ماهه‌نگی نیوان ئێره و به‌غدا، به‌راستی ئەمه جی‌گای به‌ قه‌ناعه‌تی ئێمه له‌م یاسایه نابێته‌وه، ئەگه‌ر ئێمه ویستمان شتیک له‌و بابته‌هه‌ بکه‌ین، ئەوه پاشان پەرله‌مان ئەتوانی به‌ بریاریکی تایبه‌ت ئەم قه‌رارانه بدات، به‌ نیه‌به‌ت ئیزافه‌ کردنی عیرا‌قی ئیتیحادی، ئەوه عیرا‌قی ئیتیحادی له ده‌ستووری عیراق به‌ روون و ئاشکرا هاتوو، یه‌عنی لی‌ره زۆر مو‌جیب نیه ره‌نگدانه‌وه‌ی هه‌بێ له یاساکانی ئێمه، موهیم ده‌ستووری عیرا‌قی فیدرا‌له که عیرا‌قیه‌کان ده‌نگیان بۆ داوه، به‌ گه‌لی کوردستانه‌وه‌ش، به‌ نیه‌به‌ت ته‌حیدکردنی ناوچه‌کان، ئێمه ته‌حیدکردنی ناوچه‌کان به‌ قه‌ناعه‌تی ئێمه، ناکری لی‌ره ته‌حیدیدی بکه‌ین، له‌به‌ر ئەوه‌ی ئێمه له‌ پرۆژه‌ی ده‌ستووری هه‌ریمی کوردستانیش ته‌حیدیمان نه‌کردوو، به‌لکو ئیعتیمادمان کردوو له‌ بۆ حدودی کوردستان، ئیعتیمادمان کردوو سه‌ر جیبه‌جی کردنی مادده‌ی 140 بۆ ئەوه‌ی ته‌حیدیدی حدودی کوردستان له‌و ده‌ستووره‌دا له‌سه‌ر ئەم مادده‌یه‌ کراوه، بۆیه ناکری ئێمه لی‌روه ته‌حیدیدی ئەو مه‌ناتیقانه بکری، ئەمه کۆی ئەم مولاچه‌زاتانه بوو که‌بو‌مان هاتوو، مولاچه‌زه‌ی ئەخیری‌ش به‌رپێزیک له ئەندامانی پەرله‌مان ناردوو‌یه‌تی و ده‌لی: ناوه‌که‌ی بگۆردری بۆ (الهیئة العامة في اقلیم کوردستان للمناطق المتنازع علیها)، زۆر سوپاس.

به‌رپێز سه‌رۆکی پەرله‌مان:

لیژنه‌ی ناوه‌خۆ ره‌ئیتان .

به‌رپێز قادر حسن قادر:

به‌رپێز سه‌رۆکی پەرله‌مان.

ره‌ئێ لیژنه‌ی ئێمه، لیژنه‌ی ناوه‌خۆ، ده‌سته‌ی گشتی ناوچه‌کانی ناکۆکی له‌سه‌ره له نیوان هه‌ریم و حکومه‌تی عیرا‌قی فیدرا‌لدا، زۆر سوپاس.

به‌رپێز سه‌رۆکی پەرله‌مان:

بەپەرزەن ئىستا گویتان لى بوو بەو شەكلە، ئىستا ئەوئى كاك شىروان و لىژنەى ياساى روونيان كردهو، بە حەقىقەت شوینە دابراوكان، بەلام بو ئەوئى موعاریز نەبى لەگەل دەستوور، من پىشنيار دەكەم ئەگەر لای ئیوئى بەرپەز پەسند بى و لىژنەى ياساى وەریگىر، بنووسین شوینە دابراوكان (المسمى بالمناطق المتنازع عليها)، ئەگەر كاك شىروان لەسەر ئەم پىشنيارە بلى شوینە دابراوكان (المسمى بالمناطق المتنازع عليها)، بو ئەوئى هەردوو حالەتەكە چارەسەر بكرى، بو ئەو پىشنيارە ئەگەر رەئیتان.

بەپەرزە شىروان حەیدەرى:

بەپەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

ئىستا ماددەكە دەخوینینەو لەگەل ناوى ياساكە، بەو گۆرانكارىیە و بە ئیزافاتانەى كە هاتە سەرى كە پشنگرىمان لى كرد، بو ئەوئى بەرپەز دەنگدان و دوا رەئیش رەئى بەپەرزەن ئەندامانى پەرلەمانە.

مشروع قانون الهيئة العامة في اقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها

المادة الاولى:

يقصد بالتعبير المعاني المبينة ازاءها لاغراض هذا القانون:

اولاً/الاقليم: اقليم كردستان- العراق.

ثانياً/ الهيئة: الهيئة العامة لاقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها.

ثالثاً/المجلس: مجلس الهيئة .

رابعاً/ الرئيس: رئيس الهيئة.

خامساً/ المناطق المتنازع عليها: هي المناطق المستقطعة من كردستان العراق خلافاً للوقائع التاريخية و الجغرافية والمشمولة بأجراءات التعريب و تغيير الهوية القومية من قبل نظام البعث. ئەمە پىشنيارەكەىە ئاراستەى بەرپەزتان دەكەين.

بەپەرزە سەرۆكى پەرلەمان:

بەپەرزەن ئەگەر كەس مولا حەزەى لەسەر ئەم پىشنيارە نىە ئەيخەينە دەنگدانەو، دوو كەس، كاك حاكەم رزگار و پاشان كاك عبدالله مەلا نورى، پاشان كاك ئارام.

بەپەرزە رزگار محمد أمين:

بەپەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

بەپەرزەى كەلىمەى (الاتية)ى لە بىر كرد، (يقصد بالتعبير الاتية)، وا نيه؟ هەر ئەو بوو.

بەپەرزە عبدالله مەلا نورى:

بەپەرزە سەرۆكى پەرلەمان.

وہلا من نازانم بو چى لەوہ بترسين ناوہكە بەو شيوہ بيت كە خویمان ئەمانەوئى، بە تايبەت ئەم ياسايە بو تەنزيم كردنى هەيئەتەكە كە لە هەرىمى كوردستاندا ئيش دەكات، ئيمە بو چى خویمان بەدەينە دەستى ئەو قەدەرەوہ كە لە ماددەى 140 ناويك هاتووہ كە بو خوئى ناوہكە هەموومان ئيعتيرازمان لەسەرى هەيە، كە

پیمان وایه هه‌ئیه، واتا بۆ چی درێژە بدهین بهو هه‌ئیه؟ بۆیه من داواکارم و بهو پێیهی که کۆمه‌ئیک له براده‌رانی تریش پێشنیاریان کردوو، ناوچه دابڕێندراوه‌کان ئه‌و ناوه‌ش بخریته ده‌نگدانه‌وه، سوپاس.

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

که‌رم بکه لیژنه‌ی یاسایی.

به‌رێز شیروان ناصح چه‌یدم‌ری:

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

ئه‌وه‌ی کاك عبدالله وتی، ئه‌وه په‌یوه‌ندی هه‌یه به صیاغه کوردیه‌که، به نیه‌سبه‌ت صیاغه کوردیه‌که ئی‌مه موشکیله‌یه‌کی موزمینه‌مان هه‌یه لهو په‌رله‌مانه، پاشان که عه‌ره‌بیه‌که په‌سند ده‌کری، هه‌ر ج صیاغه‌که که له‌سه‌ری رێکده‌که‌ون له‌گه‌ڵ زمانه‌وانه‌کان، ئی‌مه مانیه‌مان نیه، ئه‌وه به نیه‌سبه‌ت کاك عبدالله، به نیه‌سبه‌ت کاك حاکم رزگار، ئی‌مه (الاتیه) ی ئیزافه ده‌که‌ین، به نیه‌سبه‌ت ئه‌و لیژنه‌یه‌ی که بێریقان خان ئیشاره‌تی پێدا، من وتم جینگای لهو یاسایه نابێته‌وه، ئی‌مکان هه‌یه ئه‌وه به بریارێکی په‌رله‌مان لیژنه‌یه‌ک لهو بابته‌ته ته‌شکیل بکری بۆ هه‌ماهه‌نگی کردن له نیوان هه‌ردوولا و زۆر سوپاس.

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

که‌رم بکه فه‌رموو، به‌ک که‌س ماوه قسه بکات.

به‌رێز ایوب نعمت قادر(ئارام):

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

پێشنیاری ئه‌و به‌رێزانه‌ی که باس له لادانی که‌لیمه‌ی (المتنازع علیها) ده‌که‌ن، من پرسیارێکم له لیژنه‌ی یاسایی هه‌یه، له کاتی‌که‌دا که باس له ناوچه‌یه‌ک ده‌که‌ن که ناکۆکی له‌سه‌ره، بێگومان ئه‌بێ یان ئیداره‌یه‌کی موشته‌ره‌ک ده‌بێ یان ئیداره‌یه‌کی موشته‌قیلی هه‌بێ، هه‌تا ئه‌و مه‌سه‌له یه‌کلایی ده‌کریته‌وه به ئیستیفئا، به‌لام وه‌کو ناگادارین ئه‌و ناوچه‌یه‌که تا ئیستا هه‌مووی سه‌ر به حکومه‌تی ناوه‌ندییه، که‌واته جینگه ناکۆک نیه، به‌لگو دابراوه، یه‌عنی هه‌ر خۆی بۆخۆی ئیستا ئیداره‌ی که‌رکوک و ناوچه‌کانی تریش به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که دابراوه له کوردستان، مه‌سه‌له‌ی خیلای ده‌ستووری، مادده‌یه‌ک هه‌یه له ده‌ستووری عیراقی، ئه‌گه‌ر کۆمه‌ئیک ماده‌ و برگه هه‌یه که پێویسته ته‌عه‌دیل بکری، ئی‌مه لهو یاسایه‌دا به‌پراستی پێویسته بلێین دابڕێنراو، بۆچی؟ بۆ ئه‌وه‌ی که نوینه‌ره‌کانی کورد له به‌غدا، ئه‌وه‌ش بکه‌ن به یه‌کێک لهو برگانه‌ی که پێویسته ته‌عه‌دیل بکری، نه‌وتری موه‌نازیع، چونکه ئه‌گه‌ر بلێی موه‌نازیع، ده‌بوایه هه‌ر له ئه‌وه‌له‌وه ئی‌مه داگۆکیمان بکردبايه، که به ئیداره‌ی موشته‌ره‌ک، یان به ئیداره‌ی موشته‌قیل ئه‌و شوینانه سه‌ره‌په‌رشتی بکرابايه، زۆر سوپاس.

به‌رێز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

لیژنه‌ی یاسایی ئاخیر ته‌وزیجتان، که‌رمکه.

بەرپز شېروان ناصح حەیدەری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

من دووبارە تەئکید دەکەمەوه، ئیمە بەدل و بە گیانەوه حەز دەکەین ناوی (مناطق المقتطعة) یان (مستقطعة) بێتە ناو یاساگانی ئیمە، بەلام مەوزوعەکه دەستووری عێراقی فیدرالە، نابیت قەوانینی ئیمە، نابیت دەستووری ئیمە هیچ تەعاروزیکی هەبیت لەگەڵ دەستووری عێراقی فیدرال، ئەم دەستەواژەیه لێرەشدا داخیلی بکەین باوەر ناکەم چ قیمەتێکی قانونی هەبیت بەرامبەر بە دەستوورێکی ئیتیحادی، بۆیه ئیمە لەگەڵ ئەو دەستەواژەینە که لە دەستووری عێراقی فیدرالدا هاتوو، تەعریفیشمان بۆ کرد، ئەو تەعریفی که خویندەمەوه پەر بە پێستیهتی، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

تەعریفەکه دووبارە بخوینەوه، بۆ ئەوهی بەرپزان گوێیان لێ بیت، جارێکی تر.

بەرپز شېروان ناصح حەیدەری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

المناطق المتنازع عليها: هي المناطق المستقطعة من كردستان - العراق خلافاً للوقائع التاريخية والجغرافية والمشمولة بإجراءات التعريب وتغير الهوية القومية من قبل نظام البعث.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان، ئەم پێشنیارە تەوزیجە یاساییە، دەستووریشە، دەبخەینە دەنگدانەوه، ئیستا وەك ئاخیر جار خویندراپەوه، كێ لەگەڵداپە تکیا پەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە پەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، دوو کەس لەگەڵدا نییە بەزۆرینە ی دەنگ پەسند کرا، ئیستا ماددەکه هەمووی لەگەڵ عینوانەکه ی بەو تەعدیلە که دەنگتان بۆدا، دەبخەینە دەنگدانەوه، كێ لەگەڵداپە پەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، كێ لەگەڵدا نییە پەستی بەرز بکاتەوه؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ پەسند کرا، بۆ ماددە ی دوو تکیا پە.

بەرپز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە ی دووهم:

یەكەم: بە پێی ئەو یاسایە دەستەپەك پێك دێ بە ناوی دەستە ی گشتی ناوچەکانی ناکۆکیان لەسەرە لە هەریمی کوردستان - عێراق، کەسایەتیەکی مەعنەوی و سەر بەخۆی و دارایی و کارگیری هەیه، بارەگاکی لە هەولێری پایتەختی هەریمە و لە ڕووی کارگیری هەریمە بە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوه دەلکێ. دووهم: بارەگای سەرەکی دەستە لە هەولێری پایتەختی هەریم دەبێ و دەشی نووسینگە لە پارێزگاکانی تر بکاتەوه.

بەرپز د. زانا رۆوف حەمە کریم:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

المادة الثانية:

أولاً: تؤسس بموجب هذا القانون هيئة باسم الهيئة العامة للمناطق المتنازع عليها في إقليم كردستان - العراق، تتمتع بالشخصية المعنوية و الإستقلال المالي و الإداري، و يكون مقرها محافظة أربيل عاصمة الإقليم، و ترتبط إدارياً برئاسة مجلس الوزراء.
ثانياً: يكون مقر الهيئة الرئيس في محافظة أربيل عاصمة الإقليم، و يجوز لها فتح مكاتب في المحافظات الأخرى.

بهریز شیروان ناصح چهیدماری:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

ئیمه لهگهڵ دهقی ماددهکهین، به ئام له بهر ئه وهی هه ندی دهنسته واژه تیکراری تیدایه، و زوحي تیدا نیه، بویه ئیعهدهی صیاغه مان کردوته وه بهو شیوهیهی که ئیستا بۆتان دهخوینمه وه،
أولاً: تؤسس بموجب هذا القانون هيئة باسم الهيئة العامة لأقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها، تتمتع بالشخصية المعنوية و الإستقلال المالي و الإداري، و ترتبط إدارياً برئاسة مجلس الوزراء.
ثانياً: يكون مقر الهيئة الرئيسي في أربيل عاصمة الإقليم و يجوز لها فتح مكاتب في محافظات الإقليم و المناطق المتنازع عليها.

زۆر سوپاس.

بهریز سهرۆکی بهرلهمان:

لیژنه ی ناوخوا رهئیتان؟

بهریز قادر حسن قادر:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

رهئی لیژنه که مان سه بارهت به ماددهی (2) بهو شیوهیه بنووسریته وه:

باره گای سهرهکی دهسته له ههولیری پایتهختی هه ریمی کوردستان دهبی و دهشی نووسینگهی له پارێزگا په یوه ندیداره کان و ناوچه ناکۆکی له سه ره کان بکاته وه، سوپاس.

بهریز سهرۆکی بهرلهمان:

به پێزان ئیستا کۆ دهیهوئ له سه ره ئه وه ماددهیه قسه بکات، دهستی بهرز بکات، ئه وه به پێزانیه ناویان نووسیوه: گه شه دارا، هاو پاز خوشناو، رفیق صابر، سیوهیل عثمان، سه ردار رشید، سالار محمود، دانا سعید صوفی، خلیل عثمان، حاکم رزگار، حمه سعید، هاژه سلیمان، کهسی تر ماوه بیهوئ قسه بکات و ناوی نه نووسرابی؟ نیه، زۆر سوپاس، گه شه خان فه رموو.

بهریز گه شه دارا جلال:

بهریز سهرۆکی بهرلهمان.

دياره ئەو ماددەيە باس لە پېناسەي دەستەكە دەكات، من پېم باشە بەو شېوہەيە بى، (كەسايەتيەكى مەعنەوى و سەربەخۆيى دارايى و كارگىرپى و پىسپۆرى ھەيە)، كە لە ماددەي شەشيش دا باس لە پىسپۆرى فەرمانگەكان دەكات، ئەو زۆر گرنگە كە لە پېناسەكەدا رەنگ بداتەو، چونكە كاتى كە رژیمی بەعسى پيشوو ئەو ناوچانەي دابريو و ھەولئى گۆرپىنى ديموگرافى و زمانى كلتورى كوردستانى داو، بە شېوہەيەكى پىسپۆرى كردوويەتى، لەبەر ئەو لە پېناسەكەشدا ئەو دابنرئى زۆر باشە، لە برگەي دووم منيش پشتگىرى لئىژنەي ناوخۆ دەكەم، سەبارەت بەوہى كە نووسینگەي لە پارىزگاكان و ناوچە جى ناكۆكەكان بىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار ھاوپاز خان، فەرموو.

بەرپز ھاوپاز شىخ احمد حمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من لەسەر ماددەي (2) برگەي (1) كە نووسراو لە رووى كاگىرپىيەو بە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيرانەو دەلكى، من پېم باشە بەراستى سەر بە پەرلەمانى كوردستانەو بىت، ئەويش بەراستى لەبەر گرنگى و ھەستيارى دەستەكە، كە زۆر گرنگە، ئەو بەشيك نىە وەكو وەزارەتيك پەيوەندى بە بەشيكى ئيشەو ھەبى، پەيوەندى بەكوئى ھەموو كوردستانەويە، مەسەلەيەكى زۆر ھەساسى لەبەر دەستدایە، لە رووى كار و برپارەكانەو، بەراستى زۆر گرنگە، زۆر ھەستيارە، بۆيە من پېم باشە سەر بە پەرلەمانى كوردستانەو بى، برگەي دووم لە ماددەي دووم، نووسینگە لە پارىزگاكانى تر، من لەگەل ئەو دەم بەراستى ئەو پەيوەندىدارە، نووسینگەي لە پارىزگاكانى پەيوەندىدار ھەبى، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار د. رفيق.

بەرپز د. رفيق صابر قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيە لە (2) برگە پىك ھاوو، لە رووى تەكنىكيەو پىموايە باشترە لە جياتى يەكەم و دووم، بە ژمارە بنووسرئى (1)، (2)، چونكە ماددەكانى تر، دواتر كە چەند بەشيك بن، بە ژمارە نووسراون، نەك بە ھەرقى يەكەم و دووم، لەو دوو بەشەي ئەو ماددەيەدا، دوو جار دووبارە كراوئەو كە بارەگاھى لە ھەولئىرى پايتەختى ھەريم دەبى، زيادەيە بە بۆچوونى من دووجار لە يەك ماددەدا ئەو دووبارە بكرىتەو، بۆيە لە بەشى يەكەمياندا باشترە ئەويان ھەلبگىرئىت، ھەر ئەوہى بەشى دووم بمىنئىت، لەگەل ئەو پيشنيارەي كە كرا، بەوہى كە لە پارىزگاكانى دىكەي ھەريم و ناوچە جى ناكۆكەكان بتوانئى بارەگا بكتەو، لە ھەمان كاتدا، ناكرى بەس لە رووى ئىدارىيەو سەر بە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران بى، يان لە رووى ئىدارىيەكەو لابرئىت، بلكئىندرى بە سەرۆكايەتى وەزيران، واتە وەكو ھەر وەزارەتيكى تر

ئەو دەبى، لە رووى ماددى و دارايى و ھەموو شتێك، يان ھەر وەكو دەزگايەكى سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزيران دەبى، ياخود ئەو پيشنيارەى لىژنەى ياسايى، كە كەسايەتى مەعنەوى خۆى و سەرچاوەى دارايى تايبەت بەخۆى دەبى، يان بودجەى تايبەت بەخۆى دەبى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار سيوهيل خان.

بەرپز سيوهيل عثمان احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ئەو ماددەى بەرگەى دووھەمان ھەيە، بە ھەرھەيەكەى نووسرايە، لايەنە زمانەوانىيەكەيە، (يكون مقر الهيئة الرئيس) بە ھەرھەيە پيى دەلین (جملة ركيكة)، يان بلين (يكون مقر الهيئة الرئيسية)، يان (يكون مقر رئاسة الهيئة في أربيل)، ئەو بە نىسبەت جوملەكەيە، (ويجوز لها فتح مكاتب في المحافظات) لە جياتى (أخرى) پيم باشە ببيتە (في المحافظات المعنية) پيم باشترە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار سەردار، فەرموو.

بەرپز سەردار رشيد محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە دەستە سەربەخۆيى دارايى و کارگيرى خۆى ھەيە، بە ئام پيمان باشە ھەمان قوت و ھەمان دەسەلتاي ئەو وەزارەتەى پيشووى ھەبى كە تەنزيمى کارەکانى بەينى ھەريم و ناوەندى دەکرد، بە نىسبەت نووسینگەشەو، جگە لە ھەولير پيمان باشە لە ناو کەرکوک دا لە راستيدا نووسینگەيەكى مەيدانى ھەبى بۆ مۆتابەعە کردنى کارەکانى دەستە، بە تايبەتى ماددەى (140)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار سالار محمود.

بەرپز سالار محمود مراد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستيدا ئەو ھەيە پەيوەستە بە مەسەلەيەكى گرنگ لەو ماددەيە، يان لە بەرگەى يەكەمى ئەو ماددەيە ئەو ھەيە، جگە لە كيشە ياسايى و دەستوور يەکان، كيشەيەكى تر ھەيە كە خەلگى ناوچەکانى كيشە لەسەر پيوە دەنالن، ئەويش مەسەلەى كەمى خزمەتگوزاريە، لە راستيدا ئەگەر ئيمە تەماشايەكەين، بە ھوكمى ئەو دۆخەى كە لە دواى پرۆسەى ئازادى عيراق كەوتۆتەو، پرۆژە و مەشاريعى خزمەتگوزاريى و ناوھاندان کردنەو بە نىسبەت جنوب و ناوھاراستى عيراق، لە بەصراو بە گەرمى دەست پي دەكات، كە ديتە ناوچەکانى كيشە لەسەر ئەو ئاوردانەو ھەيە سارد دەبيتەو، بە داخووە لە ھەريمى كوردستانيش دا، لە زاخووە دەست پيدەكات بە گەرم و گورى پرۆژەکان و خزمەتگوزاريەکان، دەگاتە ناوچەکانى كيشە لەسەر

كەم دەبىتتە، بۆيە گىرنگە ئەو دەستەپە سەر بە ئەنجومەنى ۋەزىران بى، چونكى دەزگاپەكى تەنفىزىيە، نەۋەكو پەرلەمانى كوردستان، بەئان من خالىك ئىزافە دەكەم، كاتى خۇى ئىمە لە پەرلەمانى كوردستان، لە ناونانى لىژنە ھەمىشەپەكانى پەرلەمانى كوردستاندا پىشنيارىك كرا كە لىژنەپەكى كاتى بە ماددەى (140) و ناوچە كىشە لەسەرەكان بكرىتەۋە، ھىوادارم گىتوگۇى ئەو پرۇژەپە بىتتە بىر ھىنانەۋەپەك بۇ پەرلەمانى كوردستان، كە ئەۋە كاتى ھاتوۋە، مەسەلەپەكى گىرنگە، سەبارەت بە ئەو مولاھەزەپەكى كە بەرپىزان لە لىژنەى ياساى داۋىانە، سەبارەت بە دارپشتنى رستەى كۇتايى لە ماددەكە دەلى: (دەشى نووسىنگە لە پارىزگاكانى ھەرىم و ناوچە جى ناكۇك لەسەرەكان بىكاتەۋە)، تەسەۋرم واپە دەستەۋازە يان وشەى دەشى، (ىجوز) زۇر ئىلزامى نىە، بە تايبەتى بۇ پارىزگاكانى ھەرىم ئەگەر مەسەلەپەكى ئاساى بى، من رام واپە پىۋىستە بۇ ناوچەكانى كىشە لەسەر نووسىنگە ھەبىت، بكرىتەۋە، چونكى خەلكى ناوچەكان كە لە رۋوى ئىدارىپەۋە، لە رۋوى مالىەۋە، لە بوارى ترەۋە، كە پەپوھندىان بە ئەو دەستەپەۋە دەبى، پىۋىست ناكات بىنە ناوچەكانى تر، لە شوپىنى خۇياندا بتوانن كاروبارەكانىان بەرپوھبەن، ئەۋەش ھەنگاۋىكە بۇ خزمەتكردنى ئاراستەى ئىحتىۋاكردى ئىدارەى ھەرىمى كوردستان بەسەر ئەو ناوچانەدا، من لىرەدا ئەگەر فورسەت ھەبى ۋەكو تەۋسىيات، يان ۋەكو پىشنيارىك لە كۇتايى ماددەكەدا بى، يان ھەر لىرەدا بى، ئەۋە بخرىتە رۋو كە كاتى خۇى ئىمە لە بودجەى ئەو سالى ھەرىمى كوردستاندا مەسەلەى سىندوۋىكى تايبەتمان بۇ كەركووك و ناوچە كىشە لەسەرەكان دەستنىشان كىرد....

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

تكايە ئىستا لە ماددەكە دەرەچوۋ، ئەگەر ھاتە جىپەكى تر، لە پاشان دەتوانى شتىك پىشنيار بىكەى، ئەگەر لىت ۋەربگىرى، بەس ئىستا لەسەر ئەو ماددەپە، دەقىق لەو ماددەپە، ئەو شىكلەى ھاتوۋە، ئەو مولاھەزەنەى جەنابت دات، پىت باشە، يان ئىزافە بكرى، لادىرى، سەر بە ئەنجومەنى ۋەزىران بى، تكايە.

بەرپىز سالار محمود مراد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

تەنھا تەركىز دەكەمەۋە سەر ئەو وشەى كە پەپوھستە بە كىردنەۋەى نووسىنگە لە ناوچەكانى كىشە لەسەر، لە جىياتى (دەشى)، (پىۋىستە) دابندىرى، سوپاستان دەكەم.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار دانا سعید، فەرموو.

بەرپىز دانا سعید صوفى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من دوو تىبىنىم ھەپە، يەكىكىان لەسەر شوپىنى بارەگای سەرەكىپە كە ئىشارەى پىداراۋە لە ھەۋلىر بى، من پىم باشە لە ئىستاۋە لە ياساكە دىارى نەكرى كە ئىلزامى بى دەبى ھەۋلىر بى، لەۋانەپە لە ئايندەدا ئىمە پىۋىستمان بەۋە ھەبى ئەو كۇمىسىۋانەى ياخود ئەو دەستانەى دروست دەكرىن، لەۋانەپە پەرتىان بىكەين

لەسەر پارێزگا جیا جیاکانی کوردستان دا، بۆ نموونە دەکرێ لە ئایندە دوو لەو دەستانە لە دھۆک بکریڤهوه، سی دانە لە سلیمانی بکریڤهوه، یەعنی مەبەستە ئەوێه ئیلزام نەکرێ، کە دەبێ شوینی بارهگای سەرکە تەنیا دەبێ لە هەولێر بێ، ئەو تیبینی یەگەم، تیبینی دوو لەسەر ئەوێه ئایا تا چەند یاساییه ئەو کە دەزگایە کە سەر بە حکومەتی هەریمی کوردستانە، دەتوانرێ لە ناوچە جیگە ناکۆک لەسەر بکریڤهوه؟ ئایا ئەو پێویستی بە جۆریک لە تەنسیق نیە لەگەڵ حکومەتی مەرکەزی؟ زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار خلیل عثمان.

بەرپز خلیل عثمان حمد امین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

زۆر لە برادەران مۆلا حەزەکانیان باس کرد، بە ئام من پێموایە هەر وەگەو لە پێشنیاردەگە لیژنە یاسایی دا هاتوو، ئەگەر قەرارە ئەو پەنسی هەئەگە بە پلە وەزیر بێ، کەواتە جوملە ئاخیری (ترتیب اداریا برئاسە مجلس الوزراء)، ئەو تەحسیل حاصلە، تیبینیەگە تریشم لەسەر ئەو کە نووسینگە لە پارێزگاکانی تر بکاتەو، من لێرە پرسیارێک لە لیژنە یاسایی دەگەم، ئایا بە پێی دەستووری عێراقی تەعاروو دروست ناکات؟ ئیمە نووسینگە یەکی، دەستگایەکی هەریمی کوردستان لەو شوێنە بکەینەو کە ناکۆکیان لەسەر، من پێشم خۆشە ئەو وردتر بکریڤهوه لەو کە ئەو نووسینگانە کە دەکرێنەو، بۆ ئەو لە رۆتینیات و هین بە دوور بن، من پێموایە لە ناوچەکانی تەماس بە ناوچە کێشە لەسەرەکان بن، لە جیاتی ئەو کە لە مەرکەزی محافەزە سلیمانی بێ، یان لە مەرکەزی محافەزە دھۆک بێ، یا لە مەرکەزی محافەزە هەولێر بێ، پێموایە لەو ناوچانە بن کە تەماسیان هەیه، دەتواندرێ لە کەلار، لە چەمچەمال، لە نزیک مەخمور، یاخود لە سنووری محافەزە موصلیش، سنووری محافەزە دھۆکیش، لەو سنوورە بێ کە تەماسیان لەگەڵ هەیه، من پێموایە نووسینگەکان لەو بکریڤهوه کە دەتوانم بلیم ئەو هەم لە رۆی ئیداریهوه، هەم لە رۆی کەمکردنی رۆتینیاتەو، لە رۆی تەکالیفی ماددییهوه، من پێموایە دەشتوانن باشتر مەلومات لەسەر ناوچە جی ناکۆکەکان کۆ بکەنەو، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار حاکم رزگار، فەرموو.

بەرپز رزگار محمد امین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نێسبەت فەقەرە یەگەمی ئەو ماددەیه، کە دەلی: (تتمتع بالشخصية المعنوية)، ئیتر ئەو لە ویدا خۆی زیمە ی مالی مۆستەقیلی هەیه، یەعنی پێموایە کافیه ئەو، ئەو هەئەگە، پەيوەندیەگە بە مەجلیسی وزەرا شتیکی باشە هەر لەو نەصەدا باس بکریڤت، فەقەرە دوو می، پێموایە ئیمە کە لیمە ی محافەزە (أربيل عاصمة الإقليم) زیاده، هەر بلیین: (مقر الهيئة في مدينة أربيل)، چونکە محافەزە ئەر بیل هەموو

قەزا و ناحیە و دایر مادایر ھەمووی دەگریتەو، ئەگەر بلیی: (فی مدینة أربیل)، بشکرئ نەقل بکریتە سەر بریاریک لە مەجلیسی وزەراو، ئەو موحالەى بدەیتى، فەقەرەى سێیەمیش، بلی: بوى ھەیە مەکاتب بکاتەو لە (المناطق المستقطعة) لە قەوسیکدا (المتنازع علیها)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار حمە سعید، فەرموو.

بەرپز حمە سعید حمە علی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرگەى یەکەم پیموایە ئەو دەستەواژەى کە لە نیوان دوو کەوانەکەدا، وەک ئەوێ لیبی کە ئیقراری لەسەر کرا، ئەو یەک، دوو: ئەو بارەگایە لە ھەولیر بى پيوست ناکات، ھەر وھا ئەوێ دەلی لە رووی کاکتیرپییەو، ئەو ھش نەبى، ھەر بە موتەلەقى بوتری: سەر بە ئەنجومەنى وەزیران بیت، خالیکی تر، بارەگای سەرەکی دەستە لە ھەولیری پایتەخت دەبى، دەبى بوتری: دەبیت نووسینگە لە پارێزگاگان یان ناوچە دابراوگان، من پیموایە ئەو، ئەو ناوچە دابراوانە قەزا و ناحیەى زۆرن، یەعنى رۆتینیاتیکی زۆر دەکات، ھەر لە محافەزە پەيوەندیدارەگان بى باشە، یەعنى لە پارێزگاگان بى، ئیتەر ئەو ھەموو قەزا و ناحیە و نووسینگەى بۆجییە؟ ئەو ھەموو تەکالیفی ماددیە و ئیداری و رۆتینیات و ئەو شتانە، بەس لە پارێزگا پەيوەندیدارەگان بى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار ھاژە خان، فەرموو.

بەرپز ھاژە سلیمان مصطفى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دەربارەى بەرگەى دووم لە ماددەکە، پشتگیری لە رای ھەردوو لیژنەى یاسایى و ناوچۆ دەکەم، بەلام بەپیی پيوست ئەو نووسینگەى لە ناوچە دابراوگان، یان ناوچە ناکۆکی لەسەرەگان بکریتەو باشە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەى یاسایى رەئیتان دەربارەى موداخەلەى ئەو بەرپزانە.

بەرپز د. رۆژان عبدالقادر دزەبى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە پیشنیاری ئەندامانى بەرپز، یەک لەو تیبینیانە باسى لەو کرد کە وشەى پسپۆرى زیاد بکری، گەشە خان بوو و ابزانم، لە پال شەخصیەى مەعنەوى، شەخصیەى مەعنەوى دەستەواژەى یاساییە، پيوست ناکات باس لە پسپۆرى بکری لیرە، دواتر لە ماددەى پینج کە باس لە مەرجهگانى ئەو کەسەى سەرۆکی دەستە کرایە، ئەو مەرجانە باس کرایە کە پروانامەى ھەبى و چەند سال خزمەتى ھەبى، ئەو لە

مادده (5) باس گرایه، سهبارت به دووباره کردنهوه له پرۆژه ياساکه له لایهن ئەنجومهنی وهزیران پێشکەشی پەرلهمان گرایه، دووجار باس لهوه کراوه مهقههپى بارهگای له ههولێر دهبی، ئەوه له برگه يهك لادهبهین، تهنها له برگه دوو بمینیتتهوه، زۆر باس لهوهی کرا مهقههپى دهسته، بارهگای له چ شوینیک بی؟ له چ پارێزگایهك بی؟ بهپێزان وشه‌ی رهئیسى لادهدهین، چونکه بارهگا ههیه، له ههولێر دهبی وهکو پایتهخت، ئەوی دیکه که له شوینهکانی تر دهکریتتهوه، ئەوه بارهگا نیه، ئەوه نووسینگهیه له پرۆژهکه هاتوو، بۆیه وشه‌ی رهئیسى، یاخود سه‌رهکی، پێشیار دهکهین ئەو وشه‌ی لادری، تهنها وشه‌ی مهقههکه بمینیتتهوه، ئەوان پارێزگاکان تهنها نووسینگهیه، باس لهوه کرا تیبینیهکان زۆر لهسه‌ر ئەوه بوو کردنهوهی نووسینگه له پارێزگاکان بهپێزان ئەوه له دهسه‌لاتی دهستهیه، خۆی بریار دهدا له چ شوینیک پێویسته، ئیمه له لیژنه‌ی یاسایی پێشیاری ئەوه‌مان کرد که له پارێزگاکانی ههریم و شوینهکانی تر که کێشه‌ی لهسه‌ره، ناکوکی لهسه‌ره، لهویش زیاد بکری، به‌لام شوینهکان دیاری نه‌کری، ئەو ورده‌کارییه له ناو ئەو قانونه دهسه‌لاتی دهستهیه، خۆی بریار دهدا له چ شوینیک پێویسته نووسینگه بکاتهوه؟ شاره، محافه‌زه‌یه، فه‌زایه، ناحیه‌یه، با ئەو دهسه‌لاته بدهینه دهسته، ئەو شوینه که دیاری کرا، دیاری بکات له چ شوینیک پێویستی به نووسینگه‌یه بکاتهوه، سه‌ر به پەرله‌مان بی یان سه‌ر به ئەنجومه‌نی وهزیران بی؟ ئەوه‌ش پێشیار کرا، بهپێزان ئەوه وهک کاک سالاریش روونی کردهوه، جیهازیکی تهنفیزییه، باشتر وایه سه‌ر به ئەنجومه‌نی وهزیران بی، ئەوه‌ی گرنگتره لی‌ره ئه‌رکه‌کانی دهسته‌یه، واحیبه‌کانی، مه‌هامه‌کانیتی که له دهسته باس گرایه، له‌وی زیاتر ئەو شته روون ده‌بیته‌وه که ئه‌رکی دهسته چیه؟ بۆیه سه‌ر به ئەنجومه‌نی وهزیران بی، باره‌گای دهسته له چ شوینیک بی؟ له ههولێر بی، له شوینیکی تر بی، بهپێزان ههولێر پایتهختی کوردستانه، دووباره ته‌ئکید لهسه‌ر ئەوه ده‌که‌مه‌وه، که زیاتر ئه‌رکه‌کانی دهسته گرنگه، نه‌ک موناقه‌شه‌ی ئەوه بکه‌ین له چ شوینیک بی؟ هه‌موو به‌شیکن له کوردستان، به‌لام له‌به‌ر ئاسانی ئیش و کاره‌کان ئەنجومه‌نی وهزیران له ههولێره، له پایتهخته، وهزاره‌ته‌کان لی‌ره‌نه، ئەو جیهازه‌ش سه‌ر به ئەنجومه‌نی وهزیرانه، په‌یوه‌ندی ده‌بی له‌گه‌ل وهزاره‌ته‌کان، بۆ ئاسانکاری ئیش و کاره‌کان باشتر وایه مه‌قه‌ه‌ری باره‌گا که له ههولێر بی وهکو پایتهخت، کردنه‌وه‌ی نووسینگه ته‌ع‌اروز له‌گه‌ل هه‌یج شتی‌ک ناکات، که له ناوچه دابراوه‌کان، ئەو ناوچه‌یه‌ی کێشه‌یان لهسه‌ره بکریته‌وه، هه‌یج ته‌ع‌اروزیک نیه، به‌ باشی ده‌زانین وهکو له راپۆرتی لیژنه‌ی یاسایی هاتوو، پێشیاری ئەوه کراوه لهو ناوچه‌یه‌ دهسته خۆی دهسته‌لاتی ئەوه‌ی هه‌بی بکاتهوه، شه‌خصی مه‌عنه‌وی ئایا پێویستی به ئیستیقلالی مالی و ئیداری ده‌کات؟ ئەوه شتیکی ئیدارییه بۆ ته‌ئکید کردنه‌وه تهنها، زۆر سوپاس.

به‌پێز سه‌ره‌ۆکی پەرله‌مان:

سوپاس، ئیستا صیاغه‌ی ئەخیرتان به چ شیوه‌یه‌که؟

به‌پێز د. رۆژان عبدالقادر دزه‌یی:

به‌پێز سه‌ره‌ۆکی پەرله‌مان.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لىژنەى ياساى رەئىتان لەسەر ئەو نوقته نيزامىيە؟

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزمى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ناوى ھەريىمى كوردستان ھاتوو، ھەر وەك لە ناوى پرۆژە ياسا كەش كە ھەموار كرا لەسەر پيشنيارى بەرپزتان، لەويش ناوى ھەريىمى كوردستان باس كرايە، (مشروع قانون الهيئة العامة في إقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها)، ئەگەر لە بەينى دوو كەوانەكە بى، يان پيش كەوانەكە بى، ئەو ھەر مەبەست لە دامەزراندنى ھەيئە، ئيمە دەسەلتانمان ئەويە لە ھەريىمى كوردستان ھەيئەكە دابمەزىنين، ھىچ جياوازى نى، فەرقى نى، لە عىنوانەكە ھەيە، لە ناو كەوانەكەش، لە ماددە دووشدا ھاتوو، ھەريىمى كوردستان.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

نوقته نيزامىيەكەى د. صباح، ئيمە لە بانەو عىنوانەكەمان گۆرى، (مشروع قانون الهيئة العامة في إقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها)، ئەو ھى خوارەو ھى وای لى بکريت، لەسەرەو ھى شتيكمان داناو لەخوارەو ھى شتيكى ترمان داناو، ئەو ھەلەتە، دکتۆرە رۆزان، فەرموو.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزمى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

المادة الثانية:-

اولاً:- تؤسس بموجب هذا القانون هيئة باسم(الهيئة العامة في إقليم كردستان للمناطق المتنازع عليها) تتمتع بالشخصية المعنوية والاستقلال المالي والاداري، وترتبط ادارياً برئاسة مجلس الوزراء.
ثانياً:- يكون مقر الهيئة في اربيل عاصمة الاقليم، ويجوز لها فتح مكاتب في محافظات الاقليم والمناطق المتنازع عليها.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ئىستا بەرپزان بەو شيوەيە دەيخەينە دەنگەو، كىي لەگەلدايە بادەستى بلند بکات؟، زۆر سوپاس كىيى لەگەلدا نى؟، يەك كەسى لەگەلدا نى؟، بەزۆرينەى دەنگ وەرگىرا، بۆ ماددەى دواتر تکايە.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزمى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سىيەم:

دەستەى گشتى ئەم ئەرکانەى خوارەو دەگریتە ئەستۆ:

یهکه م: به دواداچوونی جیبه جی کردنی مادده دستوورییه کانی په یوه نندیدارن به ناوچه ناکوکی له سه ره کان له نیوانیاندا پیاده کردنی حوکه کانی مادده ی (140) ی دستووری عیراقی فیدرال به هاوکاری کردنی و هه ماهه نگی له گه ل لایه نه په یوه نندیدار ه کان و له ناویاندا لیژنه ی جیبه جی کردنی مادده ی (140) ی دستوور.

دوو م: هه ماهه نگی و هاریکاری کردنی له پریگه ی سه روکایه تی نه نجومه نی وه زیرانه وه له گه ل دهسته لاته کانی فیدرالی له هه موو کاریکی په یوه نندیدار بی به دابین کردنی مافه کانی گه لی کوردستان بو دووباره نه خشه کیش کردنی سنووری کارگی پری هه ری م و لابرندی ئاسه وار ه کانی سیاسه ته کانی پاکتاو کردنی ره گزی و به عه ره ب کردنی و کوچ پی کردنی به زور.

سییه م: هاریکاری و هه ماهه نگی کردنی له گه ل وه زارته په یوه نندیدار ه کان بو نه جامدانی کاره کانی په ره پیدانی ناوچه دابراوه کان له هه ری م و به دواداچوونی جیبه جی کردنی پرؤزه کانی که تییان دایه. چواره م: ری کخستن و به دواداچوونی کاروباری کوچ پیکراوان و دهر کراوان.

به ری ز د. زانا رووف حمه کریم:

به ری ز سه روکی په ره له مان.

المادة الثالثة:

تتولى الهيئة المهام التالية:

اولاً: متابعة تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها وبضمنها تطبيق احكام المادة (140) من دستور العراق الاتحادي بالتعاون والتنسيق مع الجهات ذات العلاقة وبضمنها لجنة تنفيذ المادة (140) من الدستور.

ثانياً: التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء مع السلطات الاتحادية في كل ما يتعلق بضمان حقوق شعب كوردستان لأعادة رسم الحدود الادارية للاقليم وإزالة آثار سياسات التطهير القومي والتعريب والترحيل القسري.

ثالثاً: التعاون والتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة لأعمال تطوير المناطق المقتطعة من الاقليم ومتابعة تنفيذ المشاريع فيها.

رابعاً: تنظيم ومتابعة امور المهجرين والمحلين.

به ری ز شیروان ناصح حه یدهری:

به ری ز سه روکی په ره له مان.

ئی مه ته ئیدی مادده که ده کهین، به لام چه ند تیبینیه کمان هه یه، یه که م: دیاره دووباره کردنه وه له مادده یه کی یاسای زور زور په سه ند نیه، بو یه ئه و (140) ه ی که له کو تایی مادده که دا ها تووه، ئی مه لمان بردوو وه وشه ی (اعلاه) مان بو ئی زافه کردوو، له باتی (140) ه که، دووم: به نیسه بت فه قهره ی چواره م، ئی مه وشه ی ئیداره مان زیاد کردوو، واته ده بی ت به (تنظیم ومتابعة وإدارة شؤون المهجرين

والمحلين) به نيسبته فقه رهيه كي تر كه ئيزافيه، ئه وپش ئه وهيه كه دهسه لات ديدات بهم دهسته يه بو ئه وهى بتوانى پرؤزه خزمه تگوزارييه كان له ناوچه ناكۆكه كان جيبه جي بكات، خامسا: (تنفيذ المشاريع الخدمية في المناطق المتنازع عليها) ئه مه هه موو تيبينيه كانى ئيمه يه له سه ر ئه و مادديه، زور سوپاس.

به پز سهرۆكى په رله مان:

تكايه ليژنهى ناوخو ره ئيتان.

به پز قادر حسن قادر:

به پز سهرۆكى په رله مان.

ليژنه كه مان سه باره ت به ماددهى سييه م، پيشنيار دهكات له بره گهى دووه م، زيان ليكه وتوانى بو زياد بكرىت، بكرىت به (دووه م: هه ماهه نكي و هاريكاريى كردن له ريگه ي سهرۆكايه تى ئه نجومه نى وه زيانه وه له گه ل دهسته لات ته كانى فيدرالى له هه موو كاريكى په يوه نديدار بى به دابين كردنى مافه كانى گه لى كوردستان بو دووباره نه خشه كيش كردنى سنوورى كارگيريى هه رييم و لابردينى ئاسه واره كانى سياسه ته كانى پاكتاو كردنى ره گه زى و به عه ربه كردنى و كوچ پى كردنى به زور و قه ره بوو كردنه وهى زيان ليكه وتوان. بره گه ي پيئجه مى بو زياد بكرىت بهم شيويه (پيئجه م: سه ره رشتى كردنى ديارى كردن و جيبه جي كردنى پرؤزه خزمه تگوزارييه كان كه له ناوچه ناكۆكى له سه ره كان ئه نجام ده درىت) زور سوپاس.

به پز سهرۆكى په رله مان:

ئىستا ئه و به پزانه ي كه ده يانه وىت قسه بكه ن ناويان دهنووسين، فه رموون، (شاهۆ سه عيد، سوژان شهاب، ئه فين عومهر، ئارام قادر، عمر عبدالعزيز، به فرين حسين، تارا ئه سه عدى، په روين عبدالرحمن، بيريقان سه ره ننگ، ئاسۆ كه ريم، عبدالله مه لا نوري، حاكم رزگار، سه ميره عبدالله، گوران نازاد، سالار محمود، رفيق صابر، صباح بيت الله، نه ريمان عبدالله، كاردۆ محمد، ناشتى عزيز، گه شه دارا حفيد، عومهر هه ورامى، عومهر نوره دينى، شليمر محمد نجيب، حسن محمد) كاك شاهۆ فه رموو.

به پز د. شاهۆ سه عيد فتح الله:

به پز سهرۆكى په رله مان.

به و پييه ي له ماددهى دووه م له پيئاسه ي دهسته كه دا هاتوو، كه ئه م دهسته يه خاوه نى كه سايه تى مه عنه وييه و سه ربه خوڤى دارايى هه يه و په يوه ندى راسته وخوڤى به ئه نجومه نى وه زيانه وه هه يه، واته بالاترين دهسته يه كه سه ر به هه رييمى كوردستانه و له و ناوچانه دا كار دهكات، بويه له ديارى كردنى مه هاهه كان و له ديارى كردنى ئه ركه كانيدا كه له ماددهى سييه م دا هاتوو، له پرووى مه نتقيه وه واده خوڤى كه هه موو داموده زگا ئيدارييه كان هه موو ئه و پارانه ي كه له بودجه ي گشتى هه رييمى كوردستان بو ئه و ناوچانه سه رف ده كرين له ريگه ي ئه م دهسته يه وه بيت، ياخود له ژير سه ره ره رشتى ئه م دهسته يه دا بيت، ئه وه شمان له بير نه چيىت له كاتى موناقه شه كردنى بودجه دا باسمان له ئىستيجداسى صندوقى پشتيوانى كرد

بۆ ناوچە دابراوەکان، بۆیە من پێشنیار دەکەم سەرباری پشٹیوانی کردنم بۆ پێشنیارەکی لیژنەى ناوڤۆ و یاسایى، کە باسیان لەووە کرد ئەم دەستەبە سەربەرشتى پڕۆژە خزمەتگوزاریبەکان بکات، من پێشنیار دەکەم بڕگەبەکی تری بۆ زیاد بکریت، بەم شیۆبەبە بێت، (دەستە بەهەماهەنگى لەگەڵ وەزارەتە پەبۆهەندیدارەکاندا سەربەرشتى صندوقى کەرکوک و ناوچە دابراوەکان دەکات، هەرۆهە سەربەرشتى هەموو دامودەزگاکانى هەریم دەکات، کە لەو ناوچانەدا کار دەکەن، بەهەماهەنگى لەگەڵ وەزارەتە پەبۆهەندیدارەکاندا) زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان، فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لەگەڵ پشستگیى کردنم بۆ هەردوو راپۆرتى لیژنەى یاسایى و ناوڤۆ، من لیژنەدا تیببىنى یەك شت دەکەم، ئیەمە لەبەرگەى یەكەمدا نووسبۆمانە (متابعة تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها) بەلام لە سببەم، جارىکى تر هاتووبن وتوومانە (الثالثا: التعاون والتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة لأعمال تطوير المناطق المقتطعة من الاقليم) ئیەمە با جارىک بێن لەم یاسایەدا ساغى بکەینەووە دەستەواژەى (المتنازع عليها) بەکار بێنن یان (المقتطعة) بەکار بێنن، ئەوێ من بیزانم لە دەستوورى عیراقدا ئەو ناوچانە بپى دەتوتريت (المتنازع عليها) کەواتە دەبیت تەوکید بکریت بەیەك موصتەلەح کە لەگەڵ دەستووریش پێچەوانە نەبیت، سەبارەت بەو تیببىنەى لیژنەى یاسایى من حەز دەکەم تیببىنەك بەدەم، لیژنەدا دووبارە کردنەوێ ماددەى (140) لیژنەدا ناوێ ئەو لیژنە بالایەبە کە بەداخەو بەهەلە نووسراوە، خۆى ناوێ (اللجنة العليا لتطبيق المادة 140) نەك (لجنة تنفيذ المادة 140) من الدستور، هەر خۆى ناوێ (اللجنة العليا لتطبيق المادة 140) ناوێ فەرمیەكەى ئەو دەستەبە ئەووبە، بما انە (متابعة تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها) وبضمنها تطبيق احكام المادة(140) من دستور العراق الاتحادي بالتعاون والتنسيق مع كافة الجهات ذات العلاقة) وه بۆ تەئکید کردن من بە گرنگى دەزانم، چونکە هەموو ئەو پەبۆهەندیە لەرپگای لیژنەى بالای ماددەى (140) دەبیت، ئەو بڕگەبە لەو بابەتە حەزف نەکريت بەلکو ناوێکەى ئەو لیژنەبە بەرپاستى بنووسريت، واتە (اللجنة العليا لتطبيق المادة 140)، من لەسەدا سەد پشستگیى ئەو پێشنیارە کاک شاهۆ دەکەم، کە دەلێت (تنفيذ المشاريع الخدمية في المناطق المتنازع عليها)، بەلام ئایا ئیەمە وەکو هەریمیک دەتوانن ئەو جۆرە کارە بکەن لەشوبنیکدا کە هیشتا یەكلا نەبوووتەو، لەژیر چەترى حکومەتى فیدرالدایە، ئیشکالیەتى دەستووریمان بۆ دروست ناکات ئەو حالەتە، چونکە ئیەمە ئەوسا وەکو هەریم تەداخول لەکاریکدا دەکەن کە عائیدى فیدراله، بەلام دەکريت بە صیغەبەکى تر بپت، چونکە (تنفيذ والتعاون مع جهات ذات العلاقة لأعمال تطوير المناطق المقتطعة المتنازع عليها في الاقليم، ومتابعة تنفيذ المشاريع) لیژنەدا جارىکى تر لە خالى پینجەم بنووسینەو، (تنفيذ المشاريع الخدمية في

المناطق المتنازع عليها) ليّره يهك مادده دووجار دووبارهى دهكهينهوه، له سيّهم نووسراوه (متابعة المشاريع فيها)بو ئيمه خاليكى تر بنووسينهوه بهلام دهتوانين تهئگيدى بكهينهوه (بالتنسيق مع الجهات ذات العلاقة) چونكه ئيمه بيرمان نه جيّت دهبيّ ئهو پهيوهندييهى نيوان ههريّم و فيدرال ريك بحريّت، نابى كارنك بكهين كه بهدر له دهستوور بيّت، زور سوپاس.

بهريز سهروكى بهرلهمان:

ئەفەين خان، فەرموو.

بهريز ئەفەين عمر احمد:

بهريز سهروكى بهرلهمان.

سهبارت به ماددهى سيّهم، من ليّردا رهئيكم ههيه لهسەر ئهوهى كه له خالى يهكهم هاتوو، (بالتعاون والتنسيق مع الجهات ذات العلاقة) بهراستى بهرئى من ئهو وشهيه بگورپت بكريت به (كافة الجهات) چونكه ئيمه نهتوانين بهگورپنى ئهو وشهيه، ئهم دهستهيه دهست گراوتر بكهين، تاكو نهك تهنها لهگهّل ئهو لايهنانهى كه پهيوهستن يان لهگهّل ئهو ليژنانهى كه پهيوهستن بهم كارانهوه، بهلكو دهتوانين دهستى والّتر بكهين تاكو بتوانى لهگهّل لايهنهكانى تريشدا كار بكات، بهتايبهتى ئيمه ههموومان دهزانين لهو شوينانه كيشه و ناكوكيهكى زور ههيه، بويه بهراى من بكريت به (كافة الجهات) نهك تهنها (مع الجهات ذات العلاقة) سهبارت به خالى دووم، ليّردا هاتوو (لأعادة رسم الحدود الادارية للاقليم) بهلام نههاتوو كه چوّن ئيعادهى رهسمى ئهو سنووران ههبيّت ديارى بكات؟، واته بهپيى ج معيارنك دهكريت؟، بويه من پيشنيار دهكهم بكريت به (رسم الحدود الادارية للاقليم وفق المعايير التاريخية والسياسية والجغرافية) زور سوپاس.

بهريز سهروكى بهرلهمان:

كاك نارام فەرموو.

بهريز ايوب نعمت قادر(نارام):

بهريز سهروكى بهرلهمان.

سهبارت به ماددهى سيّهم پيشنيار دهكهم، بهزياد كردنى برپگهيهك، نهويش دهسته ههماههنگى بكات، لهگهّل نوينهرانى كورد لهئهنجومهنى نوينهرانى عيراق، به مهبهستى داکوکی كردن لهناوچه دابراوهكانى كوردستان، وهك ناشكرايه لهم خولهدا بهپيى ماددهيهكى دهستوورى كه كۆمهليک برپگه و ماددهكانى دهستوورى عيراق، ئهگهري زورى ههيه كه گورانكارى تيڊا بكريت، بويه پيم باشه ئهم برپگهيه زياد بكريت بو ئهوهى لهگهّل دهسته و ههماههنگى تهواوى ههبيّت، لهگهّل نوينهرانى كورد لهئهنجومهنى نوينهيران بو داکوکی كردن لهناوچهكان بهپيى مادده دهستووریهكانى عيراق، زور سوپاس.

بهريز سهروكى بهرلهمان:

كاك عومەر عبدالعزیز، فەرموو.

بەرپۆز عمر عبدالعزیز بەاء الدین:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنەیسەت ماددەى سێیەم من سى تیبینیم هەیه، وا دەزانم که گرنگترین ماددەیه لەم پرۆژەیه یاسایەدا، رەنگە موداخەلەى زۆرتر هەلبگریت، یەكەم: پێشنیار دەكەم برپگەیهك ئیزافە بكەین، جەنابت دەزانیت یەكی لەگرفتهكانى ئیمە لەسەر مەسەلەى ناوچە دابراوەكان لەسەر مەسەلەى وەسائىق و وەقائىع و سابەت كرنە كە كێشەمان هەیه، یەعنى ئەو شتانەى كە ئیمە هەمانە بەقەناعەتى هەموو لایەكمان لەناستی سەلماندى ئەو راستیانەدا نین كەخۆمان داكۆكى لى دەكەین، دەبى هەمووشمان ئیعتراف بەوە بكەین، كە كەمترخەمى زۆرگراو لەم لایەنەو، لەلایەنى دىكۆمىنت كرن و تەوسىق و بەلگاندى ئەو راستیە میژووویانەى كە كەسمان نكولیمان لى نیه، بۆیه من پێشنیار دەكەم برپگەیهك ئیزافە بكریت، بەم شێوێهە بێت كە واش دەزانم كاری سەرەكى دەستە گشتیەكەشە، (كۆكردنەووە بەدىكۆمىنت كرنى بەلگەنامە میژوووی و یاساییەكان لەسەر كوردستانی بوونی ناوچە جى ناكۆكەكان و گەیاندى بەلایەنە پەيوەندیدارەكان) بەپێى ئەو عیلاقانەى كە هەمانە بەپێى ئەو سەردانانەى كە سەرۆكایەتى پەرلەمان و وەزیرە بەرپۆزەكان و نوینەرانى كورد لەبەغداد دەیکەن، هەمیشە گرفت ئەو بوو كە نەمانتوانیووە ئەم راستیانە بگەیهنن، بۆیه من حەز دەكەم بكریت بە ئەركىكى سەرەكى ئەو دەستەیه، دوو: بەنەیسەت برپگەى دوو، نووسراو هەماهەنگى و هاریكاری كرن لەرپگای سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وەزیرانەو، من پیم باشە سەرۆكایەتى پەرلەمانیش تیدا بێت، چونكە ئەم مەسەلەیه بەعزىك بوعدى یاسایشى تیدەكەویت، لەبەر ئەو ئەو تەنسیقە لەنیوان سەرۆكایەتى پەرلەمان و سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وەزیراندا هەبێت باشە، بۆیه پێشنیاردەكەم خالى دوو: وای لى بكریت، (هەماهەنگى و هاریكاری كرن لەرپگای سەرۆكایەتى ئەنجومەنى وەزیران و سەرۆكایەتى پەرلەمانەو لەگەل دەسەلاتى فیدرال)، سێیەم: پشستگى پێشنیاری لیژنەى ناوخوا دەكەم كە ئەو برپگەى پینجەمە زیاد بكریت، كەباسى سەرپەرشتى و جیبەجى كرن دەكات، هەروەها پشستگى پێشنیاری لیژنەى یاساییش دەكەم بۆ ئیزافە كرنى فەقەرەى ئیدارە، چونكە شتىكى فیعلی و عەملییه، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

بەفرین خان، فەرموو.

بەرپۆز بەفرین حسین خلیفە:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەماددەى سێیەم برپگەى یەكەم، لەراستیدا كێشەى ئیمە كێشەى سنوور و جوگرافیاىیەكى سیاسیه كە پێویستە لەسەرى پێك بێین، كە ئیمە سنوورمان هەبوو مانای وایە ناوچە ناكۆكى لەسەرەكان بوونیان نامینى، بۆیه پێویستە بەجدى كار بكریت بۆ دیاریكردنى ئەو سنوورە، سەبارەت بە دووبارە بوونەوێهە

ماددهى (140) له برڭهى يه كه مدا، پيشنيار ده كه م له كوټايى دپرى برڭهى يه كه مدا ماددهى (140) بكرىت به و مادده دستوورپيهى كه په يوه نديداره به ناوچه جى ناكوكى له سه ره كان، سه بارهت به برڭهى سيپه م، ده بى حكومهتى هه رپم هاوكارى دانىشتوانى نه و ناوچانه بكات، كه به هوى سياسته تى راگواستن له ناوچه كانى خويان دوور خراونه ته وه، عه ره بى هاورده له جى گه كه ياندا نىشته جى كراوه، نىستا له پاريزگانى هه رپمى كوردستان نىشته جى ن، كار ئاسانى بكرىت به مه به ستى گه رانه وه يان بو زىدى خويان بو سه ر موټك و مالى خويان، هه روه ها ده ستى خزمه تى زياتر بگه يه ندرىت به و ناوچانه، له رپنگاى كار ئاسانى كردن نه وپش به زياتر گرنگى دان به يوارى په روه رده و فيركردن، بو نه وهى دانىشتوانى نه و ناوچانه به زمانى دايك ئاشنا ببن و زمانى نه ته وهى خويان بير نه چيپته وه، زور سوپاس.

به رپز سه روكى په رله مان:

تارا نه سه دهى، فه رموو.

به رپز تارا تحسين ياسين:

به رپز سه روكى په رله مان:

تبييني ه كه م له دووم برڭه يه، كه ده لىت (ثانياً: التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء مع السلطات الاتحادية في كل ما يتعلق بضمان حقوق شعب كوردستان لأعادة رسم الحدود الادارية للاقليم وإزالة آثار سياسات التطهير القومي والتعريب والترحيل القسري) من نازانم توژىك وا ته ماشاى ده كه م، ده سه وازه كه زور دوور دپرى و شتىكى ئىنشائيه، ته نها ئىكتيفا بكه ين تا نه وهى ده لىت ثانياً: التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء مع السلطات الاتحادية في كل ما يتعلق بضمان حقوق شعب كوردستان) له گه ل (التطهير القومي والتعريب والترحيل) چونكه ئيعادهى ره سمى حدودى ئىدارى بو هه رپم نه مه ته نها به وته يه ك و به قسه يه ك ناكرىت، به لكو پيويستى به زور شته كه كارى بو بكرىت، نه گه ر ئيمه به س به وه نده ته ماشاى بكه ين نه وه تپده گه ين كه مه به ستمان له ئيعادهى ره سمه، له سيپه مدا هاورام له گه ل به رپز سوژان خان، كه ده لىت (ثالثاً: التعاون والتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة لأعمال تطوير المناطق المقتطعة) به راستى له پيشترىش هه ر حه زم ده كرد ناماژه ي پييكه م، (المقتطعة) له ئىقليم چونكه ئىقليم خوى تپيدا نه بووه، كه له ناو دستوورپش هه به و ده لىين ئىقليم نه مه يه كه نىستا هه يه، به عنى وا نه بوو له ناوى بىت ولىمان لابرابىت، له به ر نه وه (المقتطعة) به ته سه ورم دانه ندرىت به لكو كيشه له سه ر ياخود (المتنازع عليه) بمينىت، هاورام له گه ل نه وه ش كه (تنفيذ المشاريع الخدمية) هه ر بخريته سيپه م، وه پشتگيرىش له ليزنهى ياساى ده كه م، له هه ر خالىك كه ناماژه ي پى بدات، زور سوپاس.

به رپز سه روكى په رله مان:

په روين خان، فه رموو.

به رپز په روين عبدالرحمن عبدالله:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

سەررەپى پىشتىگىرىم بۇ ھەردو راپۇرتى لىژنەى ياساى وناوخۇ، بەنىسبەت ماددەى سىيەم برگەى يەكەم، من دەئىم وابنووسرىتەوہ (بەدواداچوون و ئامادەكارى) بۇ زىاد بكرىت، لەپىش جىبەجى كرىن، ئامادەكارى بەو مانايە كە خىزانى كورد ھان بدرىت بگەرپىنەوہ بۇ شوپىنەكانى خۇيان، ئەوانەشى كە گەرپاونەتەوہ محاولە بكرىت چۆلى نەكەن، بۇ نموونە وەكو ناحىەى باقرت لە مەخمور، كە لەسەرەتای 2010وہ تا ئىستا زۆربەيان گەرپاونەتەوہ، وە لە ناحىەى دىبەگە تا ئىستا وەك پىشتەر ئاوەدان نەكراوہتەوہ بە ھەموو گوندەكانىەوہ، بەنىسبەت برگەى دووہم، ھەماھەنگى و ھاوكارى، لە رىگای ھەر سى سەرۋىكايەتەكەوہ بكرىت، واتە تەنھا ئەنجومەنى وەزىران نەبىت بەلكو سەرۋىكايەتى پەرلەمان و سەرۋىكايەتى ھەرىم و سەرۋىكايەتى ئەنجومەنى وەزىران بىت، چونكە ھەر يەكلى لەم سەرۋىكايەتەيانە دەورو دەسەلات و كارىگەرى خۇيان ھەيە، بەنىسبەت برگەى چوارەم، من پىشنىار دەكەم وا بنووسرىتەوہ، ھەولدان بۇ گەرپاندنەوہى كۆچ پىكراوان و دەرکراوان و رىكخستىيان و بەدواداچوونى پىداوىستىەكانىان، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

بىرىقان خان ، فەرموو.

بەرپىز بىرىقان اسماعىل سەرھەنگ:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

كاتىك كە دەئىت بەدواداچوون بۇ جىبەجى كرىنى ماددەى (140) ى دەستورى عىراقى فىدرال جىبەجى بكرىت، ئەوئەندە بەسە، پىوىست ناكات ئىمە رىگايان پىشان بەدىن كە لەگەل كامە لىژنە ئىش بەن لىژنەى (140)، ئۆتۆماتىكىەن ئەو دەستەيە دروست بوو، خۇيان پەيوەندى دەكەن بەو لىژنەيەى كە پابەندە بە لىژنەى ماددەى (140)، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك ئاسۇ كەرىم، فەرموو.

بەرپىز بكر كرىم محمد (ئاسۇ):

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

لەرپاستىدا من مولاھەزەم لەسەر برگەى چوارەمى ماددەكە ھەيە، لە ئەصلدا نووسراوہ(چوارەم: رىكخستن و بەدواداچوونى كاروبارى كۆچ پىكراوان دەرکراوان)، دواترىش لىژنەى ياساى شتىكى بۇ ئىزافە كرىن، ئەويش((تنظيم ومتابعة وإدارة شؤون المهجرين والمرحليين) نازانم بەرپاستى ئەگەر مەبەست ئەوانەيە كە ئىستا لەناو ھەرپىمدا دەزىن ج مەجرىن بن يان مرحلىن بن لەرووى ئىدارىيەوہ ئەوانە ئىستا ئەجھىزەكانى حكومەتى ھەرىمى كوردستان خۇيان ئىدارەيان دەكەن، چۆن ئىستا ئەو دەستەيە بىت ئىدارەى ئەوان بكات، تەنزىم و موتابەكەكە قەيناكە، بۇيە ئەو پىشنىازەى كە پەروىن خان كرىدى، بە برواى من لە جىگای خۇيەتى كەواى لى بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

عەبدوۋىلاي مەلا نورى، فەرموو.

بەرپىز عبدۇللاھ محمد نورى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

من سەرەپاي ئەۋەدى كە پىشتىگىرى بۇچوونەكانى دكتور شاھۇ دەكەم، بەلام پىشنيار دەكەم ئەركى ئەۋەدى كە باسى صندوقى ھاۋكارى كىردى ناۋچە داپراۋەكانى كىرد، من پىشنيار دەكەم وشەى سەرپەرشتى كىردن بكىرىت بە بەرپۆۋەبىردىنى صندوقى ھاۋكارى ناۋچە جى ناكۆكەكان، ھەرۋەھا پىشتىگىرى ئەۋە پىشنيارەدى مامۇستا عومەر دەكەم كەباسى ئەۋەدى كىرد، لە زىمى ئەركەكاندا ئەۋە دەستەپە ھەستىت بە كۆكردنەۋەدى ھەموو ئەۋە بەلگەنامانە، ھەموو ئەۋە دىكۆمىنتانەى كە پەيوەندى بە تەعريب و تەبعيد و تەبعيىث و تەرحىلەۋە ھەپە [بۇ ئەۋەدى ئەمانە ۋەكو ئەرشىفىكى نىشتمانى بىمىنئەۋە، چ بۇ خەلگى توپزەر كەرەنگە ئەۋانە ئىستىفادەى لىپكەن، ھەرۋەھا بۇ خۇشمان كە ھەر ۋەفدىك وىستى بىبىنى، چونكە تا ئىستا ھەستەكەين ئەۋە بەلگەنامانە بەشىۋەپەكى پەرت و بلاۋ لەلاى ھەندىك لاپەنە، بۇپە باشتر واپە لە ئەرشىفىكى نىشتمانىدا كۆبكىتەۋە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

بەرپىز حاكىم رىزگار، فەرموو.

بەرپىز رىزگار محمد امين:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

بەنىسبەت ئەم ماددەپە من ھەست دەكەم، تەناسوفىك پىۋىستە، پەكەم: ئەم ياساپە خۇى ھەدەف لىپى ئەۋە نپە كە دەستەپەك دروست بىت، ھەدەفى تىرى ھەپە، بەرپەنى من ئەم ماددەى سىپەمە، ئەھدافى ياساكەى تىدا باس بكەين، ئەگەر سەپىرى بىرگەكان بكەين تىكەلاۋىپەك ھەپە، لە بەپىنى مەھامى دەستەكەۋ ئەھدافى ياساكە، ئەھدافى ياساكە لە دروست كىردى دەستەكە گەۋرەترە بۇ خۇى، ئەگەر سەپىرى فەقەرەى دوو بكەين، پەنگە ئەۋە بكىرىت بە ئەھدافى ياساكە، فراۋانى بكەين، تەنسىق و تەعاۋن لەگەل سولتاتى ئىتىجادى بۇ زەمانى حقوق و ئەۋە تەفاصلانەى كەۋا لەۋەدا ھاتوۋە، پەعنى ئەمە پىۋىستى بەدەستكارىپەك ھەپە، تا جىاگردنەۋەپەك دروست بكىرىت لىرەدا، دوۋەم: ئەۋە مۇتابەعەۋ تەنزىم و ئىدارەپە، ھى مەجرىن و مەرھلىن مەبەست كام مەجر و مەرھلە، ھى مناطق متنازع عليها پە يان ناۋچەى تر ھەپە؟، چونكە ئىستا لەھەموو شۆپنەكانى عىراقەۋە خەلك ھاتوۋە بۇ ئىرە، ئەگەر مەبەست لەۋە بىت ئەمە ئىشى ئەۋە نپە، دائىرەپەكى تايبەت ھەپە بەۋانە، دائىرەى (المەجرىن و الھجرە) دەپى ئەۋە جىا بكەينەۋە، ئاپا ئەمان ئىشى ئەۋانە بگرنە

دهست كه له ناوچه جی ناكۆكهكان هاتوون به تهنها، خالتيكى تر (المناطق المقتطعة) ئه ویش مولاچه زهم ههيه له سهري، من وام پيباشه فه قهريه يه كه مي له مه هامة كان، بهم جوړه بيت، يه عني فه قهريه ئه هداقي قانون ببيت به مادديهك پيش مه هامة كان بيت و مه هامة كانيش بين به مادديهك، ئه گهر ئه هداقتان دانا به ماددهي سيبه م با (متابعة تنفيذ مواد دستور جمهورية العراق المتعلقة بأهداف هذا القانون) ليردها زور شامل تر ده بيت وهه رچي ئه هداقي ياسا كه ههيه ئه ميش ليردها مواتبه عه ي ته نفيز كردني ئه و مه واده ده ستوور يانه كه په يوه نديداره به ئه هداقي ياسا كه وه، له بهر ئه وه مه تاتيه تيكي باش دهدات به ده سته كه، كه ده سه لاتيكي باشي هه بيت، ئه گه ريت له ههر شوينيكي مه وادي ده ستوور هه بيت و په يوه نديدار بيت به ئه هداقي ياسا كه وه، ده ستي والتر ده بيت، زور سو پاس.

به ريز سه روكي په رله مان:

سه مير ه خان، فه رموو.

به ريز سه ريه عبدالله اسماعيل:

به ريز سه روكي په رله مان.

به نيسبه ت ماددهي سيبه م خالي سيبه م، (ثالثا: التعاون والتنسيق مع الوزارات والسلطات)، ئيزافه بكرت به رهني من به نيسبه ت خالي چواره م (رابعا: تنظيم ومتابعة امور المهجرين والمرحلين) ئه وه ئيلفا بكرت، چونكه ده سته كه كاتيه، با به شيويه كي تر دابريزرت، ئه ويش ئه وويه (تقديم التسهيلات اللازمة لعودة المرحلين الى مناطقهم الاصلية)، زور سو پاس.

به ريز سه روكي په رله مان:

كاك سالار محمود، فه رموو.

به ريز سالار محمود مراد:

به ريز سه روكي په رله مان.

له راستيدا ئه وه ي په يوه سته به مه سه له كاني ماددهي (140) كه ههر به پيي ماددهي (140) ي ده ستوور، ليژنه يه كي جيبه جيكار له به غداد ده ستنيشان كراوه، ئه ويش ليژنه ي بالاي ماددهي (140) ه، ليره وه له وئ هه وئ جورو ناچور هه يه، بو ئه وه ي به ديل بو ئه و ليژنه يه بدوزرته وه، كه جه نابيشتان سه روكي وه فدي په رله ماني كوردستان بوويت كاتي چووينه به غداد، له موته مه ري (هيل سلكي) ئه وه هه ولانه تان به وازحي هه ست پيكر، بويه من رام وايه، ناوه يئاني ليژنه ي جيبه جي كردني ماددهي (140) له برگه ي يه كه مدا، بخريته پيشه وه نه ك له دواي برگه كاني هه ماهه نكي له گه ل لايه نه په يوه نديداره كان، ئه م ده سته يه كار له گه ل ليژنه ي جيبه جي كردني ماددهي (140) بكات، له گه ل لايه نه كاني تر يان لايه نه په يوه نديداره كاني تر، خو ئه گه ر ناوي لايه نه په يوه نديداره كاني تر نه هيندرئ، من ته سه ورم وايه كاريكي ئيجابيه، چونكه ته نها ليژنه ي جي به جي كردني ماددهي 140 ده ست نيشان كراوه بو به دوا داچووني هه موو ئه و كاروباران ه ي په يوه سته به مه سه له ي ئاواره كان و مه سه له ي ئه وانه ي كه هيندراون و هه روه ها من پيشنباري جي كردنه وه ي

مهسه له يه كى زور گرنگى تر ده كه م كه به دريژايى دروست بوونى ئەم ليژنه يه و به دريژايى دهنگدانى خه لگى عيراق له سهر دستوورى هه ميشه يى كه ئوميدى خه لگى كوردستان له راستى دا بو ئەو دستووره چرگرابوووه و به شيكى زورى له مادده 140ى دستوورى، يه كيك له و برگانه ي كه په يوه ندى به يه كلا كرده و هى كيشه كانى نيزاعاتى مولكيه وه هه يه، وه يه كيك له ئيجرائه تهاكان دروست كردنى هه يئه تيك بووه له كاتيك به پيى نامار ئەو هه يئه ته تا ئيستا نه يتوانيوه 4% ئه ركه كانى خو ي رايى بكات، هيوادارم له مادده 3 و له ههر يه كيك له برگه كاندا ده بى مه سه له ي ناوه نيان بو ئه كتي ف كردنى كارى ئەو هه يئه يه بخريته ناو ياسا كه وه، سوپاستان ده كه م.

به ريز سه روگى په رله مان:

كاك رفيق فه رموو.

به ريز د. رفيق صابر:

به ريز سه روگى په رله مان.

راستيه كه ي من پيم وايه يه كيك له و گرفتانه ي ئەو ناوچه دابراوانه مه سه له ي مولكايه تيه و مولكيكى زورى كورد و برا توركه مانه كانمان ده ستى به سهر داگيراهو دراوه به كه سى تر، له به ره وه من پشتگيرى له قسه كانى كاك سالار ده كه م و من دام نابوو كه له مادده ى سييه م بيته مادده ى سييه م و به و شيوه يه زيادبكريت (به شدارى كردن و هاريكارى چاره سهر كردنى كيشه ي مولكايه تى له و ناوچانه يان له ناوچه دابراوه كانى كوردستان) له هه مان كاتدا پشتگيرى له پيشنيارى براى به ريزم كاك عمر ده كه م كه بو مه سه له ي به ئه رشيف كردن و كو كرده وه ي دوكيومينت له باره ي ئەو ناوچانه، ئەمه ش ده كريت دوو به ش بيت، به شيكى ئەو دوكيومينتانه بن كه په يوه نديان به مه سائى ميژووويه وه هه يه و كوردستانى بوونى ئەو ناوچانه له رووى ميژووويه وه ده سه لين، به شيكى ئەو دوكيومينتانه بن كه په يوه نديان به ته عريب كردن و دابراوى ئەو ناوچانه وه هه يه، پشتگيرى له پيشنيارى به ريز كاك حاكم رزگار ده كه م كه ئەويش له مادده 5 شوينى ده ركراوان و كوچ پيكرراوان ديارى بكريت كه دياره مه به ست له و ناوچانه ي بو ديقه تى ياسايى و سوپاس.

به ريز سه روگى په رله مان:

كاك صباح فه رموو.

به ريز صباح بيت الله شكرى:

به ريز سه روگى په رله مان.

لى به رايبا ئەز پشته فانيا ل ليژنا ياسايى و ليژنا نافخو دكه م بو پيشنيارىت وان بتايه ت ليژنا ناوخو كه مادده ك زيده كرىه له سه ره رشتى كردن و ديارى كردن و جى به جى كردنى پرؤزه خزمه تگوزاريه كان كه له ناوچه ناكوك له سه ره كان ئەنجام ده دريت، ب حه قيقه ت ئەز پشتيفانيا له وى دكه م كو ئەف مادده بيته زيده كرن، ديسا له خالا 3 له ديف مادده دببزيتن هاريكارى و هه ماهه نكي له گه ل وه زارته په يوه ندياره كان،

ئەز پېشنيار دكەم ھاريكاري و ھەماھەنگي كردن و پلانندانان و چاودپيري كردن ئەفەش بېتە ئيزافە كردن، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك نەريمان فەرموو.

بەرپز نەريمان عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من وپراي پشتگيري كردنم له راي برياني بەرپز بە تايبەتي مامۇستا عمر سەبارەت بە دۆكيوميونت كردني كە ئەو ھەركيكي گرنگە، ھەروەھا پشتگيري له راي د.شاھۆ دكەم سەبارەت بە ميزانيە و سندوق و سەرپەرشتي كردني ئەو ناوچانە، بەو پيپەي ئيمە دەسەلاتيكي زياتر بەدەين بە ئەم دەستەيە بۆ ئەو ھەي بتوانييت بەرچاوي حكومەت بييت لەناوچە كيشە لەسەرەكان، ئيمە بودجەيەكي زۆر بۆ ئەو ناوچانە تەرخان دكەين و ژمارەيەكي زۆر كارمەند و موزەفمان ھەيە و لەو ناوچانە ئيش دكەن، دكرييت ئيمە دەسەلاتي زياتري پي بەدەين، سەرەپاي پشتگيري كردنم بۆ ليژنەي ناوچۆ و رەئىيەكانى، سەبارەت بەو ھەي كە ئەم دەستەيە بەراستی لەبەر گرنگي و ستراتيجيەتي ميژوويي و چارەنوسسازي كارەكانى و ئەركە قورسەكانى بەراستی ئەم دەستەيە پيويست دكەت لە خالى دووم كە ھەماھەنگي و ھاوكاري كردن لە رپگەي سەرۆكايەتي ئەنجومەني وەزيران و پەرلەمانى كوردستانيشي بۆ زيادبكريت، پاشان من پيشنيار دكەم بۆ زياتر بە قوت كردني كارەكانى و لە دەسەلاتي تەنفيزي تەنھا خۆي نەبينيتەو، لەوانەيە لە داھاتوودا لە ئەنجامي دانوستان و دانيشتن لەگەل لايەنە پەيوەندارەكانى حكومەتي عيراقى پيويستي بەو ھەي بييت كە بريار بەدات لە ھەنديك پرسی چارەنوسساز، بۆيە من پيشنيار ھكەم خالتيكي تر زياد بكريت، بەو ھەي پاش خالى يەكەم، خالى دووم/ دەستە لە برياردان و لە پرسە چارەنوسسازەكاندا دكەرپتەو بۆ پەرلەمانى كوردستان، ئەو خالەشي ئيزافە بكريت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك كاردۆ فەرموو.

بەرپز كاردۆ محمد پيرداو:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وھكو كاك حاكم رزگار باسي كرد ئامانج لە دانانى ئەو دەزگايە يان بريار دان پەيوەندارە بە ناوھەرۆكى ماددەي 140 ئيمە لە كوردستان دوو تەجروبەمان ھەيە لەو بارەيەو، ھەم ليژنەي پەرلەمان بۆ ماددەي 140 و ھەم وەزارەتيك بۆ ئەو ناوچانە، بۆ ئەو ھەي ئەم دەزگايەش نەبيتە ئەو ھەي كە ھەر دەزگا دروست بكەين و جۆريك لە بار بييت لەسەر ئەو ناوچانە لە كاتيک دا پيويستە ئاسانكاري بكريت، ئەو ئاسانكاريەش لەو دەبيت كە وھكو ھاوکارانم باسيان كرد ببیتە دامەزراويك كە فەرمانگەيەكي ھەبيت، فەرمانگەي

دیراسات و ږاگه یانندن که له لیژنه ی یاسای پېشنیاری بؤ کرابوو، ئیمه پشٹیوانی ئی دهکین، خالیکی تریش ئهوهیه که ئهم دامه زراوه کار بکات له سهر ناوهرپوکی مادهی 140 به ورده کاری زیاتره وه، مهسه له نه قوئاغه کانی مادهی 140 په یوهندی به ئاسای کردنه وه، ئیمه نازانین پرؤژهی کورد بؤ ئاسای کردنه وه چیه؟ تا ئیستا به راستی ئهمه روون نیه، ئیمه له ئاسای کردنه وه چوون دهگهین و چوون ته عامولی له گه ل دهکین؟، ئهمه لایه نیکه پېویسته ئهم دهزگایه بؤ ئه وهی له کاتیک موتابه عه ی دهکین یان سهرپهرشتی کاره کانی دهکین ئی پرسینه وه هه بیته له وهی که ئیستا که راسته زور کار له و ناوچانه دهکریته، باس له پهرش و بلاوی دهکریته له هه موو روویه گیه وه، له پرووی مالی و له پرووی ئاوه دانکردنه وه و له پرووی سیاسی، پېویسته خو مان پرؤژه مان هه بیته، ئهم دهزگایه موتابه عه ی بکات و ئاسانکاری بکات، مهسه له ی سهرژمیری، تا ئیستا دیار نیه سهرژمیری چوون دهکریته و له کوئی دهکریته؟ کی دهیکات؟ یه عنی ئهمه قوئاغیکی تره که پېویسته ئهم دهزگایه ئینجا دواپی پاپرسی، پاپرسی له کام سنوور دهکریته؟ به لای منه وه گرنه کورد پرؤژه ی خو ی هه بیته و له باره ی ناوهرپوکی ئهم مادهیه ی که موناغه شه و ئالوژی زوری له سهره و زور جاریش ئیمه ئهم شته گشتگریانه کراوه، ئیمه ده مانه وی مادهی 140 جی به جی بکهین، چوون جی به جی بکهین؟ ره ی و بؤ چوونی جیاواز دروست ده بیته، پرؤژه ی جیاواز ده بیته، نه ته وهی تر هه یه و ره ی جیاوازی هه یه، له بهرته وه ئهم روونکاریه زور زور بؤ ئیمه زه روریه که ئیهمامی پی بدهین، سهره پای ئه وهی که براده ران باسی ئه وه یان کرد که په یوهندی به لایه نی خزمه تگوزاریه وه هه یه و په یوهندی به و سندوقه هه بوو که په رله مان برپاری ئی داو کردیه 20 ملیار که پېویسته ئهم فه رمانگه یه، ئهم دهزگایه سهرپهرشتی بکات، سوپاس.

به ریژ سهرؤکی په رله مان:

کاک عبدالرحمن فه رموو.

به ریژ عبدالرحمن حسین ابابکر:

به ریژ سهرؤکی په رله مان.

من پشٹیگری له پشٹیاریه که ی د. شاهو ده که م، له برکه ی یه که م من مولاچه زه م هه یه ده مه ویته به و شیوه یه بیته نه گه ر بکریته، چونکه پېویسته ته عدیلی تیدا بکریته وه کو بللی به دوا داچوونی جی به جی کردنی مادهی ده ستووریه که ناوچه ی دا براوه له هه ری می کوردستان، هاوکاری کردن و هه ما هه نگی له گه ل لایه نه په یوه نداره کان و لیژنه ی جی به جی کردنی مادهی 140 ی ده ستووری عیراقی فیدرال، ئیمه لی ره وه کو هه قالا نیش ئیشاره تیان پییدا ده بیته ئیمه جه خت له نوینه ره کانی ئیمه بکهین له به غدا که ئه وان ه به و ئیسه هه ستن، ئه وه ئی شی خو یانه له وی جه خت له و لیژنه یه بکهن که ئه و مادهیه جی به جی بکهن، ئه وه هه موو که م ته رخمی ئه وان ه له جوار سالی پی شوو که ئه و ته جرو به مان هه یه که نه یان توانی ئه و برکه یه هه نگاویک ببه نه پیش، ئیستا ئیمه لی ره هه رچی بکهین ئیمه پشٹیاری دهکین بؤ ئه و لیژنه یه، یان

متابەئەى دەكەين، كە دەئىين ئەمە كەمە و ئەوە زىادە، ئەوەى كرىيە و ئەوەى نەگرىيە، پىم وايە وەكو پىويست ئەم ھەيئەش ناتوانى ئىشيك جى بەجى بكات، زور سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

ناشتى خان فەرموو.

بەريز ناشتى عزيز صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتيوانى لەو رايەى كاك نارام دەكەم كە پىويستە ئەم دەستەيە كارەكانى بە ھەماھەنگى بىت لەگەل ئەنجومەنى نوينەرانى عىراق دا بەو پىيەى كە ئەنجومەنى نوينەران لەو دۆخەيان دا كە بە شىوہيەكى فعلى ئەو بريار و ياسايانە دەردەكەن كە سەبارەت بەو ناوچانە، ھەر بۆيە پىويستە ئاگاداريەكى باش ھەبىت لەنيوان ئەو دەستەيە و كارەكانى ئەنجومەنى نوينەران دا، من خۆم پىشنيارى ئەو دەكەم كە ئەركيك زيادبكرىت بۆ كارى ئەم دەستەيە، ئەويش دانەوہى راپۆرتىكى دەورى شەفاف لەلايەن ئەم دەستەيەو، نەك تەنھا بۆ ئەنجومەنى وەزيران، بەلكو بۆ پەرلەمانى كوردستان بەو پىيەى ئەم دەستەيە دەستەيەكى سروشتى نيە، دەستەيەكە لە حالەتىكى تايبەت دايە، واتە بە تەنھا ئەزمونى پىشوو بۆى دەرخستين كە دەرکردنى برگەى ياسايى و ئيزافە كردنى برگەيەكى دەستوورى چارەسەرى كيشەى ئەم ناوچانە ناكات، بەلكو لەوانەيە زور جار پىويستمان بە وراژاندنى شەقامى كوردى بىت، بە كۆكردنەوہى راي گشتى بىت، ئەگەر ھاتو لە كاتى ھەر شەدا كە بۆ سەر چارەنووسى ئەم ناوچانە بىت بە شىوہيەكى شەفاف خەلك ئاگادار بىت كە چەندىك لە كارەكان بەرەو پىشەوہ رۆشستوو، چەندىك لە كارەكان سستە و چەندىكىش لەو برگە ياسايانە دەرکراو، بەلام (موعوق في التنفيذ)ە، تەنجيل دەكرىت بۆ مەرحەلەيەكى تر كە لەوانەيە لە خزمەتى چارەنووس و ئاييندەى ناوچەكان نەبىت، ھەر بۆيە پىم باشە تەرحى ئەو دەكەم كە پىويستە راپۆرتىكى دەورى ھەبىت و ئەو راپۆرتە بە شىوہيەكى شەفاف چ بخريتە بەردەم راي گشتى و ھەر وھا بخريتە بەردەم پەرلەمانيش، زور سوپاس.

بەريز سەرۆكى پەرلەمان:

گەشە خان فەرموو.

بەريز گەشە دارا جلال:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنيار دەكەم برگەيەك بۆ ئەركەكانى ئەم دەستەيە زيادبكرىت، ئەويش گرنگى دانە بە پەيوەندى كلتورى و كۆمەلايەتى و رۆشنيارى ئەم دەستەيە، كە پىشتر رژیمی بەعس كارى كردوو لەسەر كال كوردنەوہ نەھيشتنى ئەم پەيوەنديانە بە سوود وەرگرتن لە رىكخراوەكانى كۆمەلگەى مەدەنى، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپز عمر صدیق هه‌ورامی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

تایبەت بە برگی 1 له ماددهی 3 هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ هه‌موو لایه‌نه‌گان، به‌ ته‌سه‌وری من سەرۆکی پەرله‌مان باش‌تره، له‌به‌رئهو‌ی پرۆسه‌ی سیاسی و ساقامگیری یاسایی له‌ عیراق به‌و ئاسته‌ نیه‌ ته‌نها ته‌خسیسی بکه‌ین به‌ چه‌ند جیهه‌تیك، ته‌سه‌ور ده‌گه‌م هه‌ندیك جار ته‌ده‌خولات ده‌بی‌ت، بۆیه‌ پێویست ده‌كات هه‌موو لایه‌نه‌گان بی‌ت، تایبەت به‌ مادده‌ی 3 ئهو‌ی كه‌ تایبەته‌ به‌ ته‌قدیم كردنی مه‌شاریعی خه‌ده‌می ئه‌و سندوقه‌ی كه‌ له‌ بودجه‌ی هه‌ری‌می كوردستان ئیقرار كرا له‌ لایه‌ن پەرله‌مانه‌وه، به‌رپز سەرۆکی پەرله‌مان من پێشنیار ده‌گه‌م لی‌ره‌ ته‌حیدیدی مه‌شاریعی خه‌ده‌می و موتابه‌عه‌ی ته‌نفیزه‌كه‌ی ئه‌م جیهه‌ته‌ بیکات، بۆ؟ له‌به‌رئهو‌ی ئه‌م ده‌سته‌یه‌ تایبەت به‌و جیهه‌تانه‌ ئیش ده‌كات و حاجه‌ی ئه‌و شوینانه‌ ده‌زانێ، به‌لام ته‌نفیزه‌كه‌ی له‌ لایه‌ن ئه‌م جیهه‌یه‌ نه‌بی‌ت، چونكه‌ وه‌زاره‌ته‌كانی تر ئیشیان چی ده‌بی‌ت؟ بۆ نموونه‌ شاره‌وانی و ئاوه‌دانكردنه‌وه‌ یان هه‌ر مه‌شروعی‌کی تری خه‌ده‌می، ئه‌گه‌ر بدری‌ته‌ ده‌ست ئه‌م ده‌سته‌یه‌ ته‌سه‌ور ده‌گه‌م نه‌وعیه‌تی ته‌نفیزه‌كه‌ی له‌ ئاستی پێویست دا نه‌بی‌ت وه‌كو ئهو‌ی كه‌ جیهه‌ی موخته‌س بی‌ت، به‌لام ته‌حیدیه‌كه‌ی ئیمكانه‌ ئه‌م جیهه‌ته‌ باش‌تر بتوانی له‌ داها‌توو ئه‌مه‌ بیکات، موتابه‌عه‌ی ته‌نفیزه‌كه‌ی ئه‌م جیهه‌ته‌ باش‌تر ده‌ی‌كات، ره‌قیبیکیش ده‌بی‌ت به‌سه‌ر جیهه‌ی ته‌نفیزه‌وه، تایبەت به‌ برگی 4 پێشنیار ده‌گه‌م رێكخستن و به‌دواداچوونی لابدری‌ت، ته‌نها به‌رپوه‌بردنی كاروباری كوچ پێكراوان و ده‌ركراوان له‌ ناوچه‌ ناكۆك له‌سه‌ره‌گان، بۆ؟ له‌به‌رئهو‌ی ئیداره‌ واتای ته‌ختیت، ته‌نزیم، موتابه‌عه‌ و ره‌قابه‌، هه‌مووی ده‌گری‌ته‌وه، به‌س ته‌نها به‌رپوه‌بردن یان ئیداره‌ بی‌ت به‌سه‌، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرله‌مان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپز عمر حمد‌امین نورهدینی:

بەرپز سەرۆکی پەرله‌مان.

له‌ برگی 2 ئاماژه‌ به‌ ده‌ربڕینی سنووری ئیدارگی كراوه، به‌ ره‌ئێ من ئه‌و كێشه‌یه‌ كه‌ ئی‌مه‌ باسی ده‌كه‌ین به‌شی زۆری په‌یوه‌ندی به‌ مه‌سه‌له‌ی سنووره‌وه‌ هه‌یه‌، بۆیه‌ من پێشنیار ده‌گه‌م سنووری ئیداریه‌كه‌ی ئی لابدری‌ت یان ته‌نها سنوور بمینی‌ته‌وه، یان بكری‌ته‌ سنووری ناوخۆی نیوان هه‌ری‌می كوردستان و حكومه‌تی ئی‌تحدادی، چونكه‌ ئه‌مه‌ له‌ ئه‌ده‌بیاتی UN یشدا و نی‌رده‌ی UN و راپۆرته‌كانیدا وه‌كو كێشه‌ی سنوور له‌ نیوان هه‌ری‌می كوردستان و له‌ نیوان حكومه‌تی عیراق و دووباره‌ كێشانه‌وه‌ی سنوور ئاماژه‌ی پێدراوه، واته‌ به‌ناوی حدودی ئیدارگی نه‌چوو‌ته‌ ناو دیکۆمینته‌ نیوده‌وله‌تیه‌كانه‌وه، به‌لگو وه‌كو دووباره‌ كێشانه‌وه‌ی سنووری ناوخۆ له‌ عیراق له‌ نیوان هه‌ری‌می كوردستان و حكومه‌تی ئی‌تحدادی، چونكه‌ كه‌ ده‌لیلی سنوور

تهنها بوعده ئىداريه گەى نيه، به لگو له ناو كيشهى سنووردا بوعديكى تهئريخى، بوعديكى جوگرافى، رهبه نديكى نه ته وهى و سياسيشى له ناودا نامادهيه، زور سوپاس.

بهريز سهروكى په رله مان:

كاك د. حسن فەرموو.

بهريز د. حسن محمد سوره:

بهريز سهروكى په رله مان.

به نيسه بت ماددهى 3 برگهى 2، دوو مه هام هاتوو به رهنى من ئەمه تهنها ههسر نيه به كارى ئەو ههيهيه، به كيكيان كه له بيدايهت هاتوو دهئيت (التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء) له بهرته وه ئەگەر له جياتى ته نسيق و تهعاون بكرت به (تمثل رئاسة مجلس الوزراء مع سلطات الاتحادية) دووهم/ ضمان حقوق شعب كوردستان، تهبعن ئەهوش مه هامى تايبهت نيه بهم وهزارته به لگو موسته له كيكى زياتر سياسيه و ئەهوش واى لى بكرت (لإعادة المناطق المتنازع عليها الى الحدود الادراية للاقليم وازالة اثار سياسات التطهير القومى و التعريب والترحيل القسرى) به نيسهت خالى 4 (تنظيم ومتابعة امور المهجرين والمرحلين) بو ئەهوى شوينه كه ديار بيت، كه ليمه (اعادة المهجرين والمرحلين الى مناطقهم الاصلية) ته حديد بكرت، هاوړام له گه ل ئيزافه كردنى خالى 5 ليزنهى ياسايى به پيوستى دهزانم دوو خال ئيزافه بكرت، خالتيان (تقديم تقرير فصلى كل ثلاثة اشهر الى مجلس الوزراء لبيان الموقف الرسمى للجهات المعنية والاعلان عنها)، خالتيكى تريش ئەهوى كه پيشنيار كراوه و منيش عهينه پيشنيارى دهكه م (جمع الوثائق والادلة الجغرافية والتاريخية والقانونية لاثبات كوردستانية تلك المناطق)، سوپاس.

بهريز سهروكى په رله مان:

ليزنهى ياسايى رهئيتان؟ كاك د. زانا فەرموو.

بهريز د. زانا رؤوف همهه كريم صالح:

بهريز سهروكى په رله مان.

تهبيعى ژماريهكى زور پيشنيازى باش كراون، دهكرت دواى ئەهوى په رله مانتارانى بهريز رازى بن له سهرى دهكرت ليزنهى ياساييش پشتگيرى بكات له سهر ئەهوى بكرته برگهيه كه له سهر هه مان مادده ئيزافه بكرت، تايبهت به بابتهى به دوكيومينت كردنى سهرجهم ئەو به لگه نامانهى كه تايبهتن به ناوچه جى ناكوكى له سهرهكان، پيشنياريكه ليزنهى ياسايى پي باشه، بهريزتان دهتوانن برپار بدن له سهر ئەهوى كه سياغهيهكى بو بدوزينه وهو به دوكيومينت كردن و كوگردنه وهى سهرجهم ئەو به لگه نامانهى كه

په یوه نډیان ههیه به ناوچه جی ناکوکه کان و ئیزافه بکریټ و سیاغه یه کی تایبه تی بۆ دابندریت، له هه مان کات دا به نیسبه ت سه رپه رشتی کردن و به پړپوه بردنی ئه و سندوقی ده عم به هه ماهه نگی و هاوکاری کردن له گه ل ئه نجومه نی وه زیراندا بۆ سه رپه رشتی کردن و به پړپوه بردنی ئه و سندوقه بۆ په ره پیدانی ناوچه جی ناکوکه له سه ره کان، ئه وهی که په یوه نډی هه بیټ به مامه له کردن له گه ل ئه نجومه نی نوینه راندا به حوکمی ئه وهی که له برگی دووه می یاسابه که دا هاتوو ته نسیق و تهعاون له پړپه گی ئه نجومه نی وه زیران دا ده کات له گه ل سه رجه م ده سه لاته ئی تی حادیه کانه واته لی ره خو ی ئی لزامی کردوو که حوکمه تی هه ری می کوردستان خو ی مخه وه له به مامه له کردن له گه ل سه رجه م داواکراوه کاندا له ناویشیاندا حوکمه ت له ئه نجومه نی نوینه ران و ئه و دامه زراونه ی تری ش که په یوه نډیان پی یه وه هه بیټ، ده کریټ ئی مه ئه و برکه یه ش که برگی 3 ده گوتریټ (التنسيق والتعاون مع كافة الوزارات) ئی ستا ده کریټ بل یی مامه له کردن له گه ل سه رجه م ئه و وه زارته انه، له هه مان کات ئه و مه ناتقانه (المقتطعة) و ابرانم پی شتر له مادده ی پی شوو ئه وه یه کلاکرایه وه که (المناطق المتنازعة عليها) چی ه و پی ناسه یه کی بۆ دابندریت و سه رجه م ئه و ناوچانه ده گری ته وه که له هه ری می کوردستان دابراون له بهر هو کاری دیاری کراو، ئه وه سه ره رای ئه وهی که پشتگیری ده کریټ (تعويض المتضررين) بۆ برگی 2 زیاد بکریټ، وه کو به شی ک له ئه و هه ماهه نگیه ی که هه یه له نیوان لیژنه ی مادده که، له هه مان کات دا بۆ برگی 1 ده کریټ ساغی بکه ی نه وه جاری کی تر له پی ناو (تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها وبظمنها تطبيق احكام المادة 140 من الدستور الاتحادي بالتعاون والتنسيق مع اللجنة العليا لتطبيق المادة 140 وكافة الجهات الاخرى) یه عنی هه موو جیهاته کانی تری ش، به س لی ره پی ش ده کریټ، له لیژنه ی بالای جی به جی کردنی مادده ی 140 پی ش ده کریټ، تایبه ت به وهی که په یوه نډی هه بیټ به هه یه ی نیزاعاتی مو لگیه که به پړپرتان ده زانن که له به غداش ده سه ته یه کی بالا هه یه بۆ حه لی نیزاعاتی مو لگیه، ئه و نیزاعاتی مو لگیه مه رج نی ه ته نها له ناوچه جی ناکوکه کان بیټ، ره نگه له ناو شاری هه ولی ریش نموونه یه کی له و شی وه یه مان هه بیټ، به لام که ده شگوتریټ ته نسیق و تهعاون له گه ل سه رجه م جیهاته کانی تر دا، به نموونه مادده ی 140 هاتوو، چونکه لی رهدا جه وهه ری ئی شکردنی ئه م لیژنه یه یه، جه وهه ری ئی شکردنی ئه م هه یه ته یه، بی گومان ئه گه ر مادده که جی به جی کرا ئه م هه یه یه هیج وجود و ئه همیه تی کی نامی نی، به لام کاتی ک که ده گوتریټ ته نسیق و تهعاون هه یه له نیوانیادا، واته له زم نیشیاندا هه یه ی عولیای تایبه ت به نیزاعاتی مو لگیه بیټ، ئه وهی که په یوه نډی هه بیټ به مورده حه لین و موهه جهرین کی ن؟ بی گومان ئی مه له پړوژه یاسابه که که ناوی ده سه تی بالای هه ری می کوردستان بۆ ناوچه جی ناکوکه کانه، بی گومان مه به سه ته که لیی ته نها ئه و ئاواره و ئه و مورده حه لانن که له ناوچه جی ناکوکه کانن و له هه ری می کوردستانن و یه عنی په یوه نډی هه یه به کوردوه، یا خود به ئه وانیه ی که له ناوچه جی ناکوکه کان له به غدا وه زارته تی ک هه یه و تایه به ته به کوچ کردوو و موهه جری نه کانه وه، واته ته ده خول کردنی ک نی ه له ئی شی ئه و جیهه تانه به قه د ئه وه نده ی که په یوه نډی هه یه به و ناوچانه ی که له هه ری می کوردستان دابراون و خه لگان ی کی ش پشت به ستوو به م

سیاسەتەى كە لە پېشتەر دا كە پەپەرەو كراوە، ئەمانە لە ناوچە ئەسلىهكانى خۆيان دوورخراونەتەو، ئەوھى كە پەيوەندى ھەبىت ئايا راپۆرتىكى دەورى پېشكەش بكات بە پەرلەمان؟، وابزانم بەرپزان لە لىژنەى ناوخۆ ئەو پېشنيارانەيان كەردووە كە راپۆرتىكى شەش مانگە دەداتە ئەنجومەنى وەزيران و لە ئەنجومەنى وەزيرانىشەو ئەراستەى پەرلەمانى كوردستان دەكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى ناوخۆ شتى تازەتان ھەيە؟ كاك قادر فەرموو.

بەرپز قادر حسن قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەر ئەوھى پېشتەر ئامازەمان پىي كەردووە و لەگەل ئەم ھەموار كەردنەى ئىستاش ھاوړاين لەگەل لىژنەى ياسايى، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى ياسايى ئىستا ماددەى 3 فەقەرە، فەقەرە لەگەل ئىعادەى صياغەكە، پاشان ئەو شتانەى كە ھەتانە ئىزافەى بكەن، نوقتەى نيزامىه فەرموو كوستان خان.

بەرپز كوستان محمد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من تىبىنى دەكەم ئەمپۆ لەھەموو ماددەكاندا ئەو پېشنيارانەى كە ئەندامىك يان دوو ئەندام پىشتگىرى دەكات، ئەگەر لىژنەى ياسايى پىي پەسەند بوو لە صياغەكەدا دايدەنىت، ئەگەر پىي پەسەند نەبوو لادەبرى، كە پىويستە بەپىي نيزام بخرىنە دەنگەو، يەعنى بۆ نموونە ئىستا ئەوھى كەمن تىبىنىم كەرد بەلگەنامەكان بپاريزرين، بەبى ئەوھى بخرىتە بەردەم ئەندامانى پەرلەمان، بەلكو من دژى بىم لە صياغەكەدا، ئەگەر لىژنەى ياسايى پىي باش بىت دايدەنىت، لەم ياسايەدا لەسەرەتاوہ وامان ھىناوہ ھىچمان نەخستە دەنگەوہ لە ماددەكە بەصياغەى لىژنەى ياسايەوہ، ئەوھى لىژنەى ياسايى پىي باش بىت صياغەى دەكات و دايدەنىت، ئەوھى پىي باش نەبىت لای دەبات، بەبى گەرانەوہ بۆ راي ئەندامان، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

نا، نا ئىتحرامم بۆ جەنابت ھەيە، بەس ھىشتا نەمانخستووتە دەنگەوہ، چونكە وتەمان فەقەرە بەفەقەرە دەيخەمە دەنگەوہ، كە ماددەكە فەقەرە بەفەقەرە خويندرايەوہ پاشان دەخرىتە دەنگەوہ، ئەگەر ئىعادەى صياغە ھەبىت، ئەوہ صياغەكە دەكرىت و ئىزافەكان دەكرىت، لەسەر رۆشنایى ئەو موداخەلانەى ئەندامانى پەرلەمان بەرپز، سۆزان خان، فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نورى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

له ئەسنای قسەکردنی بەرپز ئەندامی لیژنەی یاسایی كاك زانا، باسی لەقەرەبوو کردنەوهی زیان ئی کەوتوووان کرد، وه ماددەیه زۆر نادهستوورییه، لهبەر ئەوهی قەرەبووکردنەوهی زیان لیکهوتوووان ئەبی بەیاسایهك بیټ، که لهئەنجومەنی نوینەرانی عێراقهوه جیبهجی دهکریټ، ئەم دەستەیه هیچ دەسلانئیکی بەدەستهوه نیه، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

كاك شاهۆ، فەرموو.

بەرپز د. شاهۆ سعید فتح الله:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

له پێشنیاری ئیمەدا که زیاد له سی کەس پشتیوانی کرد، تەنها باسماں لهوه نەکرد، که ئەم دەستەیه سەرپەرشتی صندوقی دەعمی کەرکووک و ناوچه دابراوهکان و پرۆژه خزمەتگوزارییهکان بکات، بەلگو هەموو ئەو دامودەزگایانە که بودجە ی گشتی هەریمی کوردستان بەکار دینن لهو ناوچانەدا، له ژیر ئیشرافی ئەم دەستەیهدا بن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

پێشنیارهکەت بنووسه، بهنووسین بۆمان بنیره، كاك عومەر نورەدینی نوقتە ی نزامی هەیه، فەرموو.

بەرپز عمر حمە امین نورەدینی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

چونکه لهسەرەتای ئەمسال له پەرلەمانی عێراقی یاسایهك دەرچوو بەناوی (یاسای قەرەبووکردنەوه) که هەموو ئەو حالەتانە دهگریتهوه که باسی قەرەبوو کردنەوه دهکات، دووهم: باسی ئەوهم کرد سەبارەت به بەکارهێنانی زاراوهی حدودی ئیداری، که ئەمه بگۆردریټ، بەلام هیچ سەرنجیان نەبوو بەرپزان لهسەر ئەوه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سۆزان خان، فەرموو.

بەرپز سۆزان شهاب نوری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت به موتابهعه کردنی کاروباری جیبهجی کردنی مەشاریع، وهزارهتەکان دهیکەن ئەم دەستەیه له توانیدا نیه، که بتوانی موتابهعهی ئەو مەشاریعانە بکات، بەلگو دەبی عیلمی پیی هەبیټ یاخود لەرپگی پلانیکهوه بیټ کهلهلایەن ئەو دەستەیهوه دادەرپژریت، ئیمە 19 وهزارهتمان هەیه، ئەم دەستەیه له باتی هەر 19 وهزارهتەکه بجی موتابهعهی کاروباری مەشاریع بکات کهواته ئەبی دەستەیهکی گەورە ی زل دابنن، تەنها بۆ بهدواداچوونی مەشاریع، چونکه 19 وهزارهتمان هەیه، هەر 19 وهزارهتیش دەتوانن لهو

ناوچانهدا مەشاریع بکەن، کەواتە ئیئمە ئەگەر شتیک داوا بکەین دەبی بزانیڭ لەگەڵ حەجمی ئەو دەستەبەسەر لەگەڵ ئەو ستافەیی کە دەچیت لەوئ کار بکات، بگۆنچێ، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

کاک زانا، فەرموو.

بەرپز د. زانا رۇوف حمە کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە قەرەبوو کردنەوهی زیان لیکەوتوووان ئیئمە پیشنیاردەکەمان لەوهدایە کە بەدواداچوون و موتابەعە کردنی چۆنیەتی قەرەبوو کردنەوهی ئەو زیان لیکەوتوووانەییە لەو بوارەدا، ئەوهی کە پەيوەندی هەبیت بە سەرلەنوئ دارشتنەوهی سنوری ئیداری، ئەو بەرپزانه ئاگادارن کە ماددە 140 تەنھا خۆی باس لەوه دەکات، تەتبیع کردنەوه یەگێک لە ئیجرائاتەکانی تەتبیع کردنەوه بریتیه لە ئاسایی کردنەوه و ریکخستنەوهی سنوورە ئیدارییەکانە، کە پیشتر لە یاسای ئیداری دەولەتدا بەشیوەیەک ریکخراوو کە پاشان هاتوووتە ناو ماددە 140 ی دەستووری یاسایی عیراقیەوه، کە پەيوەندی هەبیت بەوهی کە کاک عومەر هەورامی باسی کرد، جیبەجی کردنی لیژنەیی یاسایی کە پیشنیاری کردبوو، (تنفیذ المشاریع) کە دەکریت ئیئمە ئەو پیشنیازە سەحەب بکەین، تەنھا بەدواداچوونی جیبەجی کردنی پرۆژەکان بمینیتەوه، چونکە بەدواداچوونی رەنگە قورس بیت، تاکو پێی هەلەدەستن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەیی یاسایی ئەو صیاغانەیی کە هەتانه لەسەر رۆشنایی موداخەلەیی ئەو ئەندامە بەرپزانه، صیاغەو ئیزافە ئامادە بکەن، بۆ ئەوهی هەر پیشنیاریک کە دوو ئەندامی بەرپز پیشنیاریان کردوو، لەسەری رابووستین ئەگەر وەرتان گرت ئەوه دەیخەینە دەنگەوه، بەرپزان ئیستا پیشنیاریکی سەرۆکایەتی هەیه، بۆیه دانیشتنەکە دوا دەخەین بۆ رۆژی دوو شەممە سەعات 10 ی بەیانی تا صیاغە بکریتەوه، چونکە لیژنەیی یاسایی بەتەنھا لێرەدا ناتوانن صیاغەیی بکەن، بۆیه دوا دەخەین، بەخواتان دەسپێرم.

محمد قادر عبدالله (د.کمال کهرکووکی)

سەرۆکی پەرلهمانی

کوردستان - عێراق

ارسلان بایز اسماعیل

جیگری سەرۆکی پەرلهمانی

کوردستان - عێراق

فرست احمد عبدالله

سکرتهیری پەرلهمانی

کوردستان - عێراق

پەرلەمانى كوردستان - عىراق

پرۇتوكۆلى دانىشتىنى ژمارە (6)

دووشەممە رېكەوتى 2010\4\26

خولى سىيەمى ھەئىزاردن

پروتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (6)

دوشه ممه ريكهوتى 2010/4/26

كاتزمير (10) ى پيش نيوهرؤى رؤزى دوشه ممه ريكهوتى 2010/4/26 پهرله مانى كوردستان - عيراق به سهرؤكايه تى بهرپيز محمد قادر عبدالله (د.كمال كهركووكى) سهرؤكى پهرله مان و، به ناماده بوونى بهرپيز ارسلان بايز اسماعيل جيگرى سهرؤك و، بهرپيز فرست احمد عبدالله سكرتيري پهرله مان، دانىشتنى ژماره (6) ى خولى سييه م، سالى (2010) ى خوى بهست.

بهرنامه ى كار:

به پيى حوكمه كانى برگه (1) ى مادده (20) له پيرؤى ناوخؤى ژماره (1) ى هه مواركراوى سالى 1992 ى پهرله مانى كوردستان - عيراق، دهسته ى سهرؤكايه تى پهرله مان بريارى درا دانىشتنى ژماره ى (6) ى خولى سييه مى هه لئباردن له كات (10) ى پيش نيوهرؤى رؤزى دوشه ممه ريكهوتى 2010/4/26 دا به م شيويه بيت:

1- بهردهوام بوون له سهر خستنه پروو و گفتوگو كردنى پرؤزه ياساى دهسته ى گشتى جيناكوكه كان له ههرىمى كوردستان - عيراق.

بهرپيز سهرؤكى پهرله مان:

به ناوى خوى گه وره و ميهره بان.

به ناوى گه لى كوردستان، دانىشتنه كه مان ده كه ينه وه، خولى سييه مى هه لئباردن، سالى يه كه م، خولى گرئدانى دووم، ژماره ى دانىشتن (6)، رؤزى دانىشتن 2010/4/26، بهرنامه ى كار: به پيى حوكمه كانى برگه ى (1) ى مادده ى (20) له په يره وى ناوخؤى ژماره (1) ى هه مواركراوى سالى 1992 ى پهرله مانى كوردستان - عيراق، دهسته ى سهرؤكايه تى پهرله مان بريارىدا بهرنامه ى كارى دانىشتنى ژماره (6) ى خولى سييه مى هه لئباردن له كاتزمير (10) ى پيش نيوهرؤى، رؤزى دوو شه ممه ريكهوتى 2010/4/26 دا به م شيويه بيت:

1- بهر دهوام بوون له سهر خستنه پروو و گفتوگو کردنی پرۆژه ياسای دهستهی گشتی جيناكۆكه كان له ههریمی کوردستان - عیراق.

لیژنه‌ی یاسایی و ناوخوا کهره‌م بکه‌ن بو شوینی خوتان، به‌پیزان، مادده‌ی سی موناقه‌شه ته‌واو ببوو، چه‌ند پيشنیاریک هاتبوو، قه‌رار وا بوو لیژنه‌ی یاسایی و ناوخوا صیاغه‌که ناماده بکه‌ن، ئەوانه‌ی وه‌ریانگرتبیت، ئەوه ده‌ست نیشان ده‌کریت، ئەوانی تر ئەندامانی په‌رله‌مان پيشنیاریان هه‌بوو، چه‌ند به‌پیزیک پشتیوانی لی کرد، ئەوانه‌ش ده‌خه‌ینه ده‌نگدانه‌وه له حاله‌تیک ئەگه‌ر لیژنه‌ی یاسایی نه‌هات بی‌ت، لیژنه‌ی یاسایی کهره‌م بکه‌ن بو پيشکەش کردنی صیاغه‌که‌تان له مادده‌ی سی.

به‌پیز شیروان ناصح هه‌یدم‌ری:

به‌پیز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

له‌سه‌ر رۆشنایی ئەوه مولاچه‌زاتانه‌ی که له جه‌لسه‌ی پيشوو دراو، ئەوه پيشنیاران‌ه‌ی له‌لایه‌ن به‌پیزان ئەندامانی په‌رله‌مان پيشکەش کرا، ئیستا ئیمه بره‌گه‌کانمان صیاغه کردوو، له هه‌مان کاتدا ره‌نگه هه‌ندیک پيشنیار هه‌بیت، ئیمه به نه‌زه‌ری ئیعتیبارمان وه‌رنه‌گرتبیت، له‌کاتی ئەوه‌ی که دێینه سه‌ر بره‌گه‌کان، ئیمه ده‌توانین وه‌لامی ئەوه پيشنیاران‌ه‌ بده‌ینه‌وه، که له رووی یاساییه‌وه به نه‌زه‌ری ئیعتیبار وه‌رنه‌گیراوه، دوا ره‌ئیش ره‌ئی ئیوه‌ی به‌پیزو ئەندامانی په‌رله‌مانه، سوپاس.

به‌پیز د.رۆژان عبدالقادر دزه‌یی:

به‌پیز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

المادة الثالثة: تتولى الهيئة المهام التالية:

اولاً: متابعة تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها بالتعاون والتنسيق مع اللجنة العليا لتنفيذ المادة 140 من دستور العراق الاتحادي والجهات ذات العلاقة.

ثانياً: التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء مع السلطات الاتحادية في كل مايتعلق بضمان حقوق شعب كوردستان لأعادة رسم الحدود الادارية للاقليم وتعويض المتضررين وإزالة آثار سياسات التطهير القومي والتعريب والترحيل القسري.

ثالثاً: التعاون والتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة لاعمار وتطوير المناطق المستقطعة من كوردستان - العراق ومتابعة تنفيذ المشاريع فيها.

رابعاً: تنظيم ومتابعة وإدارة شؤون المهجرين والمرحلين.

خامساً: جمع وتوثيق الادلة والوقائع التاريخية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها.

به‌پیز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

بەرپىزان، ھەندىك پېشنيارىش ھەبوو، ئەو پېشنيارانەى كە سەرپەرشتى سندوققەكان بىكرىت، ھەمووى لە جىگىيەك بوو، پېشنيارى تر ھەبوو (توتىق) ۋەسائىقەكان، ئەو ھەبوو خويىندرايەو، ئەو بەرپىزانەى ئەو پېشنيارانەيان تەقدىم كىرد بوو، كە ئەو داھاتانەى لە سندوققەكان بۇ شوپىنە كىشە لەسەرەكان سەرپەرشتى بىكرىت، ئەگەر پېشنيارەكەيان سەھب نەكەن، دەپخەينە دەنگدانەو، كەرەم بىكە كاكە.

بەرپىز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى ئىمە ۋەكو لىژنەى ياساى ئەو پېشنيارەمان بە نەزەرى ئىعتىبار ۋەرنەگرت، ھەر بۇيەش ئىمە يەك لەو بىرگانەى كە پېشنيارمان كىرد بوو سەھبمان كىردەو، ئەو پىش تەنفىزى مەشارىعە، كە ئەو دەستەپە دەسلەتتى تەنفىزى مەشارىعە پى نەدرىت، ماناى ۋايە ناكرىت ئىمە ئەو سندوققەى لە بودجەدا دەست نىشانمان كىردوۋە بدەينە ئەو دەستەپە، بۇ ئەو تەنفىزى مەشارىعە لى بىكات، ئىمە ھەق ۋايە لەو بىر بىكەپنەو ۋە موھاولە بىكەين، ئەو دەستەپە لە ئەركە سەرەكەپنەكانى خۇى لانەدات، ئەركەكانى سەرەكى بىپىنىت، نەك ئەركە فەرەپەكان، ئەمە يەك.

دوۋ / ئىمە ئەگەر ئەو تەزەرى ئىعتىبار ۋەرنەگرت، بەو جۆرە تەداخولىك دەپىت لە بەپنى ۋەزارەتەكانى ئىمە ۋە بەپنى كارى ئەو دەستەپە، ۋەزارەتەكانى ئىمە دەتوانن زۆر بە ئىعتىادى ۋ زۆر بە تەبىعى پىرۆژە لەو موناتىقنە بىكەنەو، ھەرۋەكو ئىستاش ئەم شىۋەپە پىادە كراۋە، چ لە رىگى ۋەزارەتەكان، چ لە رىگى ئەو ئىدارە زاتىانەى كە تەشكىل كراۋە، دەپىت ئەو ۋەشمان لە بىر نەچىت ئەم دەستەپە كەرەكەى دەستەپەكى كاتىپە، رەنگە بەجى بەجى كىردنى ماددەى 140، ئەم دەستەپە ھەلدەۋەشپتەو، جگە لەو ۋەش ئىش ۋ كارى ئەم دەستەپە ھەز دەكەم ئەو بەزانن ئىش ۋ كارىكى ئىدارى ۋ سىياسىيە، ھىچ بىرگەپەك نىيە لەو ياساى ئىشارەت بەو بەدات، كە دەستەپەكى فەنى ھەپە بۇ تەنفىز كىردنى پىرۆژەى خزمەتگوزارى لەو مەنتىقنە، بۇيە لەبەر ئەو ھۆكارانە ئىمە ئەو پېشنيارەمان بە نەزەرى ئىعتىبار ۋەرنەگرتوۋە ۋەكو لىژنەى ياسا، دوا رەئىش رەئى سەرۆكەپنەتى پەرلەمان ۋ ئەندامانى پەرلەمانە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كى لەو بەرپىزانە پىشتىوانى لەو پېشنيارە كىردوۋە؟ ئەگەر ئەو پېشنيارە سەھب نەپىت، دىفاعى لى بىكەن، بۇ ئەو بىخەينە دەنگدانەو، كاك كاردۇ كەرەم بىكە.

بەرپىز كاردۇ محمد پىرداۋد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىمۋايە لەسەر ئەساسى ئەو بودجەپەك دىارى كرا بوو، بۇ شوپىنە ناكۆك لەسەرەكان، دەپىت شوپىنىك ھەپىت سەرپەرشتى ئەو بودجەپە بىكات، يەئنى ناكرىت، ئىمە يەك لە كىشەكانمان ئەو بوو، كەنالىك، يان مىكانىزىمىكى دىارى كراۋ ۋ دامەزراۋىك نەبوۋە پەيوەندىدار بىت بە ھەموو موشىكەكانى ئىقتىسادى،

سیاسی، ئەوانەى كە باس كرا، تۆ كاتىك دامەزرانوىكى وا ئەركىكى سىياسى جىناكوڭ لەسەرەكانى دەخەيتە ئەستۆ، بۆ دەبىت بېرىكى بودجەى ديارى گراو ئاگادار نەبىت، ئەم وەزارەتە كامەيه هەل دەستىت بەم كارە لەو ناوچانە؟ يەعنى گرتىك و ئەزمەيهك هەيه لەو ناوچانە لە نەتىجەى موناقتەشە كردن لەسەر بودجەش تووشى ئىشكالات و بۆچوونى جيا بوون، هەر لەسەر ئەو هەيه كە دەبىت دامەزرانوىك هەبىت سەرپەرشتى ئەوى بكات، باشترىن دامەزرانوى كە حكومەت پەيوەندىدارى كردووہ بۆ ئەو ناوچەيه، ئەم دامەزرانوى هەيه، ئەو ئەيمەين بېيار دەدەين كە چ لە ئەستۆ دەگرىت، نەك پىشنيارەكانى حكومەت، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ناوخۆ رەئىتان هەيه لەم بارەيه وه.

بەرپز قادر حسن قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە وهكو لە جەلسەى پىشترىش خویندەمانەوه، ئيمە هاوړاين لەگەل پىشنيارى ليژنەى ياساى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزىكى تر هەيه دىفاعى لى بكات، كاك نەريمان كەرەم بكە.

بەرپز نەريمان عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە وهكو ليژنەى ناوخۆ، من پيم سەير بوو كە بەرپزان گوتيان ئيمە هاوړاين لەگەل ليژنەى ياساى، لەكاتىكدا ئيمە لەخالى پىنج، ئيمە داواى تەنفيزمان نەكردووہ، ئيمە گوتوو مانە (الاشراف على تحديد وتنفيذ)، بۆيه ئەگەر ئەو پرۆژانەى لەو سنوورانە جى بەجى دەگرىت، ئەگەر ئىشرافىك نەبىت لەسەريان، بەراستى كارەكان بەو شيوەيهى پيشوو رەخنەيهكى زۆر هەبووہ، بەم شيوەيه (الاشراف على تحديد وتنفيذ المشاريع الخدمية المنفذة في المناطق المتنازع عليها)، بۆيه من پيم باشە وا بمىنيتەوه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياساى كەرەم بكەن.

بەرپز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مەسەلەى مۆتابەعەى تەنفيزى مەشارىع ئەوہى براى بەرپزم كاك نەريمان ئىشارەتى پيدا، لە برگەكە هاتووہ كەس حەزفى نەكردووہ، ئەمە يەك.

دوو/ بەنيسبەت بىراى بەرپۆزم كاك كاردۆ، كە دەلئىت مىكانىزمىك ھەبىت بۆ تەنفىز كىردى ئەو مەشارىعەنەى لە ناوچە دابراوھكان تەنفىز دەبىت، بەتەئكىد مىكانىزم ئىستا لە حكومەتى ھەرىمى كوردستان ھەيە، بۆ تەنفىزى ئەو جۆرە مەشارىعە، دەيان پىرۆژەش تەنفىز كراوھ لە ناوچە دابراوھكان بۆى، مىكانىزمى جى بەجى كىردى پىرۆژەكان لە سەرۆكايەتى ئەنجومەنى وەزىرانى ھەرىمى كوردستان تەشكىل كراوھ، ئەو پىرۆژانە جى بەجى دەكات، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك سالار كەرەم بكە.

بەرپۆز سالار محمود مراد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

لەراستىدا من لە ماددەى يەكەمى پىرۆژە ياسايەكە تەرحى ئەوھم كىرد، كە ئەو سندوقە لەلایەن ئەو دەستەبەوھ ئىشراف بكرىت، يان بە ئاگادارى ئەم دەستەبەوھ ئەو سندوقە بەكار بەئىت بۆ پىرۆژەى خزمەتگوزارى لە ناوچە جىناكۆكەكان، ئىستا كە تىبىنى تەواوى ئەو پىرۆژەو، ئەو ماددانە دەكەين، ديارە ئەم دەستەبەوھ وەكو بىراى بەرپۆزم كاك شىروان ئاماژەى پى كىرد، مەھامىكى ھەيە، مەھامىكى فەنىيە، مەھامىكە پەيوەستە بە ئىجرائاتەكانى پەيوەست بە جى بەجى كىردى ماددەى 140ى دەستورىيەوھ، بۆيە من پىشنىارى يەكەم پاشەكشە دەكەم، سوپاستان دەكەم.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

كەرەم بكە فەرموو.

بەرپۆز سىوھىل عىمان احمد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرپۆز كاك شىروان باسى كىرد گوتى ئەوھ حكومەت مەشارىعەكان جى بەجى دەكات، ئەوھ تەواوھ، بەلام مواتبەعە كىردى دەكەوئىتە ئەستۆى كى؟ سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

ھەموو شتىك حكومەت دەيكات لەبن كۆنترۆلى لىژنەى پەرلەمان، ھەموو لىژنەكان، ئىوھ واجىبتانە بچن بەدواداچوونى بۆ بكەن، جەنابىشت دىفاعى لى دەكەيت، كەرەم بكە.

بەرپۆز حمە سعید حمە على:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

بۆ ئەوھى دووبارە بوونەوھ روو نەدات، ئەو خالەش چارەسەر بكرىت، بىرگەى سىيەم، دوو شتى لە خۆى كرتووھ، يەكەم/ ھارىكارى و ھەماھەنگى لەگەل وەزارتە پەيوەندىدارەكان، بۆ ئەنجامدانى كارەكانى پەرەپىدانى ناوچە دابراوھكان، ئەوھ خالىك، ئەوھى بكەين بە (i).

ب- بەدواداچوون و سەرپەرشتی کردنی جی بەجی کردنی پرۆژەکان، کە ئەو لەناو خۆی ھەبێت، ئینجا ئیرازى دەکەیت کە دەیکەیت بە (أ و ب)، ئەو ھەدەفە تەحقیق دەبێت و بەدواداچوونەکەش دەبێت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان، ئیستا چونکە چەند بەرپزێک ئەو پێشنیارەیان کرد، یەک بەرپز پێشنیارەکەى سەحەب کردووە، ئەوانى تر سەحەبىان نەکرد، دەیکەینە دەنگدانەو، کى لەگەڵ ئەوێە کە ئەم ھەیتەتە بەو کارانەى ئەو پارەییەى بۆ شوینە کیشەدارەکان دانراو سەرپەرشتی بکات و تەنفیزی بکات، کى لەگەڵ دەستى بەرز بکاتەو؟ زۆر سوپاس، (25) کەس لەگەڵدا، ئەو پێشنیارەى دەنگ پەسند کرا، لادرا، ئیستا پێشنیارى تریش ھەبوو، ئەو پێشنیارەش ئەو بوو، کە ئەو دەستەبە راپۆرتەکانى خۆى دەداتە سەرۆکایەتى حکومەت، بیداتە سەرۆکایەتى پەرلەمان و سەرۆکایەتى ھەریمیش، لیژنەى یاسایى رەئیتان.

بەرپز شیروان ناصح ھەیدەرى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

ھیشتا ئیمە نەھاتووینە سەر ئەو برگەییە، بۆ ئەوێە بدەریتە دەنگدان، کەى ھاتینە سەر ئەو برگەییە، ئەو وەختە دەبێت بدەریتە دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

کى دیفاعى لى دەکات؟ چونکە دەیدەینە دەنگدانەو، چەند بەرپزێک پشٹیوانیان لى کردووە، ئەگەر سەحەب دەکەن لە پێشنیارەکە، کەرەم بکە کاکە.

بەرپز عبدالسلام مصطفى صدیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

وابزانم مولاھەزەکەى کاک شیروان لەجیگای خۆى بوو، ئەو جیگایەک ھەبێت کە گەیشتیە ئەوێە بخریتە دەنگدانەو، رەچاو بکریت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

تەوزیجى بکە تکایە، کاک شیروان کەرەم بکە.

بەرپز شیروان ناصح ھەیدەرى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

ئەو برگەییەى کە پێشنیار کراو ماددەبەکى تاییبەتە لەم پرۆژەبەدا ھاتووە، کەى ھاتینە سەر ئەو ماددەبە، ئەو وەختە ئیمکان ھەبێت ئەو پێشنیارە بێتە ئاراو و موناھەشەى لەسەر بکریت، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بهريزان، ئيستا ليژنهى ياساي پيشنيارى ئهوه دهكات كه لهبرگهيهكى تايبهت ديينه سهري، ئينجا موناقيهشهى بكن، ئهگهر مولاچهزهتان نيه، ناخهينه دنگدانهوه، دهچينه برگهيهكى تر، ئيستا ليژنهى ياساي ئهوانهى كه جهانبان پيشنيارهكانتان وهگرتهوه، بومان بخوينهوه، ماددهكه لهگهلا پيشنيارهكان بخوينهوه.

بهريز د.رؤزان عبدالقادر دزهى:

بهريز سهروكى پهلهمان.

المادة الثالثة: تتولى الهيئة المهام التالية:

اولاً: متابعة تنفيذ المواد الدستورية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها بالتعاون والتنسيق مع اللجنة العليا لتنفيذ المادة 140 من دستور العراق الاتحادي والجهات ذات العلاقة.

ثانياً: التنسيق والتعاون من خلال رئاسة مجلس الوزراء مع السلطات الاتحادية في كل مايتعلق بضمان حقوق شعب كردستان لأعادة رسم الحدود الادارية للاقليم وتعويض المتضررين وإزالة آثار سياسات التطهير القومي والتعريب والترحيل القسري.

ثالثاً: التعاون والتنسيق مع الوزارات ذات العلاقة لاعمار وتطوير المناطق المستقطعة من كردستان - العراق ومتابعة تنفيذ المشاريع فيها.

رابعاً: تنظيم ومتابعة وادارة شؤون المهجرين والمرحلين.

خامساً: جمع وتوثيق الادلة والوقائع التاريخية المتعلقة بالمناطق المتنازع عليها.

بهريز سهروكى پهلهمان:

بهنيسهت (المهجرين والمرحلين) زور له بهريزهكان موداخهلهيان كرد، كه ئهوه موههجيرو موردهلانه، ئهوانهى كه شمولى ماددهى 140 دهكات له ههريمى كردستان، ئهگهر ئهوه.

بهريز د.رؤزان عبدالقادر دزهى:

بهريز سهروكى پهلهمان.

بهشيويهكى تر دايدهرپژينهوه:

(تنظيم ومتابعة وادارة شؤون المهجرين والمرحلين للمناطق المتنازع عليها)، تهنهئا ئهوه وشهيه بو ئاخىرى برگهكهى زياد دهكات.

بهريز سهروكى پهلهمان:

بهريزان، ئيستا ئاخىر صياغهى كه ليژنهى ياساي خوينديانهوه بهو تهديله، دهخهينه دنگدانهوه، كى لهگهلايه دهستى بهرز بكاتهوه؟ زور سوپاس، كى لهگهلايه دهستى بهرز بكاتهوه؟ زور سوپاس، بهكوى دنگ بهسند كرا، تكايه ماددهى چوار.

بهريز د.زانا رؤوف حمهكريم:

بهريز سهروكى پهلهمان.

المادة الرابعة:

يكون للهيئة رئيس يعين بدرجة خاصة، وهو الرئيس الاعلى لها والمسؤول عن اعمالها وتوجيه سياساتها وممارسة الاشراف والرقابة عليها وتصدر عنه وتنفذ باشرافه جميع القرارات والاوامر والتعليمات في كل ما له علاقة بمهام الهيئة وصلاحياتها وسائر شؤونها الفنية والمالية والادارية وفق احكام القانون، ويكون مسؤولاً امام مجلس الوزراء.

بەپێژ د.رۆژان عبدالقادر دزەبی:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

ماددهی چوارەم: دەستە سەرۆکی دەبی بە پلە تاییبەتی دادەمەزری و ئەو سەرۆکی بالاییەتی و بەرپرسە لە کارەکانی و ناراستە کردنی سیاسەتەکانی و دەستدانە کاری سەرپەرشتی و چاودێری کردنیان و لەووە بە سەرپەرشتی ئەو هەموو بریارو فەرمان و رێنماییەك دەردەچن لەوانە کە پەيوەندیان هەبی بەهەر کاریکی دەستەو دەسلاتەکانی و هەموو کاروبارە هونەری و کارگێری، بەپێی حوکمەکانی یاساو بەرپرسە لەبەردەم ئەنجومەنی وەزیران.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە ی ناوخوا کەرەم بکە.

بەپێژ قادر حسن قادر:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەکەمان لیژنە ی ناوخوا سەبارەت بەم ماددەیه ئەم پێشنیارە ی هەیه:

سەبارەت بە ماددهی چوارەم لیژنە پێشنیار دەکات دەستەواژە ی (پلە تاییبەت) بگۆردرێت بە (وەزیر)، زۆر سوپاس.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنە ی یاسایی رهئیتان.

بەپێژ شیروان ناصح حەیدەری:

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمەش هەمان پێشنیارمان کردوو، بۆ ئەو ی سەرۆکی ئەم دەستەیه بییت بە دەرجە ی وەزیر، لەبەر ئەو ی پەيوەندییهکی زۆری هەیه لە پلە بەرزەکان لە بەغدا، پەيوەندی لەگەڵ وەزیرەکان هەیه، گرنگی ئەو دەستەیهش وا دەکات لە روى پرۆتۆکۆلیهوه ئیمە پلە ی وەزیری پی بدەین، بۆیه ئیمەش ئەو هەمان کردوو، دوا ی رهئیش رهئ ی ئیوه ی بەپێزو ئەندامانی پەرلەمانه.

بەپێژ سەرۆکی پەرلەمان:

ئێستا ئەو بەپێزانە ی دەیانەویت لەسەر ئەو ماددەیه رهئ ی بدن کەرەم بکەن ناو هەکان بنوو سم، ئەو بەپێزانە ی ناویان نووسیوه، ئەم ریزدارانەن (کاک عمر عبدالعزیز، امیر گۆگا، هاژە سلیمان، حسن محمد،

بەفرین حسین، حمە سعید، رزگار محمد امین، شېرزاد حافز، فازل بەشارەتی، عمر عبدالرحمن، ناسک توفیق)، هیچ بەرپزیکى تر دەیهوویت رهئى بدات، ریزدار کاک عومەر عبدالعزیز فەرموو.

بەرپز عمر عبدالعزیز بەاءالدین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەنەیسەت ئەو ماددەیهو، من سەرەتا پشٹیوانی لەهەردوو لیژنە دەکەم، کە سەرۆکەکەى بە پلەى وهزیر بێت، بۆ ئەوێ بایهخیکى زیاتر بەو مەسەلەیه بدریت، فیعلەن ئەوانیش لە عێراقن زیاتر ئەو ئاستانەیان هەیه، بۆ ئەو جۆرە کارانە، دەتوانریت دەستی والتر بێت و لە مەرکەزى فەرارو جینگەى تەنفیزیهووه نزیک بێت.

بەنەیسەت دارشتنەکە، من تیبینم هەیه، رەنگە زۆر بەى پەرلەمانتارانیش لەو بێت تیبینەکانیان، بەراستی هەمووی عەتفەو سى، چوار دیر بەبى فاریزه، من پیم باشە بکریته دوو برگە، زۆریش کورت بکریتهو، چونکە هەموو شتەکان تەقربەن مۆتەرادیفاتن، ئاراستە کردن و سەرپەرشتى و چاودێرى و رینمایى و ئەوانەى بۆچیە، نیمە بیکەینە دوو برگە، من پيشنیار دەکەم بەم شیوهیه بێت:

یهکەم/ دەستە سەرۆکیکى دەبى بە پلەى وهزیر کە بەرپرسە لە ئاراستە کردن و سەرپەرشتى کردنى.

دووهم/ سەرۆکی دەستە بەرپرسە لەبەردەم ئەنجومەنى وهزیران.

ئەوهنده کافیه، چونکە شتەکانى تر هەمووی دووبارەن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار ئەمیر فەرموو.

بەرپز امیر گوگا یوسف:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەزى پشٹیانیە کو دەرەجا وهزیر بێت، یهکى.

یا دوئ/ (یكون للهیئة رئیس بدرجة وزیر وهو الرئيس الاعلى لها والمسؤول عن اعمالها وتوجيه سياساتها وتصدر عنه) ئەووه لەغو بێت، چونکە (وتصدر عنه) نایهتى (وتوجيه سياساتها وممارسة الاشراف عليها والرقابة وتنفيذ جميع القرارات والاوامر والتعليمات في كل ما يتعلق بالتعاون مع الهيئة)، ئەو دەستە گەر هاریکار بێت لگەل، بۆ جى بەجى کردنا فان بریارا، یهعنى نەپتتى رهئیس ئەو هەموو بریارا بکەیفای وى بت، چ بریار بدات ئەو هەو، بەلى ئەو هەيئاته گەل ئەو زى پشکدار گەل، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ریزدار هاژە خان فەرموو.

بەرپز هاژە سلیمان مصطفى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش ھەر دەربارەى ئەو پلە تايبەتتە، من پېم باشە پلەكە ديار بکریت، ئايا بە پلەى وەزیر بېت؟ يان پلەى بەرپۆھبەرى گشتى بېت؟ چونكە ئەگەر پلەيەكى تايبەتتە ھەبېت، وەكو ھەر لە ماددەى دووھمیش ئىشارەتتە پېدراو، كە كەسايەتتەكى مەعنەوى و سەربەخۆيە ئەو دەستەيە، واتا سەلاھىيەتتەكى زياتر دەدرتتە ئەو دەستەيە، بۆيە پېم باشە ئەو پلە تايبەتتە لابرېت، پلەكە ديار بکریت، چ پلەيەكە، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار ھەسەن مەھمەد فەرموو.

بەرپۆز ھەسەن مەھمەد سۇرە:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

يەكەم/ منیش ھەر پشٹیوانى لەھەردوو لیژنە دەكەم، بەوہى كەوا سەرۆكى ھەيئە بە پلەى وەزیر بېت، بەلام من لیرە پېشنيار دەكەم خالتيك ئيزافە بکریت، ئەويش (الموارد المالية للهيئة)، چونكە بەرپاستى مەواریدی مالی ھەيئە لە ھیچ شوپنیک ديارى نەكراو، كە ئەم میزانیەى ھەيئە لە كوئ دیت؟ ئەويش تەحدید بکریت بە چەند خالتيك، لەوانە ئەم پارەى میزانیە لە ئەنجومەنى وەزیران بۆى ديارى دەكریت، ئەگەر بکریت ئەم سەندوقەى كە باسماں كەرد بخرتتە ئیرە.

سپەم/ لەوانەيە جگە لە میزانیە، ھەندیک جار مەجلیسى وزەرا پېویست بکات پارەيەكى ئیزافی بدات بەو ھەيئەيە، دیسان ئەويش بکریت بە مەواریدی مالی بۆ ئەو ھەيئە، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار بەفرین ھەسەن فەرموو.

بەرپۆز بەفرین ھەسەن مەھمەد:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى چوارەم، پشٹیگری بۆ ھەردوو رەئى لیژنەى یاسایی و ناوخوا دەكەم بە گۆرپنى پلەى تايبەتتە بۆ پلەى وەزیر، جگە لەوہش پېموايە دەسەلاتى سەرۆكى دەستەكە دەسەلاتتەكى زۆر رەھايە، من پېم باشە ئەو زياتر ھەق بە دەسەلاتى سەرۆكايەتتە ھەريمی كوردستان بېت، لەبەر ئەوہى مەسەلەى ناوچە دابراوہكان، مەسەلەيەكى سىياسى و چارەنووسسازە، بۆيە پېویستە سەرۆكايەتتە ھەريمی كوردستان ئاگادارى سەرچەم بېيارو رېنمايەكانى ئەو دەستەيە بېت، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار ھەمە سەعید فەرموو.

بەرپۆز ھەمە سەعید ھەمە على:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

لەبەر ئەو موبەھیراتانەو ھۆكارانەى باس كراو، چەندین ھۆكارى تریش، منیش لەگەل ئەوہدام كە پلەكە پلەى وەزیر بېت، ئەم ماددەيە دارشتنەوہيەكى سەرلەنووی بۆ بکریت و بەشپۆہى خال بەند بېت، بۆ

ئەوھى سەھلاھىيات و ئەركەكان ديار بېت، كە ديار بوو، ئىتر روون و ئاشكرا دەبېت لەبەردەم ھەرچى ھەپھە بەرپرسەو دەسەلاتىشى چى دەبېت؟ بۆى بەم شېوھىە دابرىژرېتەوھ:

(دەستە سەرۆكىكى بالاي دەبې بە پەلەى وەزىرو ئەم ئەرك و دەسەلاتانەى ھەپھە:

1- بەرپرسە لەبەردەم ئەنجومەنى وەزىراندا لەبەرامبەر ئەركەكانىدا.

2- بەرپرسە لە كارەكانى دەستەو ئاراستە كردنى سىياسەتەكانى و سەرپەرشتى و چاودىرى كردنى.

3- سەرپەرشتى ھەموو برپارو فەرمان و رېنمايىھەكان دەكات، كە پەيوەندىيان ھەبېت بە دەستەوھ.

4- دەسەلاتەكانى كاروبارە ھونەرى و دارايى و كارگېرىيەكانى دەبېت بەپېى ھوكمەكانى ياسا.

5- بەدواداچوون و لېپچىنەوھ لە كاروبارى فەرمانگەكانى سەر بەم دەستەپھە دەكات.

چەند فەرمانگەپەكى ھەپھە، رەنگە لە ماددەكانى دواوھ، بۆپھ ئەم دەرشتەوھىە بەخال بەندى، ھەم ئەرك ديارو دەست نىشان دەكات، ھەم سەھلاھىياتىش، لەگەل رېزىمدا.

بەرپرز سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رېزدار ھاكم رزگار فەرموو.

بەرپرز رزگار محمد امين:

بەرپرز سەرۆكى پەرلەمان.

من ئىقتىراح دەكەم ماددەكە بەم جۆرە بېت:

(يكون للرئيس موظف بدرجة خاصة، يعين بمرسوم اقليمي وبترشيح من مجلس الوزراء ويرتبط بالمجلس)، بۆچى ھەر بە دەرجەى خاصە بىمىنېتەوھ، ئېمە كە لە وەزارتەوھ لاماندا كىرمان بە ھەپھە، ھەئبەتە موستەوھەباتى نەبووھ، كە وەكو وەزارت بىمىنېتەوھ، ئەمە پەك.

دوو/ ئەگەر سەپىرى فەقەرەى دوو بکەين لە مەھامى، دەئېت تەنسىق و تەعاون لە رېگەى رېئاسەى مەجلىسى وزەراوھ ئەم ئىشەكان دەكات، كە لە رېگای رېئاسەى مەجلىسى وەزراو سولتاتى ئىتىجادى، راستە گىرنگ ئەوھپە ھەندېك جار سولتاتى ئىتىجادى لەوانەپە پىرۆتۆكۆلېن لەگەل رەئىسى ھەپھە كۆ نەبېتەوھ، بەلام ئەو دەئېت لە رېگەى رېئاسەتى مەجلىسى وزەراوھ، دەبېت رېئاسەتى مەجلىسى وزەرا ئەو تەنسىقەى بۆ بکات، كە لە كۆبوونەوھپەك لە ئاستى وەزارەتدا دەبېت ئامادە بېت، ئەمە نوقتەپەك.

مەھامەكانى، پەعنى بىرگەى پەك لەو ماددەپە فەقەرەى دووى (يمارس الرئيس الصلاحيات الاتية: اولاً/ ادارة شؤون الهيئة وتوقيع على الكتب والمراسلات الصادرة عنها.

ثانياً/ رئاسة جلسات المجلس والاشراف على الدوائر التابعة للهيئة)، ئەگەر مولاھەزە بکەپت لەماددەى ھەوتدا مەجلىسىك دانراوھ، ئەم مەجلىسە ھەر لەبەر ئەوھى ئېمە نەھاتووېنە سەرى، بەلام ئەم مەجلىسە مەھامەكانى چپە؟ ئىشەكانى چۆن دەبېت؟ كى رېئاسەتى دەكات؟ قەراراتى ئەم ھەپھەپە دەورى چپە ئەم مەجلىسە تىايدا؟ ئەوھ دەبېت لەكاتى ئەوھى كە گەپشېتېنە سەرى بە تەفاسىل قسەى لەسەر دەكرېت، بەلام

له مه هامة كانى ئەمە، مادام مەجلىسكە ھەيە دەبىت رىئاسەتى تەھدىدى بىكەين، كە رىئاسەتى جەلەساتى ئەم مەجلىسە بىكات بەشىۋەھىكى دىيارى كراو.

(ثالثاً/ تمثيل الهيئة امام المحاكم والجهات الرسمية ذات العلاقة)، ئەو تەمسىل دەكات.

(رابعاً/ تمثيل الهيئة في الاجتماعات المتعلقة بمهامها داخل وخارج الاقليم)، من تەسەۋر دەكەم ئەمانە زۆر زەرورى بن، ئىنجا مەسەلەى مالى، سەرف كىردن سەلەھىياتى ئەم تا چەند ھەبىت؟ يەئنى مالىە لە دەسەلاتى چۆنە؟ دەسەلاتەكەى لە رووى مالىەۋە، يان مەجلىس دەسەلاتى ھەيە؟ ئەوانە مەسائىلىكن، كە پىۋىستە زىاتر لەسەرى بوەستىن، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار شىزىراد حافىز فەرموو.

بەرىز شىزىراد عبدالحافظ شريف:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىم باشە ئەگەر لە رووى ياساىيەۋە رىگرو دژ نەبىت، ئىمە ئەو پلەيەى كە ھەيە، ئەو پۆستە بە ۋەزىر بىت، بەلام ۋابىت پەيۋەندى بە پەرلەمانەۋە ھەبىت، يەئنى رەبىتى بە پەرلەمانەۋە ھەبىت، ئەگەر ئەمە لە رووى ياساىيەۋە دژ نەبىت.

دوۋەم/ ئەگەر ئەۋەش نەكرىت، حەق ۋايە بىر لەۋە بىكرىتەۋە لە سى مانگ جارىك، يان شەش مانگ جارىك راپۆرتىكى موفەسەل بىرئىت بە پەرلەمان لەسەر ئەو مەسەلەيە، زۆر سوپاس.

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار فازل بەشارەتى فەرموو.

بەرىز فاضل محمد قادر(بەشارەتى):

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەپراستى بە بىرواى من ئەم خالە زۆر باس ھەلدەگرىت، ھەرچەند ئەو بەرىزانە زۆربەيان تەئكىدىيان كىردەۋەۋە مەنىش پىشتىگرى لە رەئى لىژنەى ياساى و ناۋخۇ دەكەم، بە حەقىقەت، بەلام ئەم شەرىجەيە پىمۋايە پىشتىر ۋەزارەتى ھەبوۋ، ۋەزارەتەكەى لە كابىنەى شەشەم ھەلۋەشىندىرايەۋە، بە بىرواى من ئەمە ھەيئەتلىك بىت دەسەلاتىكى ۋەكو دەللىت رەھاي ھەبىت، ھەم لە حەرەكات كىردن بۇ چارەسەر كىردنى كىرگەتەكان، ھەم لە مەسەلەى مالى بەپراستىەكەى، چۈنكە ئىمكانە كارى ئەم ھەيئەتە زۆر گرانتىر بىت لە ۋەزارەتلىكى ناۋخۇى ھەرىمى كوردستان، لەبەر ئەۋەدى تەعامول لەگەل دەرەۋەى ھەرىمى كوردستانىش دەكات، بۆيە پىشنىار دەكەم بەپراستىەكەى دەسەلاتىكى ۋايان ھەبىت، كە بتوانن بە ئەركەكانى خۇيان

هەلبەستىن، چونكى ئەركى ئەم ھەيئەتە زۆر گرانت دەپت، ئەگەر پلەى وەزىرەش زىاتر نەبىت، بەھەقىقەت پلەى وەزىرى پى بىرەت، بۇ ئەۋەى بتوانىت بە ئەركەكانى خۇى ھەلبەستىت بۇ جى بەجى كىردى، زۆر سوپاس.

بەپز سەرۋكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رىزدار عمر عبدالرحمن فەرموو.

بەپز عمر عبدالرحمن على:

بەپز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىشەكى تەئىدى رەئىھەكى لىژنەى ياساى و ناوخۇ دەكەم، بەنىسەت پلەى رەئىسى ئەم دەستەيەۋە، بۇجى؟ لەبەر ئەۋەى تەۋزىچىكى لەسەر درا، ئەم رەئىسە رەبىتىكى موباشىرى ھەيە بە وەزارەت و بە مەجلىسى وزەراۋ لە ھكۈمەتى ئىتىھادى عىراقى لەگەل زۆرىنەى وەزىرەكان، لەبەر ئەۋە پىۋىستە لەبەر گىرنگى موقىعەكەى، لەبەر گىرنگى مۇھىمەكانى، پىۋىستە دەرەجەكەى وەزىر بىت، ئەمە لە لايەك، لە لايەكى دىكە ئەگەر بگەرپىنەۋە سەر ماددەى پىنج لە بەشى دوۋەمدا رەئىسى ئەم دەستەيە بە مەرسۇمىكى ئىقلىمى دەرەكەرىت، بە مەرسۇمىكى ئىقلىمى تەعەن دەپت، پىۋىست دەكات بە دەرەجەى وەزىر، وەكو ھەيەتەنىك بە مەوقىعەكەى، بە دەستەكەى، بۇ تەنقىز كىردن و بەپىۋەبىردى كارەكانى، بەلام ئەم ماددەيە وەكو برادەرىكى دىكە باسى لەسەر كىرد، ھەسەم بىرى بە يەك بىرگە و ئەۋىش بوتىرى: يكون للهيئة رئيس يعين بدرجة وزير و هو الرئيس الاعلى للهيئة و بس، بۇ جى؟، ئەمەى كە باسى لەسەر مۇھىمەكانى كراۋە، تۇجىھى سىياسات و مۇمارەسەى ئىشراف و رەقابە و عىلاقات، گەر بگەرپىنەۋە لە ماددەى دوۋەم، ئىمە باسما لەۋە كىردوۋە كە ئەم ھەيئەتەش شەخسىەتتىكى ئىدارى و مەعنەۋەى و مالى ھەيە، لە ماددەى 9 شدا رەئىسى ھەيئە صەلاھىاتى ئىصدارى تەعلىماتى ھەيە، كەۋاتە رەئىسى ھەيئە ئەتوانى بە پەپىرەۋىكى ناۋەخۇ تەعلىماتى كامىلى مەھامەكانى خۇى، ئىشراف كىردن، ئىشەكانى، ھەيئەكانى، كۆبۈۋنەۋەكانى، چۆن رەقابە ئەكات؟، لەۋى باسى لەسەر بىرى لەم ياسايە باسى لەسەر نەكەرى، بەۋ تەعلىماتەى كە پىۋى دراۋە لە ماددەى 9، ئەتوانى ئەمە دەرەكات، زۆر سوپاس.

بەپز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار ناسك توفىق فەرموو.

بەپز ناسك توفىق عبدالكريم:

بەپز سەرۋكى پەرلەمان.

دىارە من پىشتىگىرى ئەۋ رەئىھە دەكەم كە بە دەرەجەى وەزىر بى، چونكى بەراستى راستە كابىنەى نوئى وىستى ئەۋەى ھەبۋو تەرشىقى ھكۈمەت بىرى، بەلام بەراستى مەۋزۋەى ناۋچە جى ناكۆكەكان ئىستا يەككىكە لە كىشە ھەرە سەرەكەكانى بەينى ئىمە و مەركەزەۋە، لەبەر ئەۋە جى خۇيەتى بەپلەى وەزىر بى، بەلام من لىرە شتىكى دىكە ئەللىم، ئەۋىش ئەۋەيە كە تەنھا مەسئول نەبى لەبەردەم مەجلىسى وزرا،

بەلكو وەكو بەرپزىشت ئىشارەتت پىدا، مەسئول بى لەبەردەم پەرلەماندا، ئىتر ئايا بلىين: يرشح من قبل مجلس الوزراء بعد مصادقة الاغلبية المطلقة من اعضاء البرلمان، ياخود به ئاليهتتیک تهرتیب بکری که پەرلەمان بتوانى موتابهعهى ئەم دەستەيه بکات و، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنهى ياساى رهئيتان دهر بارهى ئەم موداخەلانەى ئەندامانى بەرپزى پەرلەمانى كوردستان؟

بەرپز د.رۆزان عبدالقادر دزەي:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر له ئەندامانى بەرپز تىبينان هەبوو لەسەر پلەى سەرۆكى ئەو دەستەيه به پلەى وەزير بى و زۆریش لەو بەرپزانە پشتگيرى پيشنيارهكەى ليژنهى ياساى و ناوہخۆيان دەکرد، زۆر سوپاسيان دەكەين، ئايا لەبەر چى پيوستە به پلەى وەزير بى؟، بەرپزان مەسەلەكە پرۆتۆكۆليە زياتر، ئەوہ سەرۆكى ئەو دەستەيه لەگەل دەسلەتاتى ئيتيحادى دادەنیشى و كۆ دەبيتەوہ، ئەگەر بەو پلەيه نەبى لەوانەيه ئەوان هەر رازى نەبن نامادەى كۆبوونەوہكان بى، بۆيه پرۆتۆكۆليەو پيوستە به پلەى وەزير بى، ئەوہ تىبينيمان لەسەر ئەو پيشنياره، سەبارەت بە پيشنيارى كاك حاكم رزگار، چەند تىبينيهكى هەبوو، لەبەر چى به پلەى وەزير بى؟، ئەوہ وەلاممان داوہ، سەبارەت بە تەرشیح كردنى له لايەن ئەنجومەنى وەزيران، ئەوہ له ماددە شەشى پرۆژەكە هاتووہ، ئەو ماددە تايبەتە به مەرجەكانى دامەزراندنى ئەو كەسەى كەوا دەبيتە سەرۆكى دەستەكە، كە مەرجەكان لەوى باس كرايه و باس كرايه كەوا له لايەن ئەنجومەنى وەزيران تەرشیح دەكرى، يەك له بەرپزەكان باسى له دارايى كرد، ئەوہش له ماددە شەش ديسان هاتووہ، دائيرەك هەيه(الدائرة الادارية و المالية)، كە ئەو بابەتەى له خۆ دەگرى و رىكى دەخات، چەند بەرپزىك پيشنيارى ئەوہيان كرد رەبى پەرلەمان بى، بەرپزان ئەوہ لەبەر نەكەين كە ئيمە له ماددەى دووى ياساكەدا دەنگمان بۆ ئەوہ دا كە سەر بەسەر ئەنجومەنى وەزيرانە، بۆيه ئىستا ناكرى پيشنيارىك بچەينه روو كە پىچەوانەى ياخود دژى ئەو ماددەيه بى كە ئيمە دەنگمان بۆ داوہ و پەسندمان كردووہ، وا بزائەم هەر ئەوہندە پيشنيارەم تۆمار كردووہ لاى خۆم، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك شىروان كەرەم بكە.

بەرپز شىروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خائىك هەيه دەمەوى ئىشارەتى پى بەدەم، ئەویش ئەوہيه، ئەوہلەن: ئەو دەزگايە لەو دەزگايانەيه الغير المرتبطة بوزارة، كە له بودجەى هەريەمى كوردستان ئيمە جيگامان بۆ كردووہ، ئىشارەتمان پىداوہ، جيامان كردووہ لەگەل وەزارەتەكان، چونكە ئەو ئىدارەيه ئىعتىبار دەكرى من الادارات الغير المرتبطة بوزارة، ئەمە يەك، دوو: له بودجەى هەريەمى كوردستان، ئيمە بۆ ئىستحاسى دەزگای تازە ديسان بودجەى تايبەتيمان

دانايه بۇ چارەسەرکردنى كېشەى مالى ئەم دەزگايە، من تەصەورى ئەو ناكەم ئەم دەزگايە وارىداتى ھەبى، مالىەكە كە لەوئى ھاتىە ئەكىدم لە بۇ مەسائىلى مالى بەرپۆھچوونى ئىش و كارى ئەم دەزگايە، چ لە رووى كارگېرپەو و چ لە رووى مالىەو ھەبى، ھەروەكو ھەر دەزگايەكى تر، براى بەرپۆزم كاك رزگار باس لە دەسلەتتى ئەم دەزگايە دەكات، باس لەو دەكات كە ئەبى رەئىسى ئەم دەزگايە رەئىسى ھەئەكە بېت، ئىمە ئەگەر ھات و بچىنە ناو پرۆژەكە دەبىنن لە ئەحكامى خىتامى دەئى: لرئىس مجلس الوزراء تحديد مهام و اختصاصات تشكيلات الهيئة بنظام، ئەو ھەوئەندەرى ئىمكان ھەبە ئەو تەفاصلە ھەمووى ورد بكرتەو و لەسەرى دابنىشن بۇ ئەوئى ئىختىصاصى ھەر يەك لە رەئىس و لە دەزگاكانى ترى ئەم ھەبەكە لە دەستنىشان بكن و تەفاصلەكە نەبەتە ناو ھەبەكەلەتتى ئەم وەزارەتە و، زۆر سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

تکایە دوا صیغەتان بچوینن بۇ ئەوئى بیدەینە دەنگدان، فەرموو.

بەرپۆز برهان رشید حسین:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەگەر پلەى بكرى بە وەزیر، لە كۆتایى ماددەى چواردا ھاتوو، و یكون مسؤلاً امام مجلس الوزراء، یەعنە كە دەرەجەى وەزیر بېت، جوانتر نىە مەسئول بى لەبەردەم پەرلەماندا، رەنگە یەككە لە مەبەستەكانى لىژنەى یاسایى كە دەرەجەى وەزیر ئەدات بەو بەرپۆزە، ئەو بى بۇ ئەوئى قوت و مەكانەتتى لە مفاووزاتدا لە بەغدا ئەگەر چوو لەسەر ئەو موشكىلانە قسەى كرد، بەھپۆز بى، دوووم سەبەب ئەو بى بۇ ئەوئى پەرلەمان بتوانى موتابەعەى بكات، لە كۆتایى ماددەى چواردا ھاتوو، و یكون مسؤلاً امام مجلس الوزراء، جوانتر نىە و البرمان لەگەئى ئىزافە بكرى؟، چونكە دەرەجەى وەزیر بى، ھەقى خۆمان نىە لەبەردەم ئىمەشدا مەسئول بى؟، سوپاس.

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان:

لىژنەى یاسایى رەئىتان تکایە.

بەرپۆز شېروان ناصح ھەبەرى:

بەرپۆز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوئەلەن: ئەو دەزگايەكى تەنقىزىە، ناکرى دەزگايەكى تەنقىزى رەئىسەكەى تابعى پەرلەمان بېت، دەزگايەكەشى تابعى ئەنجومەنى وەزیران بى، ئەمە بە ھىچ شىوئەك وارىد نىە، ئەمە یەك، دوو: كە دەئى: مسؤلاً امام مجلس الوزراء، بەئى ئەم دەزگايە مورتەبىتە بە مەجلىسى وەزرا، ئەكىد دەبى یەككە بەرپرسىار بى لەم دەزگايە، كە ئەوئىش مەجلىسى وەزرا، ئەمە شتىكى زۆر تەبىعیە، بەلام تەنھا و تەنھا

وہزیرہ بۆ ئەوہی حقوق و امتیازاتی وەزیر وەربگری، بۆ ئەوہی نەک بە شیوہکانی تر عوزو بی له ئەنجومەنی وەزیران یان متمانە لیڤە وەربگری، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان ئیستا پلە وەزیر، پێش وەخت ئەگەر بە پلە وەزیر بی ئەیخەینە دەنگدانەو، کۆ لەگەڵە تکایە دەستی بەرز بکات، زۆر سوپاس، کۆ لەگەڵدا نیە؟، بە کۆی دەنگ پەسند کرا، تکایە ئیستا ماددەکە بخوینەرەوہ ئاخیر صیاغە بۆ ئەوہی بخریتە دەنگدان، نوقتەئەنیزامی کاک عومەر کەرەم بکە.

بەرپز عمر عبدالعزیز بەاء الدین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنە وەلامی دوو، سۆ ئیقتیراحی نەدایەو، زیاد لە سۆ ئیقتیراح باسی ئیعادەئە صیاغەشمان کرد، بۆ مەعلوماتی بەرپزتان باسیان نەکرد.

بەرپز شیروان ناصح حەیدەری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرستی لە مەسەلانە، مەسەلەئە صیاغە بۆچوونی جیا جیا هەییە، ئیمە پیمان وایە ئەو صیاغەئە کە لە پرۆژەکەدا هاتیە، صیاغەئەکە بە نەسبەت هەیکەلیەتەکەو و دەسلاتی هەیکەلیەتەکە بوو و هەندۆ ورد کراوہتەو بەرستی، صلاحیاتی رهئیسی ئەو دەستەئە هەندۆ ورد کراوہتەو، باشە ئیمە بۆ ئیختیصاری نەکەین، بۆ وردی نەکەینەو بە نەسبەت ئەو هەییەتە بەلای کەمەو، بۆئە ئیمە وەکو لیژنەئە یاسا لەگەڵ ئیختیصاری صیاغەکە نینە، لەگەڵ ئەصلی پرۆژەکەئە و دوا رهئیش رهئی سەرۆکایەتی پەرلەمانە و ئەندامانی پەرلەمانە.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

موداخەلە خەلاص بوو، ئیستا ئەخەینە دەنگدانەو بەوہی کە بەرپزتان دەنگتان پێدا بە پلە وەزیر بی بەرپرسی ئەو، تکایە دوا صیاغەتان بخوینن تا بدەینە دەنگدان.

بەرپز د.زانا رۆوف حمد کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الرابعة: يكون للهيئة رئيس يعين بدرجة وزير و هو الرئيس الاعلى لها و المسؤول عن أعمالها و توجيه سياساتها و ممارسة الاشراف و الرقابة عليها و تصدر عنه و تنفذ باشرافه جميع القرارات و الاوامر و التعليمات في كل ما له علاقة بمهام الهيئة و صلاحياتها و سائر شؤونها الفنية و المالية و الادارية وفق احكام القانون و يكون مسؤولاً امام مجلس الوزراء.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

بەرپزان كۆ لهگهڵ دایه تکیه دهستی بهرز بکات؟، زۆر سوپاس، كۆ لهگهڵدا نیه؟، به كۆی دهنگ پهسند كرا تکیه بۆ ماددهی پینجهم، كهردم بکه، فهرموو.

بەرپز د.زانا رۆوف حمد کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

المادة الخامسة:

أولاً: يشترط في من يعين رئيساً للهيئة:

- 1- أن يكون من مواطني الاقليم و مقيماً فيه اقامة دائمية.
  - 2- أن يكون حاصلأ على شهادة جامعية أولية على الأقل و متمتعاً بالكفاءة و الخبرة في مجال الإختصاص.
  - 3- حسن السيرة و السلوك و غير محكوم بجريمة مخلة بالشرف.
  - 4- لم يشارك في الجرائم التي خططت لها السلطة القمعية أو ارتكبتها في كوردستان.
- ثانياً: يعين الرئيس بمرسوم إقليمي و بناءاً على ترشيح من مجلس الوزراء

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

لێژنهى ياسايى رهئيتان تکیه.

بەرپز د.رۆزان عبدالقادر دزهی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ماددهى پینجهم:

یهکهه:ئهوئى به سەرۆکی دهسته دادهمهزرى پيوسته ئهم مهرجانهى لى بيته دى:

- 1-دهبى له هاوولاتیانی ههريمی كوردستان بىت و بهردهوام لى نىشتهجى بى.
  - 2-دهبى پروانامهى بهرابى زانكۆى بهلايهنى كهه ههبيت و لىهاتووى و شارهزايى له بوارى پسپۆريهكهى خۆى ههبيت.
  - 3-خۆرهوشتى باشبيت و به تاوانىكى ئابرووبهر حوكم نهدرابى.
  - 4-بهشدارى لهو تاوانانه نهكردبى كه دهسهلاتى داپلۆسىنه نهخشهى بۆ كيشابى يان كردبيت له كوردستاندا.
- بهرپزان برگه دوو له دهقه كورديهكهى پرۆژهكه كه له لايهن ئهنجومهنى وهزيران پيشكهشى پهرلهمان كراوه، نههاتوو،

برگه دوو:سەرۆکی دهسته به مهرسوميكى ههريمی دادهمهزرى لهسهه پيشنيارى ئهنجومهنى وهزيران.

بەرپز شيروان ناصح حهيدهرى:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئىمە لەگەل دەقى ماددەكەين، هيچ مولاخەزەمان نيه تەنھا بە نيسبەت فەقەرە سى نەبى، لە رووى صياغەوہ (ان يکون) ئيزافە بکړيته سەر بېدايەتى فەقەرە سى، که دەلئ: ان يکون حسن السيره و السلوك و غير محکوم بجريمه مخله بالشرف، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

ليژنەى ناوہخو رهئيتان تکايه.

بەرپز قادر حسن قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئىمە لە ليژنەى ناوہخو لەسەر ماددەى پينج تەنھا ئەم پيشنيارەمان ھەيە، سەبارەت بە ماددەى پينجەم، تەنھا لە برگەى چوار وشەى (داپۆسینەر) بگۆردى بە وشەى (رژيمى بەعس)، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى لەگەل ئەوہ نين ئەو فەقەرەى بۆ ئيزافە بکړى (ان يکون کامل الاهليه)؟ بەرپزان ئىستا كى ئەيەوى قسەى بکات ناوتان بلين، ئەو بەرپزانەى ناويان نووسى ناوہکانيان ئەخوينينهوہ، ئەوہى ناوى نەنوو سرابوو ئاگادارمان بکاتەوہ، ناسک توفيق، عومەر نورەدينى، فازل بەشارەتى، گۆران ئازاد، کاردۆ محمد، نەريمان عبدالله، صباح بيت الله، عبدالسلام بەروارى، د.رفيق صابر، د.صباح، زکيە صالح، حاکم رزگار، جەعفەر عەلى، پەروين، بيريقان، بەفرين حسين، حمە سەعيد، عومەر عبدالعزیز، د.احمد، ھاژە سلیمان، خورشيد، عبدالله حاجى مەحمود، ناسک خان کەرەم بکە.

بەرپز ناسک توفيق عبدالکریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دياره من ھەر لە ئەوہل ماددە ھەتا ئىستا ھەر ئەو ئيشکاليەتەم ھەيە، ئەگەر سەرۆکايەتى وەلامم بداتەوہ، ئاليەتى موتابەعەى پەرلەمان بۆ ئەم دەستەيە چۆن دەبى؟ راستە لە ماددەى 2 دا يەکلایى بوويتەوہ کہ سەر بە.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

تکايە خاریجى ماددەكەيە، پەرلەمان موتابەعەى ھەموو شتیک دەکات، 19 ليژنەتان ھەيە، ھەر شتیک رەبى بە حکومەتى ھەریمی کوردستانەوہ ھەبیت، حەقى ئیوہیە بەدواداچوونى بۆ بکەن، بە پىی ئەو ليژنانەى کہ ھەتانە، ئىستا کەرەم بکە و وەرە سەر ماددەكە خوشكى من، فەرموو.

بەرپز ناسک توفيق عبدالکریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەوہى کہ لای من رۆشن نيه ئەوہیە کہ تەصويت، يەعنى متمانەى پى نادری لە لایەن پەرلەمانەوہ، دوو: لیرە مادام کہ متمانەى پى نادری، ليژنەى تايبەتیشمان نيه بەو مەوزوعە لەناو پەرلەماندا.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

رهجائەن، دوایی ئەتەرم، وەرەو سەر ماددەگە رهجائەن.

بەرپز ناسک توفیق عبدالکریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

خالی دووم که باس له مهجالی ئیختیصاص دهکات، ئەگەر ئەو مهجالی ئیختیصاصه دیاری بکری، له چ مهجالیکه؟، هەر ئەو دوو خالەم هەبوو، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار عومەر نورەدینی فەرموو.

بەرپز عمر حمد امین خلدەر(نورەدینی):

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە خالی یەكەم، برگە(ا)، لەوئ دەلی: دانیشتووی هەریمی کوردستان بی، لەویدا زاراوی هەریم ئەگەر بگاتە ئەو رادەیهی که یەكێك دانیشتووی ناوچه ناکۆکهکان بی، ئەو بەبەش بکات، بە رهئی من پێویستە ئەو هەشی بۆ زیاد بکەین که دانیشتووی هەریمی کوردستان و ناوچه جی ناکۆکهکان بی، مەسەلەن لەوانەیه له داهاوویدا یەكێك ئەم پۆسته وەر بگری که خەلکی کەرکوک بی و زۆریش ئاساییه، ئەگەر لەویدا زاراوی هەریمی کوردستان بی، مەسەلەن مایه که بەو شیوهیه که سیك دانیشتووی کەرکوک بی یان ناوچه جی ناکۆکهکان بی، لەمە بەبەش بکرین حەقە جاریکی تر ئەمە صیاغە بکریتهوه که لەو ئیشکالیته دەر بازمان بکات، سەبارەت بە برگە دوو، که دەلی: پەسپۆریهتی هەبی بە پی، پەسپۆریهتی لێرەدا رەبەتی برۆنامە زانکۆیه، بەس له جیاتی پەسپۆریهتی، باس لەوه بکری که توانای هەبی، که ئەزمونی هەبی، لێهاتووی هەبی، سەبارەت بەم بابەتهی که ئەم یاسایه بۆ داندراوه، بە تاییهتی مەسەلە ناوچه جیناکۆکهکان، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار فازل بشارەتی فەرموو.

بەرپز فاضل محمد قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

له ماددهی پینج، ئەو بەرپزانە ی لێژنەکان هەموو خال و بەندەکانیان خویندەوه، من بە حەقیقەت وەکو بۆچوونی خۆم مۆلا حەزەم نیه، بەلام لەسەر دوو خالیان مۆلا حەزەم هەیه لەناو ماددهی پینج، له خالی سی و چوار، بە حەقیقەت من پیم وایه ئەمە ئیشکالیهت بۆ دەسلالت له هەریمی کوردستان دروست دهکات، چونکه له خالی سی دەلی: خوورەوشتی باش بی و به تاوانیکی نابرووبەرانه حوکم نەدرابی، له خالی چوار ئەلی: بەشداری لهو تاوانانه نەکردبی که دەسلالتی داپۆسینەر نەخشە بۆ کیشابی، یان کردبیت له کوردستاندا، من پیم وایه ئەو بۆچوونیک زۆر پوخت و باشه و له جی خۆیهتی، من بەش به حالی خۆم ئومیدم دەخواست هەموو دەسلالت، یان هەموو شەریحهکان له هەریمی کوردستان ئەو حیسابهی بۆ

تېيىنىيەكەى من برادران وتيان، بەلام ئەفزەلىيەت دەدەمە دانىشتووى ناوچە دابراوھەكان بۇ سەرۆكى ئەم دەستە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار نەرىمان فەرموو.

بەرپىز نەرىمان عبدالله قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەندىك لە تېيىنەكانم وترا، بەلام من رەئىيەكم ھەيە لەسەر ماددەى يەك، كە دەلى: دەبى لە ھاوولائىيانى ھەرىمى كوردستان بىت و بەردەوام لىي نىشتەجىيى، بەراستى بۇ ئەوھى ئىمە بۇ ئەو ھاوولائىيانەى كە كوردن و لە ناوچەكانى تىرىش نىشتەجىي بوون وەكو بەغدا بىبەش نەبن، من زياتر ئەچم لەناوچە دابراوھەكانىش، ئەگەر بىكرىت بوەترىت: دەبى لە ھاوولائىيانى ھەرىمى كوردستان و عىراق بى، بۇ ئەوھى لەوانەيە خەلكىكى شەرزا و بە توانا و باشترمان دەست بىكەوئىت لە ناوچەكان وەكو بەغدا كە كوردن و توانايان بەھىزتر بى، ھەروھەا من لەگەل ئەو رەئىيەى جەنابتم كە باست لەوھە كرد، كە ئەھلىيەتى ئەو كەسە زۆر زەرورىيە، بە پىي ياسا ئەھلىيەتى ياسايى و تەندروستى ھەبىت، بەلام ئەگەر بىكرىت ئەو ئەھلىيەتى ياسايى و تەندروستىيە زىاد بىكرى بۇ بىرگەى دوو، لە كۆتايىدا بنووسرى، بىكرى، پىم وايە كۆتايى پى دىت، پاش ئەوھە دەلى: بىروانامەى بەرايى زانكۆيى بەلانى كەم ھەبىت و لىھاتووويى و شارەزايى پىسپۆرىيەكەى خۆى ھەبىت، ئەھلىيەتى ياسايى و تەندروستى ھەبىت، پاشان لە بىرگەى چوار، ئەو بىرگەيە بە باشى ھاتوو، بەلام من ئىزافەيەكم ھەيە، لە جىياتى ئەوھى بنووسرى بەشدارى لەو تاوانانە، بەشدارى و پىشتگىرى لەو تاوانانە نەكردبى كە دەسەلاتى داپلۆسىنەر، بەشدارى، مەدلولى خۆى ھەيە و تايبەتمەندى خۆى ھەيە و ديارە، بەلام پىشتگىرى ھەندى خەلك ھەيە كە بە نووسىن يان بەشتى تر و مەعنەوى بەشدارى كىردىە لەو تاوانانە، بۆيە من پىم باشە بەشدارى و پىشتگىرەكەى بۇ زىاد بىكرى، ئىزافە بىكرىت لەسەر ئەوھە، بۇ خالى تىرى ئىزافە بىكرى بۇ ئەوھى ئىمە بتوانىن ھەموو پىشتىوانى خەلكى كوردستانى بۇ بەدەست بىنىن، پىشتگىرى لەم دەستەيە بىكات، بەراستى من پىم باشە خالىك زىاد بىكرى، ئەوئىش بىكرى بە بىرگەى پىنج، لە رووى ياسايىيەوھە ئەو كەسە بى لايەن بىت، بۇ ئەوھە بتوانىن ئىمە پەيوھندىيەكانمان بىكەينە پەيوھندىيەكى نەتەوھىيە لەگەل ئىتىجاد، نەك پەيوھندىيەكى حىزبى و دوو ئىدارەيى كە لەمەوئىش بەراستى رەنگدانەوھىيەكى خراپى ھەبوو، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، رىزدار صباح بىت اللە فەرموو.

بەرپىز صباح بىت اللە شكرى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

حەقیقەت ئەز پېشنىارا جەنابى د. عومەر نورەدینى پشتگیری دەكەم، كە نە بەس خەلكى نىشتەجىيى
هەرىمى كوردستانى بى، بلا بۇ ئەو كەسەش بىت كە حەقیقەت لە دەفەرا ناوچە ناكۆكەكانىش بى، چونكە
ئەوان نابى مەحرۇم كرن، دوو: بواری پىسپۇرىا هاتىه، ئەز نازانم بواری پىسپۇرىا ئەكرىتە دەستنىشان كرن،
ئەو بواری پىسپۇرىا نەمىنیتن، لە خالەكا دى كە دەبىزىتین بەژدارى لەو تاوانە نەكردبى كە دەسەلاتى
داپلۆسىنەر، رهئیا من ببیتن یان رژیما فاشستا بەعس یان رژیما بەعسا گۆر بە گۆر ئەمە ئیزافە كرنا
ماددەكە و زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار د. رفیق صابر فەرموو.

بەرپز د. رفیق صابر قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە خالى يەكەم، لەگەل ئەووم كە بەراستی دانىشتوانى هەرىمى كوردستان و عىراقىش بىت،
چونكە رەنگە لە داهاووودا كەسىكى شىاو و لایق لە برايانى توركمان بىت، تەنانەت كەسىكى عەرەب بىت،
خەلكى ناوچە جى ناكۆكەكان بىت، باوهرى بە جىبەجى كردنى ماددەى 140 هەبى، مومكىنە كەسىك لەو
جۆرە پەيدا ببىت كە ببىتە سەرۆكى ئەم دەزگایە، سەبارەت بە خالى چوارەم، من پىم باشە تەنیا بەشدارى
نەبى، بەوە واز نەهینىن كە بەشدارى لەو تاوانانە نەكردبى، بەلكو زۆر گرنگە كە پىشتر ئەندامى حىزبى
بەعسى هەلۆهشاو نەبىت و نەبووبىت لە هىچ كام لە دەزگایە حىزبە داپلۆسىنەرەكان كارى نەكردبىت،
ماددەكە و اتا بەو شىوهدى لى بىت، ئەندامى حىزبى بەعسى هەلۆهشاو نەبووبىت و لە دەزگا
داپلۆسىنەرەكان كارى نەكردبى و بەشدارى و پشتگیری، ئەو پىشنىارهى كاك نەرىمان وتى، ئەوهدى بخرىتە
سەر، بەشدارى و پشتگیری تاوانى نەكردبى كە دەسەلاتى... تا دواى و ، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار د. صباح فەرموو.

بەرپز د. صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم ماددەیه تايبەتە بە مەرجهكانى سەرۆكى دەستە، دیارە مەرجهكان تا دەقیقتى بى و وردتر بى باشترە،
پشتگیری لەو بۆچوونە ئەكەم كە مەرج نیه كە سەرۆكى دەستە دانىشتووى هەرىمى كوردستان بىت،
چونكە ئیمە حىساب بۆ داهاوو دەبى بكەین، رەنگە رۆژىك لە رۆژان كەسىك كە شایستەى ئەو پۆستە بى،
بەلام دانىشتووى يەكێك لەو شارانە بىت كە جىگەى ناكۆكیە، بۆیه ئەو مەرجه دانەندرى، تەنھا مەرچىكى
واى بۆ دابنرى كە نىشتەجىبوون نەبى بە مانىع لەوهدى كە ئەو پۆستە بگرىتە دەست، بە نىسبەت بپرگەى
سىيەم، پىشنىار دەكەم بوهرى: ئەو كەسەى كە ئەو پۆستەى پى ئەدرى خوورەوشت و ناوبانگى باش بى،
(حسن السیره و السمعه)، بە تاوانىكى ئابروو بەر حوكم نەدراى، ئەوە زۆر جىگەى خۆیهتى، بەلام بە

نیسبەت چوارەمەووە من زۆر ئەو پرسیارەم لا دروست دەبێ لە برگەى چوارەم، لە خالى چوار، چۆن ئەبێ ئیەمە یەعنى مەزوزوعیكى وا بئینین كە ئەصلەن بە خەيالمان دابى كەسێك كە پشتگیری و بەشداری كردبى لەو تاوانانەى كە دەهەق بە گەلى كوردستان كراوە، ئەصلەن مەجالى ئەوەى پى بدرى تەصەورى ئەوە بەكەین رۆژێك لە رۆژان ببیتە سەرۆكى دەستەپەكى وا گرنگ، یەعنى ئەمە تەحصیلی حاصلە و تەئكیدی موانەكەدە، هەر بە برگەى سێپەم من وا ئەزانم ئەو كەسە دەبى بچیتە دەرەو، یەعنى لەوەى كە حەقى ئەوەى پىبدرى بكریت بە سەرۆك، چونكە كە وتمان خوو رەوشت و ناوبانگی باش بى، ئەو كەسەى كە بەشداری كردبى یان پشتگیری كردبى لەو پرۆسە بەد ناوانەدا كە دەرەق بە گەلەكەمان كراوە، وا ئەزانم حەقى ئەوەى نابى بە هیچ شیوەپەك، نەك تەنھا پۆستی سەرۆكایەتى دەستە تەنانەت ئەندامیەتى ئەو دەستەشى پى نەدرى، بۆیە من پىم واپە ئەو برگەپە هەر ئیزافەپە و تەحصیل حاصلە، ئەو شتێكى فۆرمە و وەكو فۆرمۆلەكى لى ھاتوو لە یاساكانەو ھەبى، من قسەم نیە، بەلام ئەگەر ئیەمە بمانەوى نىزامیكى تازە دابنئین بۇ دارشتنى یاسا، دەبى ئەو ھەبى بە بەدیپى لە كەلتوورى سیاسى و لە كەلتوورى ئىدارى گەلەكەماندا كەسێك كە رۆژى لە رۆژان ناوبانگی خراپ بى بە ئەندامیەتى لە حیزبىكى فاشى وەكو رۆژمى بەعس لە حیزبى بەعسدا ئەبى بە هیچ شیوەپەك مەجالى ئەوەى پى نەدرى كە پۆستىك وەربگرى، بۆیە من پىم واپە ئەو كەسە دەبى خوورەوشتى باش بى و ناوبانگی باش بى، سیرەى سیاسى و سلوكى سیاسى باش بىت، سەبارەت بەو پىشنىارانەى پىشوو، تەئكیدی ھەموو ئەو پىشنىارانە دەكەم بە تاپبەتى ئەوەى كە كاك فازل باسى كرد، یەعنى ئەمە ببیت بە ئەتەكیت و كەلتوور، كە ئیەمە رى بە هیچ كەسێك نەدەین كە سەر بە رۆژمى بەعس بىت، ئەگەر بىرپارە بمىنیتەو ئەو خالەش، پىم واپە زۆر بە راشكاوى بوەترى بەشداری و پشتگیری لە هیچ تاوانىك دەرەق بە گەلى كوردستان نەكردبى، تاپبەتیشى نەكەین بە رۆژمى بەعسەو، چونكە رۆژمى بەعس سەردەمىك بوو و رۆبى، یەعنى بوو بە بەشێك لە مێژوو، رەنگەئىستا كەسانىك ھەبەن بە شیوەپەك لە شیوەكان دژى مافە رەواكان گەلى كوردستان بن، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار زكیە صالح فەرموو.

بەرپز زكیە صالح عبد الخالق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نیسبەت خالى یەكەم، ماددەى پینچەم، ھەر بخۆ ل سەرى بیژى ئەوەى بە سەرۆكى دەستە دادەمەزریت، پىویستە ئەو مەرجانەى لى بىتە دى، مادەم لى بىتەدى، ئەو ھەردوو دابى خالا یەكى و دووى زیدەپە، ب رەئیا من، یادیکەژى ھەر چەندە خالا یەكى گەلەك، كاك عمر نۆرەدینى گەلەك بەباشى بەحس كرد، كو بیژیتن، لە ھاوولاتیانى ھەریمى كوردستان بى، بەس ئەم كەلیمە بەردەوام ئەم ژى بەحس كەین، دیساژى بەرەنیا من یا دروست بىت، چونكو ئەو بەردەوامە، شەرت نیە بەر دەوامە ل فى دركى بى، بەلكى جەھەكى بىت ژى ھاتبیتە دركى، یان ژى كەلیمە بەردەوام ئەگەر ژناوى وى ببەین، ئەز بیژم دروست بىتن، یادى

خالاً دوئ، ب رهئیا من ئەم بیژین پروانامەى بەرایی زانکۆ، بەلایەنى كەم هەبیت، زانیاری چوونكو مهعریفه دبیتن هەبیتن ل سەر وی كاری دگهتن، ئەو كهلیمیا زانیاری بهیته زیده كردن و لیهاتویی، برهئیا من دیاره باشتر بیت، ب نسههت خالاً سئ و چاری، ئەوژی هاودهنگم كو دگهل ههفالیته خو كو بهحس ژى كرى، ئەفه ئەگەر بیین ئەم سهح كهینئ، یاسایی هەر وهزارهتهكا دهرچووی ههریما كوردستانی، خاسهتهن خالاً خوورهوشتی باش بیت، ب تاوانهکی حوكم نهدرایی، تیدا ب زهقی نههاتیه گۆتن؟، ئەفه دوو تشتیت تهحسیل حاسله ب راستی، ب رهئیامه بوچی دبیت دفی دهستی دا بیته گۆتن، ئان بوچی ل سەر فی كهسی بهیته سهپاندن؟، زۆر سوپاس.

بهپێز سهروۆکی پههلهمان:

پێزدار حاکم رزگار، فهرموو.

بهپێز رزگار حمدامین:

بهپێز سهروۆکی پههلهمان.

من لهسهه برهگی یهكهه، أن یكون من مواطني الاقليم له راستیدا مهواتن، ئیمه له عیراق به مهواتنمان وهرنهگرتوو، به جنسیههمان وهگرتوو، كه دهلیت من مواطني الاقليم مهبهست چیه؟، خو له قانونیکی تایبهتیدا مهواتن تهعریف نهگراوه، ئەو كهسه مواتنه له اقلیم، ئەمه نوقتهیهکی گرنهگه، لهبهه رهوه پێویسته بلئی: (عراقي الجنسية و كامل الأهلية)، (موطن)، مهسهلهن نیزامی بهریتانی به (موطن)ی وهگرتوو، نیزامی عیراقی به جنسیهه، ئیمه كهواته دهكرئ خهلكی غهیری عیراقیش، كه له كاتیكا تهعریفمان نیه، كهواته دهبی بكرئ بیهکی به رهئیسئ ئەو ههئیهه، ئەوه نوقتهی یهكهه، (موطن) له قانونی مهدهنهی عیراقیدا تهعریف كراوه، له قانونی ژماره (40)ی سالی (1951)، (موطن) چیه؟ (هو المكان الذي یقیم فيه الشخص عادة بصفة دائمة أو مؤقتة، و یجوز للشخص أكثر من موطن واحد)، تهبعهه ئیمه كه (موطن) مان نیه له شوینهگانی تر، دهبی بگهڕینهوه بو قانونی مهدهنی، قانونی مهدهنیش ئەوهه مان پئ دهلی، له مادهی (42-43-44)، ههتا له مادهی (44): (یعتبر المكان الذي یباشر فيه الشخص تجارة أو حرفة موطناً له، بالنسبة إلى إدارة الأعمال المتعلقة بهذه التجارة)، كهواته رهبت كردهوهی، دیاره مهبهستی لیره، یهعنی مهسهلهی (موطن)، مهسهلهیهکی گرنهگه، له بهعزئ نصوصی تری قهوانینی تریش كه دهردهچئ له پههلهمانی كوردستانهوه، ههتا به نیسههت ئەندام پههلهمانهوه پیموایی بهو جوړه هاتوو، من داوا دهكهه ئەوه ئیعهاده نهزهری تیدا بكریتهوه، دواپی مهسهلهی (متمتعاً بالكفاءة و الخیرة)، ناكری سالی خزمهتی بو حیساب بكهه، بلئین: بهوهندهه سال خزمهتی كهمتر نهبی، لهو مهجالهه، مهجالهكهش له راستیدا كهفائنه و خیرهه، ئەو مهجاله بو خوئ شتیکی نوئییه، نازانهه چوئ تهقیمی مهجالی ئەو خیرهه و كهفائنهیه دهكریت، ئەوان ههه رهههشیان دهبی قسهی لهسهه بكرئ، زۆر سوپاس.

بهپێز سهروۆکی پههلهمان:

سوپاس، پێزدار جعفر علی.

بەرپىز د. جعفر على رسول:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره بەشىك له قسهكان کران، له خالى دووم من به هه مان شيوه پشتگيرى ئه و بۆچوونهى كاك عمر نورهدينى دهكهم، پسپۆرى مەبەست چيه؟ ئه وه روون نهكراوتهوه، دياره ئهگەر مەبەست برىتى يه له وهى بۆ نموونه كهسهكه بروانامهى بهرايى زانكۆى هه بى له بوارهكهى خۆى دا، بۆ نموونه پسپۆرىيهكهى ماتماتيكه، له ماتماتيک شارهزا بىت، ئيمه گومانمان له وه نيه، هه موو كهسيك له بوارهكهى خۆى دا شارهزاييهكى هه يه، بۆيه به برواى من رهنگه ئه وه شتىكى زياده بى، لابدرى باشه، دهكرى بلى ليهاتوو و شارهزا بى له بوارى سياسى، دبلوماسى، يان له حهلى نيزاعات، ئه وه گرنگتره له وه مەزووعه، نهك مەسهلهى پسپۆرىيهكهى خۆى، خالى چوارهميان نووسراوه: بهشدارى له و تاوانانه نهكردبى كه دهسهلاتى داپلۆسىنەر، دياره مەبەست له وه دهسهلاته دهسهلاتى بهعسه، بهلام ئيمه ده بى ناگادارى ئه وه بين كه تهنه ئه وه دهسهلاتى بهعس نيه، يه عنى تاوانى ئه نجام داوه و نهخشه كيشاوه بۆ ئه نجامدانى تاوان له كوردستاندا، بۆيه باشتره برگهكه شاملتر بكرىتن، باشتر وايه بكرىته: (تۆمەتبار نه بى به پشتگيرى و بهشدارى كردن له هيج تاوانىكى دژ به مرؤفايهتى)، به تايبهتى له كوردستان، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار بيريقان خان، فەرموو.

بەرپىز بيريقان اسماعيل سەرهنهنگ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش وهك چەند ئەندامىك كه پيشنياريان هه يه لهسەر بهشى يهكهم له ماددهى يهكهم، دهلى: ئه وه هاوولتايه هاوولتاي ههريمى كوردستان بى، لاي من هاوولتاي مەعناى ئه وه كهسهى جنسيهى هه يه، ئه وها تيدەگه، بهلام كه دهليين ههريمى كوردستان، يه عنى تۆ تهئكيد دهكهى، ديارى دهكهى كه ده بى ئه وه كهسه خهلكى يان دهوك بى، يان سليمانى بى يان ههولير بى، بۆيه وهكو بهرپىز كاك كاردۆ دهلى، ئه وه سەرۆكايهتیه بدرىت به يهكيك له ناوچه دابراوهكان، ناوچه دابراوهكانيش راسته زۆره، كهركووكه و چەند شوينى تره، ئيمه ناتوانين يهكيك دهستنيشان بكهين و بليين: وهره فەرموو ئه وه پۆسته بۆ تۆ، چەند كهسهك خۆى پيشكەش بكات، ئه وه مهرجانهشى تيدا بى، كه به ههلبىزاردن دابنريت، به رهئى من زۆر پيوسته بدرىت به يهكيك كه خهلكى ناوچه دابراوهكان بى، نيشتهجيى ههريمى كوردستان بىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار پهروين خان، فەرموو.

بەرپىز پهروين عبدالرحمن عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت خالى يەكەم، مەن پېم باشە كە كەسەك ھەلدەبېژىردى بۇ سەرۇكاپەتە دەستە، داىك و باوكى كورد بى، خەلگى ناوچە دابراوھكان بى، كە دەلى بېروانامەى بەراىى زانكۆى ھەبى، مەن پېم باشە زمانى ئىنگلىزى و ەرهەبى بە خویندن و نووسىن بزانى، بە نىسبەت خالى چوارەم، ئەوھى لە پېشەوھە بۇ زیاد بىرى، لە رىزى حىزبى بەعس نەبووبى و بەشدارى لەو تاوانانە نەكردبى، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان:

سوپاس، رېزدار بەفرىن خان، فەرموو.

بەرپىز بەفرىن حەسەن خەلىفە:

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (5) بېرگەى (1)، خالى يەكەم دەلى: دەبى ھاوولتايانى ھەرىمى كوردستان بىت، مەن پېم باشە جگە لەوھش ھاوولتاي جى ناكۆكەكانىش بى، لەبەر ئەوھى ماوھەكە ئەوان بى بەشەن لەو پۆستە، جگە لەوھش بېرگەى (2) دەلى: دەبى بېروانامەى بەراىى زانكۆى ھەبى، مەن لەگەل وشەى بەراىى نىم، لابرېت، جگە لەوھش پىوئىستە سەرۇكى دەستە شارەزايى و پىپۆرى تەواوى لە بوارى مېژوو و جوگرافىاي كوردستان دا ھەبى، ئەوھش گىرنگى و كارىگەرى خۆى ھەبە، چونكە ئىمە بە گوپىرەى مېژوو، بە گوپىرەى بەلگەنامە مېژووئىيەكان دەسەلمىنن كە ئەو ناوچانە سەر بە ھەرىمى كوردستان، بە ھۆى گوپىرەى دىموگرافىاي كوردستان لاي رېژىمى بەعسەو، ئەو ناوچانە لە ھەرىمى كوردستان دابىرپىنراون، لەبەر ئەوھە مەن پېم باشە كە ئەو كەسەى دەبىتە سەرۇكى دەستە شارەزايى و پىپۆرى تەواوى لە بوارى مېژوو و جوگرافىاي كوردستان دا ھەبى، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان:

سوپاس، رېزدار حەمە سەئىد، فەرموو.

بەرپىز حەمە سەئىد حەمە على:

بەرپىز سەرۇكى بەرلەمان.

بە نىسبەت خالى يەكەم، مەنىش لەگەل ئەو رايەم كە بەشىوھەكە دابىرپىژرى، لىژنەى ياسايى دابىرپىژرن، كە خەلگى ھەرىمىش و ناوچە دابىرپىنەوھكانىش و عىراقىش بىگىرپىتەوھ، ھەر لەو خالەدا خاوەن ئەھلىتەشى بۇ زیاد بىرى، خالى دووھمىش: خاوەن بېروانامەى زانكۆ بى، بوارى پىپۆرىيەكەى دىارى بىرى، مەن پىموايە بوارى سىياسى و ئىدارى و دىلواماسى، بوارى گىرنگى بۇ ئەو كەسە، چونكە كە كەسەك بوارى سىياسى تەواو كىردبى، قانون و سىياسە، يان ھەر سىياسە، دىارە مەسەلەن مېژوو و جوگرافىاكانىش دەزانى، بۇيە پىپۆرىيەكە دىارى بىرى، لە خالى سىشدا: خاوەن ناوبانگ و خوو و رەوشتى باش بىت لە تاوانى ئابىرووبەر، ئىنجا رابىردووى پاك بىت، ئەو رابىردووى پاكە بۇ مەسائىلى ئىدارى و گەندەلى و سىياسىش، ئەوانە بىگىرپىتەوھ، خالىكى تر، بەشدارى لە تاوانى، مەن پېم باشە تاوان بەرامبەر بە مەرفايەتە گەلانى عىراق و كوردستانىش، ئىنجا بە تايبەت كە ئەوھى رېژىمى بەعس ئەنجامى داوھ، خالىكىش زیاد بىرى،

مادام ئەو پلەى وەزىرە، پېم باشە متمانەى پى بېەخشرى لە لايەن پەرلەمانەو، چونكە ھەموو وەزىرەگان خۆتان دەزانن لىرە سویندى ياسایى و متمانەيان لە لايەن پەرلەمانەو پى بەخشرا، ديارە ئەو كاتە (CV) دەكەى دیتە پەرلەمان و متمانەى پى دەبەخشرى، ئەو خالە زیاد بکرى، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ریزدار عمر عبدالعزیز، فەرموو.

بەرپز عمر عبدالعزیز بەاوالدين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ماددەى پېنج، من سى، چوار تېبىنىم ھەيە، يەكەمیان: پشتیوانى ئەو مەسەلەيە دەكەم كە كاك عمر نورەدینى ورووژاندی، زۆر گرنگە ئەو مەوزووعە ھەلوپستەى لەسەر بکەين، ئیمە بەو ماددەيە دەست و پى خۆمان بەستۆتەو، تەواوى ناوچە دابراوگان مەحرووم دەكەين كە لەوانەيە كەسايەتى زۆر بە توانای تیدا بى، ئەولەويەتیش بۆ ئەوانە، بەو ھەش چارەسەر نابى كە عەتفى ناوچە دابراوگان، يان ناوچە جى ناکۆكەگان، دىننە سەر كوردستان، چونكە ئەو لە ئیمەو مەسبەقەن ئىعتیرافیكە بەو عەتفە يان بەو ئىزافەيە، لەبەر ئەو من پېم باشە كە يان بە صياغەيەكى بەقوت، كە نازانم لىژنە بەتەمان چۆن صياغەى بکەنەو؟ يان ئەو بە نيزامىك لابرىت، يان بە تەعلیماتىك، ئیمە ئەو مەرجانەى ھەمانە بيخەينە ئەو، ئەو ماددەيەش بەو شیوہيە بىنیتەو زەرەرىكى گەورە دەكەين، لەبەر ئەو ئەگەر ھەمان بۆ نەھات، ئەگەر نەمانتوانى صياغەيەكى مونسایب بدۆزینەو، ھەر لایبەرىن بەشیوہيەكى تر، نازانم ئەو چۆن دەكرى، بە تەعلیمات، يان بە نيزام خاص؟ يان بە تەوصیاتی خاصی پەرلەمان چارەسەرى بکەين؟ بە نىسبەت خالى دووم، تېبىنىم نىە، خالى سىيەم، منیش پشتیوانى رەئى بەرپز سەرۆكى پەرلەمان و دوو براى تریش دەكەم، كە ئەھلیەت بنووسين، نايەوى ئەو شتە مەتاتیانە بەو شیوہيە، بنووسين ئەھلیەتى ياسایى تەواو بىت، ئىتر خوو و رەوشت باش بى، ئیمە بەراستى لە نەصى قانونى نیمانە، راستە دەتوانين تەعریفى بکەين، بەلام كەلیمەى ئەھلیەتى ياسایى تى دەخەين، بە نىسبەت خالى چوارەم، من پشتگیری لىژنەى ناوخۆ دەكەم، رژیمی تیدابى باشە، لە ھەمان برگە پيشنیار دەكەم كەلیمەى لە كوردستان لابەين، يەعنى چيە ئەو تەقیدەى کردوومانە، كابرا ئەگەر تاوانبار بى بە ھەر شتىك، بۆجى لە كوردستان، يان ناوچە ناکۆكەگان؟ ئىستا خۆمان كیشەمانە بەلكو لە كەركوك تاوانىكى كەردبى، يان لە عیراقتا تاوانىكى كەردبى، لەبەر ئەو ھەر لایبەين، ئەو وشەى لە كوردستانە پىويست ناکات لە برگەى چواردا، خالى چوارەم، مەسەلەى متمانەى پەرلەمان، منیش پشتگیری كاك حمە سعید دەكەم كە مادام پلەى وەزىرە، پىويستە متمانەى پەرلەمان ئىزافە بکەين، خالى ئەخیرم، مەسەلەى صياغەيە، ئەگەر رووخسەتم بەدن، وەلامىكى يان تېبىنىە لەسەر تېبىنىەكەى كاك شیروان لە برگەى يەكدا، چونكە لىرەش پەيوەندى پىوہ ھەيە، من وادەزانم موبەرىراتى لىژنەى ياسایى بۆ رەتکردنەو پيشنیارى پەرلەمانتاران، دەبى موبەرىراتىكى ياسایى بىت، نەك بۆچوون بىت، موبەرەد بۆچوونى ئەو وایە ئەو صياغە باشە، مافى

پەرلەمانتارانە بە پىي پەپرەوى ناوخۇ كرا بە دوو، سى ئىقتىراح بىخاتە دەنگدان، با خۇمان حەسمى بکەين، بلىين: نەخىر صياغەى يەگەممان پى بەهيزترە لە صياغەى دوووم، زۇر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار د. أحمد فەرموو.

بەرپز د. أحمد إبراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش لهگەل هەفالهكانم، هاوړپكانم لهسەر ئهوهى كهوا ئهوه كهسهى كه دهكرېته سەرۆكى دهسته، له هاوولتايانى هەریمی كوردستان بى، يان ناوچه جى ناكوكهكان بى، من پيم باشه دارشتنهوهكەشى بهو شيوهيه بى، (من مواطني إقليم كردستان أو المناطق المتنازع عليها و مقيماً في الإقليم إقامة دائمية)، من پيم باشه كه له ئىقليم، له هەریم دابنیشى، لهبەر ئهوهى كه راستهخۇ سەرۆكى دهسته سەر به ئهنجومهنى وهزيرانه، رېنماييهكان راستهوخۇله ئهنجومهنى وهزيران وهردەگرى، لهبەر ئهوه باشتره كه له هەریم دابنیشى، بهلام بهو شيوهيه بى، كوردیيهكەشى: ئهوهى كه به سەرۆكى دهسته دادهمەزريت، دهبى ئهوه مەرجانەى تېداى، نهك ئهوه مەرجانەى لى بېته دى، لهبەر ئهوهى كه پيشنيار كراوه له ليزنهى ياسايى كه (ان يكون) لهبرگهى (اولاً) هەبى، كهوابوو له خالى يەكەم و خالى دوووم (ان يكون) لادهچيت، له كوردیيهكەشدا، (دهبى) له خالى يەكەم و دوووم لادهچى، له هاوولتايانى هەریمی كوردستان، يان ناوچه جى ناكوكهكان بىت، يان به بهردهوامى له هەریم دا نيشتهجى بى، لهبەر ئهوهى له خالى دوووميشدا باس لهوه كراوه (متمتعاً بالكفاءة والخبرة في مجال الاختصاص)، له كوردیيهكەشدا دهلى: له بواری پسپورپيهكەى خوى، لهبەر ئهوه من وا پيشنيار دهكەم، ليرەش (اختصاصه) بى، نهك (في مجال الاختصاص)، زۇر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ريزدار هاژه خان، فەرموو.

بەرپز هاژه سليمان مصطفى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش لهگەل راي هاوکارانم كه دهبى له هاوولتايانى هەریمی كوردستان و ناوچه جى ناكوكى لهسەرەكان بى، چونكه لهوانهيه ئهوه كهسه موئهههله بى بو ئهوه پۆسته، لهوانهيه له موصل، يان له كهركوك نيشتهجى بى، ئهوه زۇر باشه ئهگەر ئهوهى بو زياد بكرى، دەربارەى خالى چوارەم، نهك هەر بهشدارى لهو تاوانانه نهكردبى، ئهگەر بهشدارى كردبى واتا تاوانبارە، كهواته ئهگەر بلىين پهيوهندى به حيزبى بهعسوه نهكردبى، وازانم باشتره، پشتگيرى له راي ليزنهى ياسايى دهكەم كه خالكيان زياد كردوو له كاتى حالهتى كوتايى هينان به ئەنداميتى سەرۆكى دهسته، نازانم ئهگەر بكرى به برگهيهك لهو مادديه، يان مادديهكى تر، وهكو پيشنيارهكەى ليزنهى ياسايى، له كاتى حالهتى كوتايى هينانى ئەنداميهتى سەرۆكى دهسته، يان له كاتى مردن، يان وازهينان، يان خانهشين كردن، زۇر سوپاس.

بهرېز سرؤكى پهرله مان:

سوپاس، ريزدار خورشيد احمد، فهرموو.

بهرېز خورشيد احمد سليم:

بهرېز سرؤكى پهرله مان.

ئەز پيشنيار دكەم خالاً يەكئى، فى رهنكى بيته دارپشتن، عەرەبى: (أن يكون من مواطني الإقليم أو المناطق المتنازع عليها، ويلتزم الإقامة في الإقليم بعد تكليفه بهذه المسؤولية أو بعد التعيين)، بوؤ ئيمه جارى تەعيني مان نە کردوو، ئيلزام بکەين له ئيقليم بيټ، با تەعيني بکەين، ئينجا پاش ئەوه ئيلزامى بکەين، بلئين: يلتزم الإقامة في الإقليم بعد التعيين، ئەوه به نيسبەت خالاً دووئ: (أن يكون حاصلًا على شهادة جامعية أولية على الأقل و متمتعاً بالكفاءة و الخبرة في مجال الإختصاص)، ئەوه ئيختيصاصيكي تايبەت نينه، نه ئەوه قانونيه، يان كيميابه، يان فيزيابه، ئەز پيشنيار دكەم (ومتتمتعاً بالكفاءة و الخبرة المطلوبة لإدارة هذه الهيئة)، زور كەفائەتى زياتر له كەفائەت، يەعنى كەفائەتى تر هەبن، (في مجال الإختصاص) ليترە زيديه، (والخبرة المطلوبة لإدارة هذه الهيئة)، به نيسبەت خالاً چار، (لم يكن مشاركاً أو مؤيداً)، موشاريك مەعناى ئەوه يە بەشدارى کرداره، (مؤيد) ئەوه ئيحتيماله رۆژنامە نووس بيټ، هەر شتەك بيټ، پشتەقانى فى تاوانى کردببټ، ئەز پيشنيار دكەم بببټه (لم يكن مشاركاً أو مؤيداً في الجرائم التي خطط لها السلطة القمعية أو البعثية)، سوپاس.

بهرېز سرؤكى پهرله مان:

سوپاس، ريزدار عبدالله حاجى محمود، فهرموو.

بهرېز عبدالله حاجى محمود:

بهرېز سرؤكى پهرله مان.

خالئ يەكەم، بهرېز ليژنەى ياسايى به بۆچوونى من ئەگەر زياتر پوونى بکەنەوه، هاوولتايانى هەريمى کوردستان، ئەو مەسەلە يە وهکو مەسەلەى ناوچە جئ ناکۆکەکان و ناوچە دابراوهکانه، ئەگەر هاوتەريبي بکەن، صياغە يەكى تر وهکو ئەو، پيموابئ باشتر دەبئ، خالئ چوارەم، بەشدارى و پشتگيرى، ئەگەر پشتگير يەكيشى بؤ زياد بکرى، دەسەلاتى داپلۆسيئەريش به شيوازيكى تر صياغە بکريتهوه، به بۆچوونى من ئەگەر خالئ چوارەم صياغە يەكى تر بکريتهوه باشتره، زور سوپاس.

بهرېز سرؤكى پهرله مان:

سوپاس، ريزدار عبدالسلام بەروارى، فهرموو.

بهرېز عبدالسلام مصطفى بەروارى:

بهرېز سرؤكى پهرله مان.

بەراستى من وابزانم هاوولتايانى هەريمى کوردستان به تەصهورى من ئەگەر بلئين هاوولتايانى کوردستان بيټ، ئەوه هەموو ئيشکالياتەکە حەل دەبيټ، به دابرا و به هەريم، بەردەوام نيشتەجئ بوون، ئەوهى پاش

تەعین بېتەۋە، ئۆتۈمۈتاكیەن ئەۋە تەحصیل حاصلە، بەلام پېش تەعین كىردن، بۇ ئىمە ئىستىفادە لە تەعین نەكەین؟ من تەصەور دەكەم نىشتەجى بوونىش ھەلگىرى، لىھاتوووى و شارەزایى لە بواری پسپۇرىيەكەى خۇى ھەبىت، رەبىتىشمان كىردبوو بە پىروانامەى زانكۆ، ئەۋە ھىچ ئىزافە ناكات بۇ ئەۋە ئەركە كە ئەگەر فىزىاۋىيەكى باش بىت، ماتماتىكەرىكى باش بىت، بۇيە لىھاتوو و شارەزا بىت، رەنگە كافی بىت، زۆر سوپاس.

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، لىژنەى ياساىي رەئىتان دەربارەى موداخەلەى ئەندامانى بەپىز.

بەپىز د. زانا رۇوف حمە كرىم:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەندامانى بەپىزى پەرلەمان، بىگومان پىشنىيازىكى زۆر كىران، بەشىكىان تايبەت بوون بە بىرگە و ماددەكانى ماددەى (5)، بەشىكى تىران بە ئىزافە كىردنى ھەندى فەقەرەت بوو، دەكرىت ئىمە بەشىك لەۋ صىاغانە بەۋ شىۋازانە ۋەربگرىن، بۇ ماددەى يەكەم پىشنىيازىكى بەجىيە ئەگەر تۇ بتوانىت ۋا باس بكەين كە مەرجە ئەۋ كەسەى كە دەبىتە سەرۋكى ئەۋ دەستەيە لە دانىشتوو ھەرىم بىت، ياخود ناۋچە جىگە ناكۆكەكان و تىايدا نىشتەجى بىت، ئىقامەى دائىمىش لاجىرىت، ۋاتا (أن يكون من مواطني الإقليم و المناطق المتنازع عليها و مقيماً فيها)، يەنى ئىتر ئىقامە دائىمىەكەش لى لاجىردىت، ئەۋ كاتە لە بەينى ئەۋەى كە لە ھەرىمى كوردستاندا نىشتەجىيە ياخود لە ناۋچە جى ناكۆكەكانە چارەسەرىكى بۇ دەدۇزىتەۋە، بە نىسبەت بىرگەى دوۋەمىان، قسەكردن لەسەر (محكوم عليه)، بەعزى حالەت ھەيە پىرۆتۆكۆلىيە، تۇ لە قانونى ئىنتىخاباتى عىراق و ھەرىمىش دا بەعزى دەستەۋازە دووبارە دەبىتەۋە، يەنى ۋەكو تەحصیل حاصل سەيرى ئەۋ دەستەۋازانە دەكرىت، بۇ نموونە ھەلگىرى بىروانامە بى بەلايەنى كەمەۋە، (وغير محكوم عليه بجرائم مخلة بالشرف)، يەنى دەكرىت تۇ ئەۋ بىرگەيە ئىزافە بكەى، بەلام خۇى تەحصیل حاصلە، تۇ بلىى (أن يكون كامل الأهلية)، ئەھلىيەتى تەۋاۋ بىت، ئەۋە دەستەۋازەيەكە لە رووى ياساىيەۋە راستە، بەلام لە ھەموو كاتدا تەحصیل حاصلشە، چۈنكە تۇ ئەھلىيەتى ئەدەۋ و ئەھلىيەتى ۋجوب بەۋ صىغانە باسى بكەى، يەنى خۇ زەرەرىك نىە لىرە ئىزافە بكىرى لەۋ بىرگەيە، بەلام لە ھەمان كاتدا خۇشى تەحصیل حاصلە، كە ئەھلىيەتى تەۋاۋە، (18) سائە، يەكىك لە ئەسابەكانى ۋاى نىە ئەھلىيەتى نەھىلىت، تەصەور دەكەم ئىزافەدانىك بەۋە تەكىد كىردنەۋەيە لەسەر دەستەۋازەكە لە ناۋەپىرۆكىشدا ئىزافەيەكە بۇ حالەتەكە خۇى، بە نىسبەت شەھادەى جامعى، ئەۋىش لاىەنى كەمى كە دەلى شەھادەيەكى جامعى ئەۋەلى ھەيە، يەنى بە لاىەنى كەمەۋە بەكالۆرىۋسى ھەيە لە لاىەنەك دا، ۋەكو ئەۋەى بۇ تەحدىدكردنى مستەۋايەكى مەتلۇب، دواى كەدەلى: (متمتعاً بالخبرة و الكفاءة في مجال الاختصاص)، يەنى ئەۋ ئىختىصاصە پەيۋەندى ھەيە بە شەھادەكەى خۇيەۋە، دەكرىت شەھادەكەى لە بوارىكدا بى، بەلام بشتوانىت ئىدارەى ئەۋ موحالە بكات، لە غەيرى ئەۋ دەستەۋازەيە تۇ ناتوانى ئىسپاتى ئەۋ شتە بكەى و بلىى: بۇ بەپىۋەبىردنى ئەۋ

دەزگايە دەتوانى واڭكات، چونكە تۆ جارى ئىشەكەت پى نەسپاردوو، وا ھەست دەكەم زۇرچار شەرتەكە دەببە شەرتىكى تەعجىزى، تۆ بۇ نموونە بۇ ئەندام پەرلەمانىكى بەغدا، ياخود بۇ ۋەزىرلىكى بەغدا، يان ۋەزىرلىكى ھەرىمى كوردستان، كۆمەللى شەرتى قورستى بۇ دابىنن، بەلام لەبەرەمبەردا بۇ ئەو كەسەى كە بە پلەى ۋەزىرە، يەئنى سووكتى بى لەو، بەلام بۇ پلەى ۋەزىرلىك تۆ ھەندى شەرتى قورس دابىنى لەسەر ئەو حالەتە، دەكرىت لەرووى ياسايبەو ھىج مانعك نىە ئەو دەستەواژىە رىك بكرىتەو ەللىن: چوارەمىان ھىج بەشدارى نەكردوو لەو تاوانانەى كە كراو، ياخود پىشتىگرىشى نەكردوو، واتا بەشدارى و پىشتىگرى لە رووى ياسايبەو، دەستەواژەكەش لە ئاخىرى دا رىك بكرىتەو، ەكو مامۇستا عمر ئامازەى پىدا، (السلطة القمعية ارتكبا) نەللىن لە كوردستاندا، ەللىن: (فى حق شعب كوردستان)، ئەووى كە لە دزى گەلى كورد بە ئەنجامى گەياندوو، يەك، دوو پىشنىازى ترىش ھەبوون تايبەت بە متمانە بەخشىن بە ئەو كەسەى كە دەببەتە سەرۆكى ئەو دەستەىە لە ناو پەرلەماندا، ئەووى كە دەببەتە سەرۆكى ئەو دەستەىە لە ناو پەرلەماندا ۋەزىر نىە، بە پلەى ۋەزىرە، كەواتە لە دووى متمانە بەخشىن، ياخود دووى ئەووى كە مەرسوومىكى بۇ دەردەچىت، مافى ئەووشى نىە لە بەردەمى پەرلەماندا قسە بكات، چونكە ۋەزىر نىە بەو مانابە، واتا ئەووى كە بە پلەى ۋەزىر دادەمەزرىت، ۋەزىر نىە، بۇيە كە تۆ رىگەشت پى نەدا لە ناو پەرلەماندا قسە بكات، چۆن دەتوانى دووى لە ناو پەرلەماندا موحاسەبەى بگەى، كە رىگەى پى نەدەى كار بكات، بۇيە ئەو صەلاحىتە مادام بە پلەى ۋەزىرە و خودى خۆى ۋەزىر نىە، بۇ ئەووى كە لەو ئىشكالىاتە دەربازبىن، ئەو عىبارەتە تەنھا صەلاحىتەكە دراوتە ئەنجومەنى ۋەزىران، بۇ ئەووى كە ئايا ئەو دوو بىرگەبە زىادەبە؟ ياخود زىادە نىە؟ دىسان گوتمان ئەو ماددەبەكى پىرۆتۆكۆلىە، دەكرىت ەللى لە ھاوولتايانى ھەرىمە و شەھادەبەكى جامعى ھەبە، من ھەست ناكەم لە رووى ياسايبەو ئەوئەندە ناكۆك بى، لەووى كە ئەو ھەموو عىباراتانە ھەمووى باس بكرىتەو، دەستەواژەى بەكارھىنننى تاوان دزى مرؤفايەتى، دىسان ئەوئەى تاوانى دزى مرؤفايەتى، ئەوئەى كۆمەللىك قەواعىدى خۆى ھەبە، واتا ئەو جەرئىمانەى كە پى دەوترى جەرئىمى زدى ئىنسانى، كۆمەللىك جەرئىمى موحەدەدە، بۇيە وا ھەست دەكەم دەستەواژەكە بە موتلەقى ەكو خۆى بىننئەو، باشتى بى لەو و، جەرئىمى موخىلە (بالشرف)، بەرپزان ئەوئەى لەگەل ئەووى كە لە ياساى ھەلپزاردنى زۆربەى ولتاتان دا ھەبە، (جرىمة مخلة بالشرف) خۆى موحەدەدە بە كۆمەللىك جەرئىمى دىارىكراو، كە تەئسىرى ھەبە لەسەر سومعە، واتا ھەموو جەرئىمەبەكى نىە، بۇ نموونە لە جەرئىمى تەزوىر، جەرئىمى ئىحتىيال، ئەوانە كۆمەللىك جەرئىمىن، موحەدەدەن، پىرۆتۆكۆلن، لە زۆربەى ياساكانى تايبەت بە ھەلپزاردن و ئەنجومەنە ھەلپزىردراوگان دا بەكاردەھىنرى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك شىروان كەرەمكە.

بەرپز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دوو، سى خال ههيه من دهمهوى روونى بکه مهوه، که زۆر ئيساره کرا، يه کيکيان پهيوه ندى ههيه بهوهى ئەوانهى که موشاره کهيان کردبى له گهه به عس بو ئەنجامدانى تاوانهکان له کوردستاندا، من دهمهوى بهرپزان، ئەندامانى په رله مان ئەوه بزنان که ئيمه ياسايه گمان دهر کردوو له په رله مانه، له خوئى پيشتر، ئەو ياسايهش له لايه ن په رله مانى کوردستان په سندرکرايه، عينوانه کهشى ئەوهيه: (چۆنیهتى ته عامول کردن له گهه پياوانى رژيم)، ئەگەر بگه رپينه وه سهر ئەو ياسايانه، ئەو ياسايه بخوين، هه موو ئەو خالانهى تيدايه که ئەو کهسه ته عامولى له گهه ناکرى، به نيسبه ت دام وده زگاگانى ئيمه، ئەوه خالکيان، خالى دووهميان به نيسبه ت هه ليهى قانونيه، ئەه ليهى قانونى به راستى ههر له بجوو کترين موزه فه وه له هه ريمى کوردستان تا پله به رزه کان، هه تا وه زيريش، که ته عين ده بى، ئي حالهى لجنهى تووبى ده کرى، بو ئەوهى فه حص بکرى، فه حصه که ده ستنيشاني ئەوه ده کات ئايا ئەوه (کامل الأهلية) يه؟ يان (کامل الأهلية) نيه؟ يه عنى وه کو شيت، وه کو مه عتوه، وه کو ئەو نه وعه باببه تانه، بو يه ئەوه نه صيکى عامه له هه موو ته عينات دا هاتوو، پيوست ناکات ئيمه ليره ئەصله ن بو ئەوه به گارى به ينين، ئەگەر ته ماشاى ياساگانى پيشتريش بکه ن ده بينن به و شيويه دهر چوو، سه باره ت به برائى به رپزم کاک عمر عبدالعزیز ده لى: ليژنهى قانونى پيشنيار ده کات، يا خود ره ئى ددها، چۆن ئەندامىکى به رپزى په رله مان حه قى راده رپرينى هه يه، ئەندامانى ليژنهى قانونيش حه قى راده رپرينيان هه يه، حه قى پيشنياريشيان هه يه، به لام ئيمه له هه موو گه توو گوکان، ئەگەر ئيوه مولا حه زه بکه ن، ته ئکيدى ئەوه ده که ين، ده ليين ئەوه ره ئى ليژنهى قانونيه، دوا ره ئيش، ره ئى سه روکايه تى په رله مان و ئەندامانى په رله مانه، قه ت ره ئى خو مان له سه ر که س فه رز نه کردوو، ئەندامانى په رله مانى به رپز ئەو قه راره دده ن، کام پيشنيار ته ئيد ده که ن؟ يان کام پيشنيار ته ئيد ناکه ن، ئيمه هيج پيشنيارىک له سه ر هيج که سيک فه رز ناکه ين، زۆر سوپاس.

به رپز سه روکى په رله مان:

به رپزان چه ن خالک هات، ليژنهى ياسايى، ليژنهى ناوخۆ، يه کيک له وانه ئەوه بوو، دانيشتوانى کوردستانى عيراق بي ت، يان مه ناتق مو ته نازيعهى بو ئيزافه بکه ين و ئيقامه دائيمه لاجچى، ئەوه يه کيک، خالکى تر: (اجتثاث البعث) بي گري ته وه، ئەو که سهى که داده ندرى، له زمينى ئەوه نه بيت، له خالى چوار: (لم يشارك في الجرائم التي خطط لها السلطة القمعية)، (بالفعل) يه کيک که به شدارى سو لتهى کردبى له کوردستان بى يان له جيگه يه کى تر، جه ريمه ههر جه ريمه يه، ئەگەر ئەوه چاک بکري ت، خير هى هه بى بو ئيدارهى ئەو هه ينه ته، شه هادهى جاميعيشى هه بى باشه به ته ئکيد، ئيستا خال خال ديينه سه رى، يه ک: (أن يكون من مواطني الإقليم و مقيماً فيه إقامة دائمة)، ليژنهى ياسايى ئاخير صياغه تان له سه ر ئەو مو داخه لانه؟ فه رموو.

به رپز د. رۆژان عبدالقادر دزه بى:

به رپز سه روکى په رله مان.

أن يكون من مواطني الإقليم أو المناطق المتنازع عليها و مقيماً فيها.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان ئىستا ئەو ە ئاخىر صياغە لىژنەى ياساى خويندىانەو، سى نوقتەى نىزامى ەىە، كاك سالار فەرموو.

بەرپىز سالار محمود مراد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە راستىدا ئەو دەستەواژەى كە پىپى دەوترى (المناطق المتنازع عليها) بە پىپى دەستوور تەنھا ئەو ناوچانە ناگرىتەو، كە ئىمە لە بارى مېژووى و ديمۆگرافى و جوگرافىەو پىمان وايە كوردستان، چونكە ەندى شارو شاروچكەش لە پارىزگاكانى ناوەرەست و جنوب بە مەناتىقى مۆتەنازىع ژمىردراو، ئىستاش خىلافى لەسەر، ەىوادارىن ئەو ماددەىە خىلافى دەستوور نەبى، من تەئكىدى پىشنىارى براى بەرپىز كاك عبدالسلام بەروارى دەكەمەو، كە وشەى كوردستان زياد بكرى، كە وشەى كوردستان زياد كرا، ئىمە لەو گرىپە دەچىنە دەرەو، كوردستان ەم ناوچە جى ناكۆكەكانە، ەروەها ەرىمى كوردستانىش دەگرىتەو، سوپاستان دەكەم.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شاھۆ، فەرموو.

بەرپىز د. شاھۆ سعید فتح اللە:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو عىبارەتەى كە بەرپىز ئەندامى لىژنەى ياساى خويندىيەو، نىوہى ئەوہى ترى رەتدەكاتەو، كە تۆ دەلىلى: (أن يكون من مواطني الإقليم أو المناطق المتنازع عليها و مقيماً فيها)، كە وتت (فيها)، يەعنى تەنھا لە مەنتىقە مۆتەنازىعەكان بى، نەك لە ئىقلىم بى، بۆيە بە رەئى من بۆ ئەوہى نەجاتمان بى، ەەر بلئىن (من سكنة)، چونكە كە وتم (مواطن) وەكو جەنابى كاك حاكم رزگار وتى: مواتىنى ئىقلىم مواتىنى غەىرى عىراقى نىە، دەكرى بلئى دانىشتوو، (سكنة).

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. أحمد فەرموو.

بەرپىز د. أحمد إبراهيم على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش ەمان ئەو رەئىەى كاك د. شاھۆم ەىە، من وام پىشنىار كرد كە (من مواطني إقليم كردستان أو المناطق المتنازع عليها و مقيماً في الإقليم إقامة دائمة)، چونكە (مقيماً فيها)، بۆ (المناطق المتنازع عليها) دەگەرپتەو، لەبەر ئەوہى (مؤنت)ە، بۆ ئىقلىمەكە ناگەرپتەو، لەبەر ئەوہى غەلەتە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. زانا فەرموو.

بەرپۆز د. زانا رۆوف حمە کریم:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

تەبەیی بە نەسبەت دەستەواژە (المناطق المتنازع علیها)، لە بیدایەتی یاساکە پێناسەى ئەو کرا، (والمقصود بالمناطق المتنازع علیها، المناطق المستقطعة من إقليم كوردستان)، یەعنى ئەو دەستەواژەى لەو چارەسەر دەگرئ، دەشکریت بۆ رێککردنەو هەگەى عیبارەگە لەرووی زمانەوانییەو، بڵێن: یەکیک بوو لە دانیشتوانی (ساکنی الإقليم أو المناطق المتنازع علیها)، یەعنى (مقیماً فیها) لایرئ ئەو عیبارەتە، (أن یکون من ساکنی الإقليم أو المناطق المتنازع علیها)، یەعنى دەستەواژەى (مقیماً فیها) لایرئ، سوپاس.

بەرپۆز د. رۆزان عبدالقادر دزەبی:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

بەرپۆزان پێشنیاریک لەلایەن دەستەى سەرۆکایەتی پێشکەش بە بەرپۆزتان دەگەم، (أن یکون من ساکن کوردستان العراق و مقیماً فی الإقليم).

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپۆزان کى لەگەڵ ئەو صیغەى کە ئیستا خویندرايەو دەستی بەرز بکات؟ زۆر سوپاس، کى لەگەڵ دا نیه، بە کۆى دەنگ پەسند کرا، بۆ خالى (2)، لیژنەى یاسایى پەنیتان؟

بەرپۆز د. زانا رۆوف حمە کریم:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

ثانیاً:

(أن یکون حاصلأ علی شهادة جامعیة أولیة علی الأقل و متمتعاً بالكفاءة و الخیرة فی مجال الإختصاص).

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپۆزان بەو صیغەى کە خویندرايەو، کى لەگەڵە تکایە دەستی بەرز بکات؟ زۆر سوپاس، کى لەگەڵ دا نیه؟ بە کۆى دەنگ پەسند کرا، بۆ خالى (3).

بەرپۆز د. زانا رۆوف حمە کریم:

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان.

ثالثاً:

(أن یکون حسن السیرة و السلوك و غیر محکوم بجریمة مخلة بالشرف).

بەرپۆز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپۆزان بەو صیغەى کە خویندرايەو، کى لەگەڵە تکایە دەستی بەرز بکات؟ زۆر سوپاس، کى لەگەڵ دا نیه؟ بە کۆى دەنگ ئەو خالەش پەسند کرا، بۆ خالى (4).

بەرپۆز د. زانا رۆوف حمە کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

رابعاً:

(لم يشارك في الجرائم التي خطط لها نظام البعث أو ارتكبها بحق شعب كوردستان).

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

دوو باره تکایه بیخوینوه، ئەگەر زهحمهت نیه.

بەرپز د. زانا رۆوف حمه کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

(لم يشارك في الجرائم التي خطط لها نظام البعث أو ارتكبها بحق شعب كوردستان).

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

نوقتهی نیزامی؟ کهرهمکه.

بەرپز خلیل عثمان حمد امین:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

بیووړه کاک دکتۆر، وهئلا ههیه تهحریزی کردوووه بۆ ئه و تاوانانه، موشارهکهی نهکردوووه، بهلام تهحریزی

جهرائیمی کردوووه، نهوه چۆن شوینی دهبیتهوه؟

بەرپز د. زانا رۆوف حمه کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

به نيسبت دهستهواژهی (مشاركة)، موشارهکه دهکری به تهحریز بیته، دهکریته به ماددی بیته، دهکری به

مهعنهوی بی، یهعنی ئه و عیبارته ئیستیعیابی ههموو دهستهواژهکانی تر دهکات، سوپاس.

بەرپز د. رۆزان عبدالقادر دزهیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

لیژنهی یاسایی برگیه چوارهمی به و شیوهیه دارشتهوه:

(لم يشارك في الجرائم التي خططها أو ارتكبها نظام البعث في العراق).

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

کاک د. صباح کهرهمکه.

بەرپز د. صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

من پیشنیار دهکهم ببیته (لم يساهم بصورة مباشرة و غير مباشرة)، نه و موساهمه گرنگتزه له مهسهلهی

موشارهکه، یهعنی پیشنیازی دهکهم بۆ لیژنهی قانونی ئەگەر به دلیان بی.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

كاك شيروان كهره مكه.

بهريز شيروان ناصح چهيدمري:

بهريز سهروكي پههلهمان.

ليره كه دهليين (مشاركة)، مهعناي نهو موشارهكهيه نيه كه له قهوانيني عقوبات هاتيه، مهعناي نهويه بهشداري كردبي له ههر جهريمهيهك كه له قهوانيني نيمه هاتبي، هه موو نهو برپگانه دهگريتهوه، يهعني (مشاركة) ليره له رووي صياغهوه هاتووه، نهك له رووي تهديدكردني جهريمه (كانه) موشتهريكه لهو جهريمهيه، نيجتيماله له جهريمهيهك موشتهريك بي، له جهريمهيهك موهريز بي، له جهريمهيهك قاتيل بي (و الخ).

بهريز سهروكي پههلهمان:

ناخير جار بيخويننهوه، دهيدينه دهنگان.

بهريز د. رؤزان عبدالقادر دزميي:

بهريز سهروكي پههلهمان.

رابعاً:

(لم يشارك في الجرائم التي خطط لها أو ارتكبها نظام البعث في العراق).

بهريز سهروكي پههلهمان:

بهريزان كي لهگهله تكايه دهستي بهرز بكات؟ زور سوپاس، كي لهگهله دا نيه؟ سي دهنگ دزه، به زورينه ي دهنگ پهسند كرا، نيسيتهوه و پيشنيارانهي كه نهنداماني پههلهمان پيشنياريان كرد، يهك نهوه ي (اجتثاث البعث) بيگريتهوه، نهو بهريزه، نهگهر صياغهيهكي بو دروست بكن.

بهريز د. رؤزان عبدالقادر دزميي:

بهريز سهروكي پههلهمان.

لهسهر پيشنياري نهنداماني بهريز برپگهيهك به برپگه ي پينج زياد دهكري، بو دهقي ماددهكه:

(أن لا يكون مشمولاً بقانون اجتثاث البعث).

بهريز سهروكي پههلهمان:

بهريزان كي لهگهله تكايه دهستي بهرز بكات؟ نيزامي؟

بهريز عمر عبدالعزيز بهاءالدين:

بهريز سهروكي پههلهمان.

بهريزان و اجزانم نهو ياسايه بووته قانوني موسائهله و عهداله، ، نيسيتهوه كوا بهو صيغهي (اجتثاث البعث)

ماوه؟ سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لێژنەى ياسايى چاكى بكەن، كەرەمكە.

بەرپز جلال على عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هەتا لە ياسا كۆنەكەى (اجتثاث البعث)، زۆریەى ئەوانەى عزووى فەرەن ئەو هەيان شمول دەكات، ئەگەر نا بەعسیەكى ئیعتیادی، یان نووسەرئى یان شاعیرئى تەئیدى جەرانیمی كردبئى شمولى ناكات، لەبەر ئەو ئەو ئەو (اجتثاث)ە من بەراستی بە دەستوورى نازانم، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك خورشید كەرەمكە.

بەرپز خورشید سلیم احمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

خاڵا بەرى وئى، دبیزم كافیه، پپویست ناكات، ئەگەر ئیسبات بوو كە ئەو كابرایە موشاریكە، مونهییدە، موحەریزە، یەعنى ئەصلەن.....

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو خەئاص بوو كاك خورشید، ئەو تەواو بوو، ئەو دەئلى بەعسى بوو یان نەبوو، لەسەر دەرەجەكەى موناقلەشەیان هەیه، ئایا دەرەجەى بەرز بووبیئت؟ یان هەر بەعسیەك بووبیئت؟ كاك شیروان كەرەمكە.

بەرپز شیروان ناصح حەیدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئیمە دەزانین مەسەلەن مەسەلەى (اجتثاث البعث) بوویتە موسائەلە و عەدالە، وە نەبئى نازانین كە ئەو هەینەیه تەشكىل بوو و قەرارات دەرگرا سەبارەت بە وەكو فیلتەرئىكى ئەخیر بۆ دەستنیشانكردنى ئەو كەسانەى كە پۆست و پلە وەردەگرن، بەئام من دیسان تەئكید دەكەم بەرپزان، ئیمە ياسایەكمان هەیه لەو پەرلەمانە دەرچوو، هەموو ئەو خاڵانەى تیدا هەیه، ئەو تەحیدى كرديیه، كئى موشاریكە؟ كئى موشاریك نیه؟ كئى دەستی بە خوین بوو؟ ئەوانە هەموو تیدا یە بە تەفصیل، مافی ئەو هەیان ناداتئى كە هیچ پلە و پایەیهك وەرگرن، (من ضمنها) ئەو پلە و پایانەى كە ئیمە ئیستا پەسندى دەكەین، بۆیه بە قەناعەتى من، وجودى ئەو قانونە پەسندكردنى لەلایەن پەرلەمانى كوردستانەو ئەو بپرگەیه دەگریتەو، دوا پرئیش رەئى ئیوەى بەرپز و ئەندامانى پەرلەمانە.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. صباح كەرەمكە.

بەرپز د. صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

به پيى روونكر دنه وه كانى سه روڤكى ليژنهى ياسايى، كه واته نهو برڭانه زيادهن، مادام ئيمه قانونيكي عاممان ههيه، قانونيكي عاممان ههيه كه له پهرله مان در چوو، كه واته نهو برڭانه بو مونا فقه شهى له سه ر بكهين، كه زياده بى، زور سوپاس.

بهريز سه روڤكى پهرله مان:

كاك حمه سعيد كه ره مكه.

بهريز حمه سعيد حمه على:

بهريز سه روڤكى پهرله مان.

من ويستم نهوه بلنيم، كه واته با نماژه بهو ياسايه بكهين كه در چوو، بلنن نهو ياسايه كه له پهرله مان در چوو، نماژه بههكى پى بكهين، ئيتر نهو ته فصيلهى ناوى، سوپاس.

بهريز سه روڤكى پهرله مان:

كاك شىروان كه ره مكه.

بهريز شىروان ناصح حهيدمرى:

بهريز سه روڤكى پهرله مان.

به قه ناعه تى من پيوست ناكات ئيمه نماژه بهوه بكهين، له بهر نهوهى ئيمه نهوه لهن: خاليك هاته خواري و په سندان كرد، كه موشاره كهى نه كرد بى له گه ل نيزامى به عس، ئيمه ياسايه كيشمان ههيه، نه كيد نهو ياسايه پيوست ناكات ئيمه لي ره ئيشاره تى پى بدين، چونكه ئيستا دراوته حكومه تى هه ري مى كوردستان بو ته نفيز كردن، به ته كيد نهو دهسته ههش، نهو ره ئيسى دهسته ههش له لايه ن حكومه ته وه دهست نيشان دهكريت، نهو قانونه بو ههش ته نفيز دهكريت، ئيمهش نهو خاله كه هاتووينه ناو ياسا كه، به راستى شتيكى ته ئكيديه، بو هه ده بى به بيرمان بيته وه كه ئيمه ياسايه كمان ههيه له پهرله مان، نهو خالهى تيدايه و كو مه ئيك مه رجى ترى تيدايه، زور سوپاس.

بهريز سه روڤكى پهرله مان:

به ئى بهريزان بوتان روون بوو، نهو روونكر دنه وهى ليژنهى ياسايى، نهو خاله پيوست ناكات، خاليكى تر هه بوو زور بهريزان پيشنياريان كرد كه نه هليهى ياسايى هه بى بو ئيدارهى نهو هه يئه ته، ليژنهى ياسايى ره ئيتان لهو خاله؟

بهريز شىروان ناصح حهيدمرى:

بهريز سه روڤكى پهرله مان.

هه ر وهكو پيشتر يش وتم، ئي ستاش ته ئكيد ده كه مه وه، به نيسبه ت ته عينات به شكله كى عام، له موه زه فه كى به سيته وه هه تا ناخير شه خص، خازعى فه حصى تووبيه، بو نه وهى بزنان نه وهى كه ته رشيع ده كريت به موه زه ف، به مدير عام، به وه زير، به وه كيل وه زير، ئايا سه لامه تى به ده نى چونه؟ سه لامه تى جه سه تيهى چونه؟ ئايا نه هليهى كامله؟ يان نه هليهى كامل نيه؟ پيش نه وهى موباشه ره بكات، كتابيكي پى ده دن بو

دائیه‌ری صحه، له‌وی لێژنه‌ی تایبته‌ی هه‌یه‌ فه‌حصی ده‌کات، ئه‌گه‌ر زانی ئه‌هله‌یه‌ی ته‌واو نیه‌ ده‌نوسیت: ئه‌هله‌یه‌ی ته‌واو نیه‌، ئه‌وه‌ دامه‌مه‌زرین له‌و پۆسته‌یه‌، ئه‌وه‌ شتیکی ئیعتیادییه‌ و زۆر ته‌بیعیه‌، هه‌موو موه‌زه‌فیك ده‌یزانی، هه‌موو ده‌زگایه‌کیش ده‌یزانی، بۆیه‌ پێویست ناکات ئیمه‌ ته‌نها له‌ یه‌ک یاسا ئه‌وه‌ی بینینه‌ خورئ، چونکه‌ ئه‌وه‌ له‌نگ ده‌بئ، زۆر شتی لئ ده‌بیته‌وه‌ که‌ قسه‌ی له‌سه‌ر بکری، بۆیه‌ به‌ فه‌ناعه‌تی من ئه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ مه‌حسوومه‌، چ به‌ نیسه‌به‌ت فه‌وانینی مه‌ده‌نی ئیمه‌، چ به‌ نیسه‌به‌ت قانونی خدمه‌ی مه‌ده‌نی، چ به‌ نیسه‌به‌ت ئه‌و قانونانه‌ی که‌ له‌ په‌رله‌مانی کوردستان ده‌رچوو، سه‌باره‌ت به‌ ده‌ستنیشانکردنی ئه‌و که‌سانه‌ی پله‌ و پۆستی به‌رز و ده‌رده‌گرن، زۆر سوپاس.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌رپزان ئیستا مادده‌که‌ به‌ گشتی بخویننه‌وه‌، وه‌کو ئاخیر صیاغه‌، بۆ ئه‌وه‌ی بخریته‌ ده‌نگدان.

به‌رپز د. رۆژان عبدالقادر دزه‌یی:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

المادة الخامسة:

أولاً: يشترط في من يعين رئيساً للهيئة:

- 1- أن يكون من سكان كردستان العراق و مقيماً في الإقليم.
  - 2- أن يكون حاصلًا على شهادة جامعية أولية على الأقل و متمتعًا بالكفاءة و الخبرة في مجال الإختصاص.
  - 3- أن يكون حسن السيرة و السلوك و غير محكوم بجريمة مخلة بالشرف.
  - 4- لم يشارك في الجرائم التي خطط لها أو ارتكبها نظام البعث في العراق.
- ثانياً: يعين الرئيس بمرسوم إقليمي و بناءً على ترشيح من مجلس الوزراء.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌رپزان ئیستا گشت مادده‌که‌ ده‌هینه‌ ده‌نگدان، کئ له‌گه‌ ئه‌ ده‌ستی به‌رز بکات؟ زۆر سوپاس، کئ له‌گه‌ دا نیه‌؟ به‌ کۆی ده‌نگ په‌سند کرا، ئیستا بۆ مادده‌ی شه‌ش، فه‌رموو.

به‌رپز شیروان ناصح چه‌یدم‌ری:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

پیش ئه‌وه‌ی بچینه‌ سه‌ر مادده‌ی شه‌ش، به‌راستی ئیمه‌ مادده‌یه‌کی ئیزافیمان هه‌یه‌، ته‌سه‌لسوله‌که‌شی لێره‌ جیگای ده‌بیته‌وه‌، ئه‌ویش مه‌رجه‌کانی کۆتایی هێنان به‌ ره‌ئیس‌ی ئه‌و هه‌یه‌یه‌ له‌ یاساکه‌ دیاری نه‌کراوه‌، له‌به‌ر گرنگی ئه‌و ده‌سته‌یه‌ ئیمه‌ پیمان باشه‌ وه‌کو لێژنه‌ی یاسایی، ئه‌گه‌ر لیمان قبول بکه‌ن ئه‌و بره‌یه‌تان بۆ بخوینینه‌وه‌، ئه‌ویش حالاتی فوقدانی وه‌کو بلاین ریئاسه‌تی ئه‌و هه‌یه‌یه‌یه‌، ئه‌گه‌ر مه‌جالمان بده‌ی بخوینینه‌وه‌.

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

که‌ره‌مکه‌ن فه‌رموو.

بەرپز شېروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مادە اضافىيە:

أولاً:

تنتهى عضوية رئيس الهيئة لأحد الأسباب التالية:

1-الإستقالة.

2-الوفاة.

3-التقاعد.

4-العزل.

5-ثبوت عدم الكفاءة.

6-الحكم عليه بجناية أو جنحة مخلة بالشرف.

ثانياً:

يرشح مجلس الوزراء مرشحاً آخراً للتعين وفق الشروط والإجراءات الواردة في هذا القانون.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لە سەرۆكايەتى رەئىمان ئەوويە ئەووە زیادە، جا نازانم بۆ ئېوھى بەرپز دەمىنئەتەو، بۆ ئەندامانى پەرلەمان، كى ئەيەوى لەسەر ئەو ماددەيە قسە بكات؟ بەرپزان چونكە ئەو پيشنيارىكى تازەيە، پيشنيار دەكەين دوو كەس تەئىدى بكات، دوو كەس دژى بېت، بېدەينە دەنگدان و لەكۆلى بکەينەو، كاك عبدالله كەرەمكە.

بەرپز عبدالله حاجى محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتيوانى له ليژنهى ياسايى دهكەم بۆ زيادکردنى ئەو ماددەيە، يان بە خالّ بى يان بە ماددە بى، وەكو خويان باسى لى دەكەن، زۆرم پى باشە، بەئام پيشنيارىكىشم هەيە بويان، يان بە خالّك، يان بە ماددەيەك، ئەگەر خالّ بى باشترە بۆ بەرپزيان، لە كاتى بەتالّ بوونى شوينى سەرۆكى دەستە، لەبەر هەر هۆيەك لەو هۆيانەى كە ئەوان ئاماژەيان پى کردوو، ئەنجومەنى وەزيران ئەندامىكى دەستە، يان ئەنجومەنى دەستە، يان ئەندامىكى دەستە، بۆ راھى کردنى کارەکانى رابسپېرى، يەعنى ئەوھى بۆ زياد بکرى، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

رېزدار د. أحمد كەرەمكە.

بەرپز د. أحمد إبراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتیوانی له و ماددهیه دهکهم که ئیمه له لیژنه ی یاسایی پیمان باش بوو، له یاسا کۆنهکەشی وەزارەتی ناوچەکانی دەرەووی هەریمه، وایزانه ئه و مەرچانه هاتبوو؟ که کاتی له دەستدانی ئەندامی سەرۆکی دەستەکه، ئه و کاته که وەزیر بوو، به ئام پیم باشه له خالی دووهم، یان له فەقەرە ی دووهم (ثانیاً):

یرشح مجلس الوزراء مرشحاً آخراً للتعین، ئەووی بو زیاد بکری (في حال إنتهاء العضوية وفق الشروط والإجراءات الواردة في هذا القانون)، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

رێزدار شیردلّ تحسین کەرهمکه.

بەرپز شیردلّ تحسین محمد:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

له ئەوه هاتوو دهلی (عزل و ثبوت عدم الكفاءة)، خو ی له ماددهی چوار کهفائەتی پی داوه، که پیی داوه ئەو (ثبوت عدم الكفاءة) وایزانه لیرە زیاده، (عزل) یش، کی عەزلی دهکات؟ ئەنجومەنی وەزیران حەقی هەیه عەزلی بکات؟ یه عنی ئیشهکه وهک وەزیفه ی لی دیت، ئەووی دادەنی، ئەووی لادەدات، حەتمەن به سألەکی سی، چوار کەس دهگۆریت، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

سوپاس، رێزدار سالم تۆما، فەرموو.

بەرپز سالم تۆما کاکۆ:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

له قانونی وەزارەتەکان و دەستەکان شتی وا نههاتوو، تهنه له و دەستەیه شتی وا دیت، به قەناعەتی من زیاده ئەوه، سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان:

رێزدار د. بشیر، فەرموو.

بەرپز د. بشیر خلیل توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

منیش پیم وایه ئەوه ماددهیهکی زیاده، له بهر ئەووی وهکو مهسهله ی ئەهلیهکه، چون هه موو وەزیفه یه که ئەوه حاصل ته حصیله، هه ندیک هه یه ئیعتیادیه، ئەوهش هه موو قانون و وەزیفه گانی تر، هه تا له قانونی مه دەنیش هاتوو که له هه ر وەزیفه یه ک بیت، نهک ئەگه ر ئەوانه ی لی هاته دی، ئەوه ئیعتیادییه خو ی لاده چی، ئەو جیهه ته ی کهوا دایناوه یه کیکی تر ته رشیح دهکات به هه مان شیوه، بویه من به زیاد ی دەرانه، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

رېزدار شقان أحمد كەرەمكە.

بەرپىز شقان أحمد عبدالقادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پېموايە ئەو ماددەيە زىادە، چونكە عىلاجى كرا لە ماددەى (8)، سەرۆكى ئەنجومەنى وەزيران بۇى ھەيە ئەرك و تايبەتمەندىيەكانى دەستە بە پەيرەويك دەستنيشان بكات، ئەو بە بۇ خۇى ئەو دەستەيە تەبيعەتتىكى موقەتتى ھەيە، ئەو ماددەيەش عىلاجى كرا دەو بە پەيرەوى ناخۇ دەكرىت، ئەگەر پېويست كرا بەو پەيرەو عىلاجى دەكات، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

رېزدار رفيق صابر، كەرەمكە.

بەرپىز د. رفيق صابر قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

جەنابتان فرموتان كە دوو كەس پىشتىگىرى لە پىشنيارەكە بكات، دوو ...

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

دوايى تەنازوليان نەكرد ويستيان قسە بكن، جەنابت تەنھا لەسەر ئەو ماددەيە قسە بكة، فرموو.

بەرپىز د. رفيق صابر قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىشنيار دەكەم كە ماددەكە بخريته دەنگدانەو.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

رېزدار د. صباح، كەرەمكە.

بەرپىز د. صباح محمد نجيب:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

كارى تەقتين، بەراستى دەبى ئەو رەچاو بكەين ئيمە قانونى عاممان ھەيە، ئەو قانونانەش دەبن بە قانونى خاص، بە نيسبەت قانونى عاممەو، شتىك لە قانونى عام دا موعالەجە بكرى، پېويست ناكات بە تايبەتى عمومىيەتى ھەبى بۇ ھەموو قەوانينەكان، مەگەر لە رووى ئىستىجابەو بەش بى، پىمان جوان بى، بەلام ئيمە دەبى ھەول بەدەين قانونەكانمان لە راستيدا ماددەى كورت بن، چونكە ھەم مەجالى تەفسىريان زياتر دەبى، ھەم مروونەتتىكى زياترى تيدا دەبى، بۇيە من پېموايە ئەو ماددەيە كە پىشنيار

کراوه زیاده، به تایبتهتی که ماددهی (8)ی ئەو پرۆژه پێشنیار کراوه موعالەجەیی ئەو حالەتانهش دەکات، ئەگەر سەرئەجی لی بدهین، زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلهمان:

رێزدار بیریقان خان کەرەمکه.

بەرپێز بیریقان اسماعیل سەرلههنگ:

بەرپێز سەرۆکی پەرلهمان.

قسهکانم کران زۆر سوپاس.

بەرپێز سەرۆکی پەرلهمان:

بەرپێزان ئیستا دهیخهینه دهنگدانهوه، کێ لهگهڵ ئەوهیه ئەو ماددهیهی که لیژنهیی یاسایی پێشنیاری کرد زیاد بکریت تکایه دهستی بهرز بکات؟ (13) کهس لهگهڵه، کێ لهگهڵدا نیه دهستی بهرز بکات؟ به زۆرینهی دهنگ پهسندکرا، بۆ ماددهیهکی تر تکایه.

بەرپێز د. رۆژان عبدالقادر دزمیی:

بەرپێز سەرۆکی پەرلهمان.

المادة السادسة:

أولاً:

تتألف الهيئة من الدوائر التالية، و تدار كل دائرة منها من قبل موظف حاصل على شهادة جامعية أولية في مجال إختصاص الدائرة، و يعاونه عدد من الموظفين:

1-الدائرة الإدارية و المالية.

2-دائرة المناطق المستقطعة من الإقليم.

3-الدائرة القانونية.

4- دائرة العلاقات والإعلام.

ثانياً:

لرئيس الهيئة إستحداث أو دمج أو إلغاء أي من المديریات ضمن تشكيلات الهيئة وفقاً لمتطلبات عملها.

بەرپێز د. زانا رۆوف حمه کریم:

بەرپێز سەرۆکی پەرلهمان.

ماددهکه به زمانی کوردی:

ماددهی شهشه:

یهکه:

دهسته لهو فەرمانگانهی خوارووه پیک دی و، هەر فەرمانگهیهکیش لهوانه له لایه ن فەرمانبهریکێ خاوه ن برپوانامه ی بهرای زانکۆ له بواری پسرپۆری فەرمانگهکه ی بهرپۆه دهچیت و چه نده فەرمانبهریک یاریده ی دهده ن:

1- فەرمانگه ی کاگیر ی و دارایی.

2- فەرمانگه ی ناوچه دابراوهکان له ههریم.

3- فەرمانگه ی یاسایی.

4- فەرمانگه ی په یوهندی و راگه یانندن.

دووهم: سهروکی دهسته بۆ ههیه ههر بهرپۆبهرایهتیهک له ناو پیکهاته ی دهسته، به پئی پپووستی کارهکه ی له نوێ دابمه زرینی، یان لیکیان بدات، یاخود هه لیان بوهشینیته وه.

بهرپز سهروکی په رله مان:

لیژنه ی یاسایی رهئیتان؟

بهرپز شیروان ناصح چه یدمری:

بهرپز سهروکی په رله مان.

ئیمه دهقی مادده که تهئید دهکهن، به لأم چه نده مولاچه زهیه کمان ههیه، به که میان ئه وهیه: ئیزافه کردنی دهسته واژه ی (وله خیره و ممارسه لا تقل عن عشر سنوات في مجال الإختصاص)، ئه وه یهک، دوو: دهمج کردنی فهقه ره یهک و سی که ده بیته (الدائرة الإدارية و المالية و القانونية)، سی: ئیزافه کردنی دیراسات بۆ برگه جوار، که ده بیته (دائرة العلاقات و الدراسات و الإعلام)، فهقه ره یهک ههیه ئیزافه کراوه به ناوی (دائرة الهجرة و المهجرین)، ئیمه پیمانوایه ئه وه به راستی دوا ی ته دقیق کردنی، ئه وه په یوهندی به وهزاره تی ناوخووه ههیه، دواتریش (ثانیاً) ههیه ئیزافیه، ئیزافه کردنی دهسته واژه ی (یکون للهيئة مستشارین لا یقل عددهم عن اثنین)، چونکه ئه گهر سهیری مادده (7) بکهین، که مه جلیسه که ته شکیل دهکات، ده بینین باسی موسته شارین دهکات، به حسی دوو موسته شار دهکات، به لأم له هه یکه له ته نزمیه که، موسته شار نه هاتووه، بۆیه ئیمه ئه وه فهقه ره مان ئیزافه کرد، ئه وه کۆی مولاچه زات و پپشنیاری ئیمه یه، دوا رهئیش رهئی ئیوه ی بهرپز و ئه ندامانی په رله مانه.

بهرپز سهروکی په رله مان:

لیژنه ی ناوخو، فهرموو.

بهرپز قادر حسن قادر:

بهرپز سهروکی په رله مان.

ئیمه له لیژنه ی ناوخو پشنگیری مادده ی شهش دهکهن، ههر وهکو چون له پرۆزه یاسا پپشنیاری کراوه که دا هاتووه، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لېژنەى ياساى و لېژنەى ناوخۇ، فەقەرەيەك ئىزافە كرا، دەنگتان بۇ دا، (جمع الوثائق و الأدلة)، لەو مودىرياتانە كى بەو كارە ھەئدەستى، كەرەمكە.

بەرپز شېروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە لە كاتى گەتوگۇكردن لەسەر ئەو بابەتە، ئىمە بىرگەى (الدراسات) لە دائىرەى (علاقات و إعلام) مان زىاد كىرد، ھەر بۇ ھەستان بە ئىش و كارى ئەو بابەتانە، ئەو ھەش بەرپاستى پاش ئەو ھى ئىستىشارەمان كىرد بە ئەھلى خىبەر، گوتيان: ئەگەر دىراسات زىاد بىكەين، زۆر شتى تر ھەيە كە پەيوەندى بە ناوچەكانى دەرەو ھەرىم كە ئەو دىراساتە دەتوانى بۇمان تەھىئەى بىكات، ئەو ھەش يەككە لەوانە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەو بەرپزانەى دەيانەوى قسە بىكەن، پىش وەقت كاك عبدالسلام قسەى ھەيە، فەرموو.

بەرپز عبدالسلام مصطفى بەروارى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھىوادارم لە نىزامىەكەم باش تىگەيشتبىن لە موناغەشەكردنى بىرگەى ھەر خائىك لە ياسا، دوو مەرجى سەرەكى دەبى، جىبەجى دەكرىن، يەك: تەكامولى قانونەكە، كە بىرگەكان تەكامولى يەكتر بىكەن، تەناقوز لەگەل يەكتر بىكەن، دوو: ئەو بىرگەيە، نامانج لە دەرکردنى ئەو ياسايە تەحقيق بىكات، ئەگەر رىگايان پى بدن، بۇيە دەبىنم موناغەشەكردنى ئەو ماددەيە ھەردوو ھەدەفەكە پىشئل دەكات، يەك: ئىمە ماددە ھەشتەمان ھەيە، صەلاحيەت دەدەين بە سەرۆكى ئەنجومەنى وەزىران، ئىقتىراحى ئەنجومەنى وەزىران بىت، ئەو ئىشەى ئەو ماددەيە لەوى ئەنجام بدات، ئەو ھەش ھەيئەيەكە سەر بە ئەنجومەنى وەزىرانە، بۇيە داعى نىە ئىمە لىرە ئىشى سەرۆك وەزىران يان ئەنجومەنى وەزىران تەحدىد بىكەين، اتا پىكھاتەكەمان تەحدىد بىكەين، بۇ چىە ئەو ماددە ھەيئەت؟ بۇيە ئەو تەناقوزە لەگەل ئەو ماددەيە، من تەئىدى ئەو ماددەيە دەكەم، دوو مەيان: ئەركەكەى ياسا تەحقيق بىكات، ئەو ماددەيە، ھەدەفى ئىمە لە لابردنى ئەو وەزارەتە، تەرشىق كىردنى ھكومەتەو، جارىكى تر دژىەتى، چونكە ھەئساوین ئىمە تەقريبەن مودىرياتمان داناو، مۇستەشارىاتمان داناو، ئەو دوو، سىيەمیان: لە دوو مەيان ئەگەر تەماشا بىكەن صەلاحيات دەدەينە سەرۆكى دەستە، بۇ خۇى بەرپوبەرايەتەك دانى، كەچى لەسەرەو ھەمانگەنە، لە كاتىكدا ئەنجومەنى وەزىران پىكھاتەكە دىن، بۇيە من پىشنىار دەكەم ئىمە ئەو بە ماددەيەكى دەخىل لەسەر ياساكە دانىين، لەبەر ئەو دوو، سى ھۇيەى باسەم كىرد، دوا رەئىش بۇ بەرپزانە، سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

لېژنەى ياساى، فەرموو.

بەرپز شېروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

ئەۋەى كاك عبدالسلام تەصەور دەكات، ئىمە ئەو تەصەورەمان نى، ھىچ تەناقوزىكىش نى، لەبەر چەند ھۆپەكى سەرەكى، يەك: جارى ئەگەر تەماشى بىكات، ئىمە لە قانونى پىشتەر، پىنج مودىرىيە عامەمان ھەبوو، ئىستا تەنھا و تەنھا چوار مودىرىيەتمەن ھەيە، مودىرىيە عامە، ئەگەر تەرشىق ئەۋە نەبى، تەرشىق چىە؟ ئەۋە يەك، دوو: مەن ھىچ تەعاروزىك نەبىم ئەگەر ئىمە دەسەلات بەدەينە سەرۋىكى دەستە دەستكارى مودىرەكان بىكات، ھىچ تەعاروزىكى تىدا نەبىنمەۋە، خۇى لە ئەصلى پىرۇژەكەدا ھاتوۋە، خۇى دەتوانى مودىرەكان بىگۇرۇ، لەبەر ئەۋەى بە دەرجەى مودىرەن، زۇر تەبىئەىە بتوانى مودىرەكان بىگۇرۇ، بەلام ئەگەر مودىرىيە عامە بايە، ئەو وەختە موافقەتى ئەنجومەنى وەزىرانى دەۋىست، بە تەصەورى مەوزوۋەكە لە جىگەى خۇيەتى، ھىچ تەناقوزىكىش نى، ئەو دەستكارىيەى كە كرايە تەنھا بۇ دەۋلەمەند كىرنىەتى، دەمانتوانى ھەر عەينى شت بەجى دىلنەۋە، ھەتا ئىستا جەنابت وتت: چۇن مەسەلەى جەمەى وەسائىق چارەسەر دەكەن، ئىمە پىشىنى ئەۋەمان كىردوۋە، بۇيە دىراساتمەن داخىل كىردوۋە، ئەۋەش بۇ دەۋلەمەندكىرنى پىرۇژەكەيە، بە ھەمان شىۋە بە نىسبەت قانونىش كە ھاۋىشتەمانە مالىيە و ئىدارىيە، دەتوانن يەك مودىر ھەر سى ئىش بىبىنىت، ئەۋەش جۇرىكە لە تەرشىق بەراستى، بۇيە ئىمە ھىچ تەناقوزىك نەبىنن، دوا رەئىش رەئى ئىۋە و ئەندامانى بەرپىزى پەرلەمانە، سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

ئەو بەرپىزانەى كە ئىستا دەيانەۋى قسە بىكەن، ناۋيان دەنوۋسىن، بشىر خلىل، سالم تۇما، شىردل تحسىن، عمر عبدالعزىز، حمە سعىد حمە على، ئەو بەرپىزانەى كە ناۋيان نوۋسىۋە قسە بىكەن ئەمانەن (بەشىر خلىل، سالم تۇما، شىردل تەحسىن، عومەر عبدالعزىز، عبدالله حاجى محمود، حمە سعىد حمە على، بىلال سلیمان، خورشىد احمد، خلىل عوسمان، جمال تاھىر، سىۋىل عوسمان، حاگم رىگار، شۇرش مجىد، شقان احمد، سەردار رشىد، سالار محمود، دىكتور صىباح بەرزىجى، صىباح بىت اللە، نەرىمان عبدالله، عبدالرحن حسىن، محمد شارەزوورى، گۇران ئازاد، فازل بەشارەتى)، دىكتور بەشىر فەرموۋ.

بەرپىز د. بشىر خلىل تۇفىق:

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان.

پىم وايە ئەو چوار بەرپىۋەبەرايەتىەى كە لە زمىنى قانونەكەدا ھاتوۋە، دەمچ كىرنىان شتىكى زەحمەتە، چۇنكە دائىرەى قانونى ئىشىكى زۇرى دەبىت لەو بواردەدا، دائىرەى قانونى ئەگەر ھاتو دەمچ كرا لەگەل دائىرەى ئىدارى و مالىيەدا، زۇر قەبە دەبىت و گەۋرە دەبىت، لەۋانەيە نەتواندىت، بۇيە مەن دەلىم با دائىرەى قانونى ۋەگو خۇى بىمىنەتەۋە، ئەو دائىرەى كەۋا ئىستىجداس دەكرىت بەناۋى دائىرەى دىراسات، با بىوسىشى لەگەل بىت، كە ئەم توپىزىنەۋەو بىجوسانە لەبۋارى ئەكادىمى ئىستىفادەى لى بىكرىت و بتوانى زىاتر كارى لەسەر بىكرىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋىكى پەرلەمان:

كاك سالم، فەرموو.

بەرپىز سالم تۇما كاكۇ:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دوو دائىرى تەرەپى كە زۆر زۆر گىرنگى بۇ كاروبارى ئەو دەستەپە، يەككىيان: دائىرى چاودىرى و تەدقىقە، كە ناكىر سەرف ھەبىت و تەدقىق و چاودىرى نەبىت، دووھىيان: تەختىت و موتابەھەپە، كە دەبىت پلانى ھەبىت و موتابەھەش ھەبىت، چونكە خۇى بەرپىسە لە موتابەھەپە ئەو پىرۇزانەپ لەو ناوچانەدا دەكرىت، چ دەزگاپەك ھەپە موتابەھەپە ئەو پىرۇزانە دەكات، جا لىرەدا دەكرى يان ئەو دوو دائىرىە ئىزافە بكرىت يان دووھم تەعدىل بكرىت بەو شىوھەپە (لىرئىس ھىئە استىھادات أو دمىج أو إلغاء اي ملىرىة أو قسم ضمن تشكيلات ھىئە وفقاً لمتطلبات عملها)بە دوو شىوھ دەكرى عىلاج بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شىردل، فەرموو.

بەرپىز شىردل تحسین محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كاك سالم كرى، بەرپىسە فەرمانگەپ تەختىت و موتابەھەپە زۆر گىرنگە بۇ ئەو دەستەپە، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عومەر، فەرموو.

بەرپىز عمر عبدالعزیز بهاء الدين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من سى تىبىنىم لەسەر ماددەپ شەشەم ھەپە، يەكەم: لەرۋوۋى دارىشتنەوۋە كە دەئىت (دەستە لەم فەرمانگانەپ خوارەوۋە پىك دىت) يەئنى تىبىنىپەكى زمانەوانى و فەنپە، ئاپا دەستە پىك دىت يان باشتر واپە بلىپ ئەم فەرمانگانەپ خوارەوۋە سەر بە فەرمانگە دەبن، بۇ ئەوۋەپ لەو دارىشتنە رزگارمان بىت، دووھم: بەنىسەت سەرۆكى دەستە تۆزىك سەلاھىتەكە زۆرە، من پىم باشە لە كۆتاپى رستەكەدا، بلىپ بەراۋىر لەگەل دەستەدا، يەئنى سەرۆكى دەستە ھەر بەرپوۋەبەراپەتپەك بۇى ھەبىت دەمىجى بكات يان لىكپان بدات، يان ئىلغاپان بكاتەوۋە، ئەمە سەلاھىتەكە زۆرە، بەراۋىر لەگەل دەستەپ پى ئىزافە بكەپن، سىپەم: ئىمە ماددەپ 9 مان ھەپە، برگەپ دوو لە ماددەپ شەشەم بەرپن بۇ ماددەپ 9، چونكە لەوئى باسپ

دەستەلاتەكانى سەرۆكى دەستەى تىدايە، كە دەئىت بۇى ھەيە رېنمايى پېويست بۇ ئاسانكارى و ئەو شتانە بكات، پىم باشە ئەم خالە لەگەل ئەو خالەى خوى بكرىت بە برگەيەكى سەربەخۇ، تايبەت بىت بەدەستەلاتەكانى سەرۆكى دەستە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالله حاجى محمود، فەرموو.

بەرپىز عبدالله محمود محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

كۆكردنەو و رېكخستنى فەرمانگەكان لەلايەن راپۆرتەكەى لىزنەى ياسايىيەو پىم باشە، بەلام لىكدانى خالى 1 و 3، ئەو بەھەر حال، فەرمانگەى ياسايى بە بۇچوونى من سەربەخۇ بىت، لەبەر ئەو وى حزبى بەعسى رووخا و ھەموو ئىجرائاتەكانى راگواستن و سنوورى ئىدارى ناوچەكان و شىواندىنى دىموگرافىكەى بە برپارو بەقانون كر دوويەتى، لەكاتى خۇشيدا برپارەكانى مەجلىسى قىادەى سەورەى بەعسى رووخا، قو وى قانونى ھەبوو، من پىشنيار دەكەم لەبەر ئەو وى ئەركىكى وردە با فەرمانگەى ياسايى سەربەخۇ بىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك حمە سەعيد، فەرموو.

بەرپىز حمە سەيد حمە على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىم وايە فەرمانگەى دوو وى ناوچە دابراوەكان، خوى كوى دەستەكە بۇ ناوچە دابراوەكان و جى ناكۆكەكانە، فەرمانگەيەكى تايبەتى بەو ناوئىت، مەگەر بۇ ھەدەفئىكى تر بىت، وەكو گەشە پىدان و پىرۆژە، ئەگىنا نايەوئىت، خالىكى تر، فەرمانگەى ياسايى سەربەخۇ بىت، من پىم باشە فەرمانگەيەكى ترى تىدا بىت بۇ توئىزىنەو و لىكۆلىنەو، لەگەل ئەو موتابەعەو تەختىتەش دەمچ بكرىت، بۇ ئەو وى فەرمانگەكان زۇرىش نەبن، من لەگەل ئەو شەدام سەرۆكى دەستە ئەو سەلاحيەتە زۆرەشى نەبىت، بەراوئىز لەگەل ئەنجومەنى دەستە، ئىنجا لەكۆتائىشدا دوای رەزامەندى ئەنجومەنى وەزىران، چونكە ئەم دائىرەيەك دەكاتەو، تەبەن ئەم دائىرەيە موتەرەتئىباتى ئىدارى و وەزىفى و تەعینات و مالى و شتى ترى دەوئىت، لەزمنى ئەنجومەنى وەزىران موافقەى كۆتايى بكات، بەلام راوئىز كىردنەكە لەگەل ئەنجومەنى دەستەدا بىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بىلال، فەرموو.

بەرپىز احمد سلیمان عبدالله (بىلال):

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيم باشه فرمانگه‌كان بهو شيوهيه دابريژينهوه، يه‌كه‌م: فرمانگه‌ي كارگيري و دارايي، دووهم: فرمانگه‌ي سكالو ياسا، چونكه سكالو نيمه لهو ناوچانه‌دا سكالو خه‌لكمان زوره، خه‌لك زور غه‌درى ليكراوه، غه‌درى جوړاو جوړ له كونهوه تا ئيستا، به‌شيكي تايهت له‌گه‌ل ياساكه به‌يه‌كه‌وه بيت سكالو، سييهم: فرمانگه‌ي ليكولينهوه و راگه‌ياندن، هه‌روه‌كو ليژنه‌ي ياسايش پيشنياريان كردبوو، چوارهم: فرمانگه‌ي كاروبارى كوچ و كوچ پيكران، چونكه نهو كيشه‌يه زياتر په‌يوه‌ندى به كوچ و كوچ پيكرانهوه هه‌يه، زور سوپاس.

بهريز سه‌روكي په‌رله‌مان:

كاك خورشيد، فه‌رموو.

بهريز خورشيد احمد سليم:

بهريز سه‌روكي په‌رله‌مان.

خالا دوئ، الدائرة المقنطرة من الاقليم، نهف خاله ئه‌بينم بچوك كرنه‌كه بو كارئ نهو، دائيره ئافئ ئان كاره‌بايا شته‌كي بچووكه، بهس نافچه‌يا موقتته‌عه يه‌عنى مه‌شاكيلافئ زورن، فئ ته‌سميه نه‌م بچوك كه‌ن، ئيك يا دوئ، نهف دائيره‌ت بچوكيت دگه‌ل مه‌ هه‌يت مه‌جلسه‌ك هه‌بت، سه‌روكي مه‌جلس و ده‌وائر، كارئ فئ دائيري و فئ مه‌جلس چون ديتته ته‌نسيق كرن، نهف له‌ج كاركه‌ت و نهفه له‌ج كار كه‌ت، بويه نه‌ز ده‌بينم خالا بيتقى ديك جونئ هه‌يه، دائيره قانوني دسيته ديراساتيش بكات، الدائرة القانونية والدراسات، دائرة العلاقات والاعلام والتوثيق، يه‌عنى خالا دوئ الدائرة القانونية والدراسات، والتوثيق دانين دگه‌ل علاقات والاعلام والتوثيق، ثانياً: لمجلس الهيئة استحداث أو دمج أو إلغاء أي من المديرية ضمن تشكيلات الهيئة و بموافقة رئاسة مجلس الوزراء) يه‌عنى لمجلس الهيئة نه‌ك لرئيس الهيئة، با نهو ده‌سه‌لاته پيچه‌ك سنوردار بيت، نه‌نجومه‌نى وه‌زيرانيش ئاگادار بيت، ژ گورييني چونكى نهو گورينه پيچه‌كي هه‌ستيان، زور سوپاس.

بهريز سه‌روكي په‌رله‌مان:

كاك خه‌ليل، فه‌رموو.

بهريز خليل عثمان حمه امين:

بهريز سه‌روكي په‌رله‌مان.

مادده‌ي شه‌شم بره‌گه‌ي يه‌كه‌م من پيم باشه بهم دوورو ديريژيه نه‌بيت به‌راستي، هه‌ر بنووسريت ده‌سته له‌م فه‌رمانگه‌نى خوارهوه پيك ديت، پيم وايه نه‌وه‌ي تر نه‌چيته قالي ته‌عليماته‌وه، كه چه‌ند فه‌رمانبه‌رى پيوسته يان پيوستى نيه، پيشنيارى دووهم نه‌وه‌يه به‌راستي بو نه‌وه‌ي كه كارى نه‌م ده‌سته‌يه زوربه‌ي زورى به‌دواداچوونه، چ له‌رووى سياسيه‌وه چ له‌رووى پيشكه‌شكردنى خزمه‌نگوزاريه‌كان له‌ناوچه دابراوه‌كان، بويه پيم وايه فه‌رمانگه‌يه‌كي تر زياد بكرت، به‌ناوى فه‌رمانگه‌ي به‌دواداچوون، وه‌ك براده‌ران باسيان كرد، زور سوپاس.

بهريز سه‌روكي په‌رله‌مان:

كاك جمال تاهر، فەرموو.

بەرپۇز جمال طاھر ابراهيم:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشپۆھىيەكى گشتى ئەف ماددە ماددەيەكى زيادەيە، پشنگىرى كاك عبدالسلام دكەم، چونكى وەختى ئەم ھەيكەلى دادەنپىن، ھەيكەليەت نە شتەكى جامدە، ھەيكەليەت د گۆرپىنپىدايە، يەعنى ھەيكەليا دوھى ئىحتىمالە بۇ ئەفرۆكە يان ئەف سالە بۇ سالەكا دىتر نەگونجىت، بۇچوونەكى پىت فىە، ئەم دەستەلاتى بدەينە سەرۆكى ئەوئ دەستەيە ئەو بخول دىف ھەوجەيەت خو، ھەوجەي چ دەوائىرايە، ئەگەر ئەم بەرى خۇ بدەينە قانونى بخۇف زى جۇرە مەتاتىەك خستىە تىدا، فەقەرەى يەكەم دەلىت (تتكون) فەقەرەى دووہم دەلىت (لرئىس الھيئة استحداث أو دمج أو إلغاء) يەعنى مەعنا وئ لىرە ئەو كابرايە با بلىين سەرۆكى دەستە تواناى ھەيە، شيان ھەيە، كە گۆرانكارى بكات، بۇچوونەكى پىت فى ئەف ماددە ھەر لەناف قانونىدا نەبت، ئەز پىشنيار دكەم مادا ھەشتى، ئەگەر ئەم بىين بخوئىن (لرئىس مجلس الوزراء تحديد مهام واختصاصات تشكيلات الهيئة بنظام) ئەرى ئەفە چەند تەعارز دگەل فەقەرەى دى تر يان مادى شەشا دكەت؟، ئەم دشىن ئەفى مادى بىننە نافى وئ مادەيا، ئەو كاتە ئەف مەوزوعە ھەمى دىتە چارەسەرگرن، بۇيە دەينم ماددەيەكى زيادەيە، چونكى ھەيكەليەت دانانەكا بۇ فەترەكى ئىحتىمالە بۇ فەترەكى دىتر بەكار نەيەتن، بۇيە نابت ھەنكە مە بىين دەستى سەرۆكى ئەفى ھەيئە گرى بدەين، ئەو دى ھەوجا خۇ بۇ خۇ تەحدىد كرن، كە ئەوجا ھەوجى چ دەوائىرا وە (لرئىس مجلس الوزراء) ئەفى مادا بىننە شوينا وئ تا مەوزوع ھەمى حەسم بىتن، سوپاس.

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان:

سيوھىل خان، فەرموو.

بەرپۇز سيوھىل عثمان احمد:

بەرپۇز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ئەو ماددەيە،

المادة السادسة:

(اولاً: تتألف الهيئة من الدوائر التالية، وتدار كل دائرة منها من قبل موظف)، ئەگەر من قبل الموظف بنووسين حاصل على شهادة جامعية دهبى لەبنەوہ لەباتى وىعاونە دەبى بلىين و يساعده عدد من الموظفين، لەبەر ئەوہى موظف مودير نيە، موعاونيشى نيە، بەلام ئەگەر بنووسين (تدار كل دائرة منها من قبل موظف بصفة مدير) ئىنجا دەتوانين بلىين وىعاونە عدد من الموظفين، بەنىسبەت دائرەكانيش ئەگەر دائرەى تخطيط و موتابەعەى بۇ زياد بكرىت پىم باشە، فەقەرەى دووہم: (لرئىس الھيئة) ئەگەر بكرىت بە

(لمجلس الهيئة استحداث أو دمج أو إلغاء) (اي من المديریات) ئەو نايیت به خوی دەبی بنووسریت (ای من الدوائر) له بهر ئەو هی له هه موو فهقه ره کهو مادده کهدا به ناوی دائیره هاتوو، ناوی مودیریه نه هاتوو، سوپاس.

به پریز سه رۆکی په رله مان:

حاکم رزگار، فهرموو.

به پریز رزگار محمد امین:

به پریز سه رۆکی په رله مان.

من له مه قصه دا، له گه ل کاک عبدالسلام زور نزیکم، به لام نه ختیك له چونی هتی موعاله جه کهدا رهنگه حیوازیمان هه بییت، ئەم مادده یه باس له ته شکلیات دهکات، ته شکلیاتی ئەو دهسته یه، به بۆچوونی من دهکری مەکتەبی سه رۆک دابندریت، نازانم سه رۆک، جیگری بۆ دانه نراوه، باس له جیگر نه کراوه، ئەو مه سه له یه که ئایا چۆنه، چۆن نیه؟، قسه ی له سه ر دهکریت یان نا، ئەو نازانم، به بۆچوونی من له گه ل نزیك بوونه وه له بۆچوونه که ی کاک عبدالسلام نیمه ئەو دائیره انه لابه رین، ناوی نه نیین جار ی له فهقه ره ی دووهدا به مودیریات هاتوو، له سه ره وه به دائیره هاتوو، با دائیره کان بکه ین به قیسم، یه عنی قیسمی ئیداره و مالیه، قیسمی تر، پاشان (دائرة المناطق المقتطعة من الاقليم) به خوی ئەم هه یئه یه خوی ئیشی ئەو هیه، ئەی هه یئه که به گشتی واحباتی ئەو هیه که په یوه ندی به ناوچه ی کیش له سه رو دابراوه هه یه، ئەکری ئەو به قیسمی موتابه عه دابندریت، یه عنی به س بکریت به قیسمی موتابه عه، ئەو دائیره یه لابه رین، ئەوانی تریش یان قیسم بن یان هۆبه، موهم نیه الشعبه القانونیه، یان شعبه العلاقات، ئەو حاله ته ش که مادده ی هه شت دووباره باس دهکاته وه، چونکه لیردها فیعلهن، له گه ل مادده ی دوو یان له گه ل ته شکلیات و ئیختیصاصاته کان جوړیک له ته نافوز دروست ده بییت، نیمه له وی ته حدیدی ده که ین، له ملا له مادده ی هه شت (لرئیس المجلس تحديد مهام و اختصاصات تشکیلات هیئه) خو هه یئه چیه؟، هه یئه ئەگه ر وردی بکه ینه وه، له م ته شکلیاتانه ئەبی پیک بییت، ئەگه ر هه یئه هه مووی بییت وردی بکه یته وه ئینجا ته شکلیات ده ست پیده کات، پاشان هه یئه دروست دهکاته وه، وه جه وازیسه بۆ سه رۆکی ئەنجومه نی وه زیران، نه کراوه به وجوبی، ئەی ئەگه ر سه رۆکی ئەنجومه نی وه زیران بی دهنگ بوو له ته حدید کردنی مه هام و ئیختیصاصات و شته کانی ته شکلیاته که، لیره له پیشه وه هه ندی شتمان باس کرد، ئەم مادده یه به بۆچوونی من ده بییت هه لویسته ی له سه ر بکریت و جاریکی تر صیاغه بکریته وه، له گه ل ئەو حاله ته ی (لرئیس هیئه) ئەگه ر بیشتانه وییت که به و که یفیته ی نیستا (استحداث و دمج و إلغاء ای من المديریات ضمن التشکیلات) جار ی وشه ی (استحداث ای من المديریات ضمن تشکیلات هیئه) یه عنی بۆ استحداث خوی مه وجوده، ئەگه ر غایه له وه بییت هی تر بجه یته ناویه وه، ده بی بلایت لرئیس دمج او إلغاء ای من الاقسام او استحداث قسم جدید) یان شعبه جدیده، وفقاً لمتطلبات هیئه، زور سوپاس.

به پریز سه رۆکی په رله مان:

كاك شۆرش، فەرموو.

بەرپىز شۆرش مجيد حسين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش ماددهى شهشه م پى زياده، چونكه نهگەر تەماشاش بکەين له ماددهى سييه م، نه رکەکانى نه و دەستەيه ديارىکراوه، له ماددهى ههشتيش دەسەلات دراوه به سەرۆكى نهنجومەنى وهزيران که له لیژنەى ناوخوا پيشنيزى نهوه کرا، بکريت به سەرۆکايەتى نهنجومەنى وهزيران، لهوئ دەسەلاتى نهوهى پيدراوه نه رک و پیکهاتەکانى نه و دەستەيه ديارى بکات، ئيمه نهگەر تەماشاش بکەين هەر بۆ نموونه له فەرمانگەى ناوچه دابراوهکان، وهک حاکم رزگارش باسى کرد، خوئ هەر دەستەکه به گشتى بۆ نه و مەبهسته ديارىکراوه، بۆيه من پيشنيز دهگم نهگەر ماددهى شهشه م وهکو صياغەش بمينپتەوه، ناوى فەرمانگەکانى تيدا نهيهت، وا بنووسرپتەوه (دەستە له م فەرمانگانه پيک ديت که نه رکەکانى پيک هيئانى نه و دەستەيهى له پيناودا دامەزراوه)، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك ششان، فەرموو.

بەرپىز ششان احمد عبدالقادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پيم وايه نه م ماددهيه، ماددهيهكى زياده، نه م تەشکيلاتەى که بۆ هەيئەکه دانراوه، دائيمەن تەشکيلات بەپيئى نه رک و مەهام دروست دەرکريت، نه رک و مەهامەکانى نه م دەستەيه که له ماددهى سيئا هاتوو، دەرکريت نه و سەلاحيهتەى که زياتر رها تر هاتوو، له ماددهى ههشت (سەرۆكى نهنجومەنى وهزيران دەتوانئ نه مە عيلاج بکات، به يەک وشە هيئانه پيشهوه، سەرۆكى نهنجومەنى وهزيران بۆى هەيه پيکەتەو تايبه تەمەندييهکانى دەستە به پەيرەويک يەعنى پيکەتەکانى تر بسرپتەوه، به پەيرەويک دەست نيشان بکات، نه م ماددهيه عيلاجى نه مە دەرکات، نه رک و مەهامەکانى وهکو كاك جمال وتى، ديناميكهكى تيدا به دەرکريت سوبەينيش گۆرانى ترى به سەردا بيت، با ئيمه ليرە تەقيدى نهکەين، نه و دەسەلاتە رهايه زياتر که له ماددهى ههشتدا هاتوو، عيلاجى دەرکات به تير و تەسەلى، بۆيه تەئيدى پيشنيزهکهى كاك عبدالسلام دهگم، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك سەردار، فەرموو.

بەرپىز سەردار رشيد محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره نه م فەرمانگەيه مەهام و نه رکی کاتيه، کاتئ که تەحقيقى نه هداى ماددهى 140 بوو، من پيم وايه مەهامى کۆتايى ديت، بۆيه من پيشنيز دهگم دەستەواژه يان وشەى فەرمانگە بگۆردريت به لیژنە،

عادەتەن لىژان كارى كاتى دەكات، ئەگەر بىكرىت بە لىژان من پېم وايە واقىعى تر دەبىت، ئەگەر كرا بە لىژان، لىژنەى بەدواداچوونىشى بۇ زىاد بىكرىت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك سالار، فەرموو.

بەرپىز سالار محمود مراد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەراسىتدا وەكو لە گىتوگۆكاندا ئاگامان لى بوو، تىدەگەين كە ئەرك و مەھامى ئەم دەستەيە بۇ پالپىشى كىردنە لە پىناو جىبەجى كىردنى ماددەى 140ى دەستوورى، وەكو لە ھۆكارەكانى پەسەند كىردنى ئەم ياسايەشدا ھاتوو، (الاسباب الموجبه) ھەنگاۋەكان و ئەركەكانى مەھامى كار كىردنى ئەم دەستەيە بۇ كار ئاسانى كىردنە لە پىناو جىبەجى كىردنى ماددەى 140ى دەستوورى، كە خۇمان دەزانين جىبەجى كىردنى ئەم ماددەيەش پەيوەستە بە چەند مىكانىزمىكەو، بە چەند قۇناغىك دەست نىشان كراو، من بەلامەوە گرنگە ئەم دەستەيە چەند فەرمانگەيەكى ھەبىت، بەلام لە بنەرەتدا پىشت بىسەرتىت بەو قۇناغانە يان ئەو ھەنگاۋانەى كە بۇ جىبەجى كىردنى ماددەى 140 پىويست دەكات، ئەم فەرمانگانە يان ئەو فەرمانەى لە فەرمانگەكاندا ھەيە دابندرىت، من تەسەورم وايە، لەدەست نىشان كىردنى ئەم فەرمانگانە دىقەتتىكى ورد بەپىي ئەو قۇناغانەى كە پەيوەستە بە ماددەى 140و ھەنگاۋە، وەكو گوپمان لە بەرپىز سەرۆكى لىژنەى ياسايش بوو، كە وتى مەھامى ئەم دەستەيەو ئەم ياسايە بە جىبەجى كىردنى ماددەى 140 كۆتايى پى دىت، كەواتە ئەبى ھەموو ئەرك و تايبەتمەندىيەكانى فەرمانگەو دەستەكە، بىسەرتىتەو بە پالپىشى كىردن بە جىبەجى كىردنى ماددەى 140ى دەستوورى، لىرەدا من پىرسىار دەكەم ئايا مەسەلەى ئامار چى لى دىت؟، لىرەدا جىگاي دەبىتەو؟، ئايا مەسەلەى ئامار كە يەككىكە لە قۇناغەكانى جىبەجى كىردنى ماددەى 140ى دەستوورى، بۇ لە ھىچ يەككىك لە فەرمانگەكاندا ناۋى نەھاتوو؟، مەسەلەى دەرگەوتنى راستىەكان، ئەمە يەككىكە لەو راستىانەى كە دەبىتە پالپىشت لەگەل مەسەلەى نىزاعاتى مولكىە، كە دەبى وەكو فەرمانگەيەك جىگاي بىكرىتەو، ئايا ئەمە موعالەجە دەرگىت يان رىگاي بۇ دەرگىتەو؟، لەكاتىكى تردا، ئەگەر ئەم دەستەيە ئەرك و مەھامى جىبەجى كىردنى پىرۇزەى خزمەتگوزارى نەبىت، لىرەدا مەبەست لە پەرەپىدانى ناۋجە جىناكۆكەكان چى دەگەيەن؟ مەسەلەى تەتویر يان پەرەپىدان، ئەم مەسەلەيە ھىوادارىن بگەرپىنەو بۇ ئەو ماددە پىشوانەى كە پىشتر ئىمە دەنگمان لەسەر داو، ئەم ياسايە ئەگەر ياسايەكى پالپىشتە بۇ جىبەجى كىردنى ماددەى 140 و ياسايەكە يان دەستەيەكە پەيوەست نىە بەو ئەركە خزمەتگوزارىيانەى يان ئەو پىرۇزە تەنقىزىيانەى كە ھەر دامەزراوہيەكى ترى تەنقىزى پىي ھەلدەستىت، لەراسىتدا دەبى بەوازى لەم ماددەيەدا دەست نىشان بىكرىت، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

دکتور صباح بهرزنجی، فەرموو.

بەرپز د. صباح محمد نجیب:

بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

ئەم ماددەییە کە باسکرا هەندیک لە هاوکارانمان باسی ئەوەیان کرد، کە ئیزافیە، یان زیادەییە، تەبعەن ئێمە ئەتوانین موعالەجەیی بەکەین بەوەی کە صیاغەییەکی وای بەکەین کە قابیلی ئەوە بێت سبەینی، سەرۆکی دەستە یان سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، بتوانی چارەسەری بکات، لەلایەکەووە بەپێی مەهامەکان، مەهامەکانی دەستەکە، کە پێشتر دیاریمان کردوو، دەتوانین بەش و فەرمانگە یاخود هۆبە، یان هەرچییەکی ناو دەنێن، بۆی دابین بکریت کە گرنگترین جیبەجی کردنی ماددە 140 ه، یەعنی من پێم وابوو ئەگەر باسی فەرمانگە بکریت حەقە پێش هەموو شتیک تەئکید بکریت لەسەر ماددە 140 دەستووری، کە یەکەمین ئەرکی سەرشارنی ئەم دەستەییە، کە باسی (دائرة المناطق المقتطعة) ئەکریت، جاری ئێمە خۆی موستەلەحەکەمان برپییەووە لەسەرەتای یاساکەدا، وتمان (المناطق المتنازع علیها) ئەگەر برپار بێت بمینیتەووە فەرمانگەیی ناوچە ناکۆکی لەسەرەکان بێت، خالیکی تر کە گرنگە کاتی ئێمە ئەم بەشانە دانەنێن، ئەم فەرمانگانە دانەنێن لە هەیکەلی دەستەکەدا، بەلام لە برگی دوو دەمدا ئەو سەلأحییەتە دەدەین بەسەرۆکی دەستە کە فەرمانگەیی تازە دابمەزرینیت یان یەکیان بخت یان هەلی بوەشینیتەووە، کە ئەمەش ئیشکالییک دروست دەکات، چونکە ئێمە بەقووی قانون هەندئ فەرمانگەمان داناو، دوایی سەلأحییەت دەدەین بە سەرۆکەکە کە بەشیکیان لایەریت، بۆیە ئێمە دەبی موعالەجەییەکی وا بەکەین کە ئەو ئیشکالییەتە دروست نەبیت، من ئیقترأحی صیغەیی دەکەم، ئەگەر بەرپزان لە لیژنەیی یاسایی بیخەنە بەرچاویان ئەم ماددەیی پیک بێت لە دوو برگە، برگیەکیان (اولاً: تتألف الهيئة من الدوائر والمكاتب حسب المهام الموكلة اليها والمناطق المتنازع علیها) رەنگە پێویست بکات رۆژیک لەناوچەییەکی یان شوینییک یان شاریک ئەم هەییەییە مەکتەبییک بکاتەووە، یان نووسینگەییەکی بکاتەووە، (تدار کل منها من قبل موظف حاصل على شهادة جامعية اولية في مجال إختصاصها) ئەمە بپیت بە برگی یەکەم، (ثانياً: ئەوەی کە لە ماددەیی هەشتی پڕۆژەکەدا هاتوووە بیکەین بە دوو، ثانیاً: لرئيس مجلس الوزراء تحديد مهام وإختصاصات تشكيلات الهيئة بنظام) بەلام سەلأحییەتی استحداث و دەمج لەرأستیدا نەدریت نە بەسەرۆکی دەستەکەو نە بە دەستەکە، چونکە ئێمە بەقووی قانونی دین ئەو فەرمانگانە دیاری دەکەین یان ئەلئین سەلأحییاتی هەییە بۆ کردنەووی مەوزوعەکە، لەولاو ئیشکالیاتییکمان بۆ دروست دەبیت، یەعنی ئێمە دابینین وەکو ئەوەی لەم پڕۆژەییەدا هاتوووە ئەم دائیرانە هەبیت، دوایی بلئین سەرۆک بۆی هەییە لای بیات یان لای نەبات، بەو شیو موعالەجەیی بەکەین کە عەرزەم کردن، ئەو سەلأحییەتە بدریت بە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران، یان سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران، کە بەخۆی هەستیت بەدانانی نيزامیک کە دیارە ئێمە لەو موانقەشاتە نەجات دەدات، کە لەو صیغەیی ئیستادا هەییە، کەواتە کۆی قسەکانم ئەوەییە ماددەکە، ئەگەر بمینیتەووە کە من لەگەل ئەو دەم نەمینی بۆ شیو، ئەگەر بمینیتەووە بەو صیاغە بپیت کە دوو برگی بپیت، برگیەکی

بەشىۋەھىيەكى كراۋە بىئىت ئەم ھەيئەھىيە بۆى ھەيە چەند فەرمانگەھىيەكى ھەبىت يان چەند مەكتەبىكى ھەبىت، بەپىيى ئىختىصاصى خۆى، بىرگەى دوۋەم ئەۋەھىيە نىزامى ئەۋانە يان پەيپەھىيە نىۋا خۆى ئەۋ دەستەھىيە لەلەيەن سەرۋىگەھىيەتى ئەنجۈمەنى ۋەزىرانەۋە بىت، زۆر سوپاس.

بەپىز سەرۋىگەھىيەتى پەلەمان:

نىزام ئەنجۈمەنى ۋەزىران دای دەنپىت نەك سەرۋىگە، كاك صباح بىت اللە، فەرموو.

بەپىز صباح بىت اللە شكرى:

بەپىز سەرۋىگەھىيەتى پەلەمان.

منىش تەئىدا پىشنىارا كاك عبدالسلام دكەم، بۆ ئەھى بابەتەھى، چۈنكە ئەگەر مە بەرى خۆ بدەبىنى ماددەى شەش و ماددەى ھەشت تەعاروزەكى تىدا ھەيت، لە مادى شەش مە ناپىت فەرمانگە دەست نىشان كرى، لە مادا ھەشت سەھىيەت دایە سەرۋىگەھىيەتى ئەنجۈمەنى ۋەزىران كو ئەۋ دەست نىشان ئەۋان بىكتن، يا دوۋى لە فەقەرا دوۋى لە مادى شەشى، لىرەدا ھاتىە كو سەرۋىگەھىيەتى دەستە بۆى ھەيە، رىقەبەرىياتىا استىدات بىكتن، كەچى لەسەرى باسى فەرمانبەر ھاتىە كرن، لەبەر ھىندا دەبىژم لىرەدا تەنافوزەكى ھەيت، لە ناخافتنا دى كەى كاك جمال و كاك شقانىش باس كرن، بەراستى ئەز ز گەل ھەندىدامە كە ئەف مادە مادەكا زىادەھىە، زۆر سوپاس.

بەپىز سەرۋىگەھىيەتى پەلەمان:

بەپىزان ماددەى ھەشت ئەئىت (لرئىس مجلس الوزراء تحديد مهام و اختصاصات) (تحديد مهام و اختصاصات) بۆ چى؟ بۆ ئەۋ تەشكىلاتەھى كە دانراۋە، تەشكىلاتەكە دانراۋە مەھامەكەۋ ئىختىصاصەكە بۆ ئەۋىيە، مەسەلەن باسى بواری قانونى دەكات لەسەر ماددەى 140 نىش دەكەيت، جەمەى ۋەسائىقە ئاۋا دەمچ دەكرىت، ئەۋانەھى پەيۋەندى بەۋ ناۋچانەۋە ھەيە، كاك نەرىمان، فەرموو.

بەپىز نەرىمان عبداللە قادر

بەپىز سەرۋىگەھىيەتى پەلەمان.

من پىشنىارىكم ھەيە كە خالىك ئىزافە بىكرىت، بەتايبەتەھى لىژنەھى ياساى خالىكىان زىاد كىرۋە، كە بەدىراسات ئەۋ مۇستەنەداتانەھى باس دەكرىت، من پىم وايە دىراسات جىاۋازە لە تەۋسىق، بۆيە من پىم باشە خالىكى تر زىاد بىكرىت (دائرة التوثيق) لەگەل خالى پىنجەم ئىزافە بىكرىت، (دائرة التوثيق المستندات التاريخية والجغرافية والقومية الخاصة بالمناطق المتنازع عليها) لەبەر ئەۋە بەراستى ئەم بەشە، ئەم دائىرەھىە گىرنگىەكى زۆرى ھەيە بۆ سەلماندىنى لەروۋى مېزۋى ۋەھومى و جوگرافىيەۋە بۆ ئەۋ ناۋچانەھى كەئىمە كىشەمان لەسەرى ھەيە، لەگەل حكومەتى ناۋەند، زۆر سوپاس.

بەپىز سەرۋىگەھىيەتى پەلەمان:

كاك عبدالرحمن، فەرموو.

بەرپۇز عبدالرحمن حسين ابابكر:

بەرپۇز سەرۋكى پەرلەمان.

منىش پشتگرى پېشنيارى حاكم رزگار دەكەم، لە برگەى يەكەم بېيت بەدەستە لەم بەشانەى خوارەووە جىگرەكەى پىك بېت، چونكە لەم پەرۋزە باسى جىگرى نەكردىيە، من پىم وايە جىگر زۆر زەروروييە، بەيانى سەرۋكى دەستە دەچىتە بەغداد كى لەو نووسىنگە دەمىنيتەووە و ئىشەكان رادەپەرپىنى، يان كەسىك سەردانى ئەو نووسىنگە دەكات كى پېشوازى لى دەكات؟، يەنى جىگر زۆر گرنگە بۆ ئەم پەرۋزەيە، ئەم فەرمانگەيە بگۆرپ بۆ بەش يان شەبە، برگەيەكەيش زياد بكرىت، بۆ چاودىرى و لىكۆلينيەو، لە برگەى دووهميش دەلېت هەلىان بوەشېنيتەووە، كە ئەو هەلىان بوەشېنيتەووە يەنى سەلاحيەتەى موتلەق دەدات، من پىم وايە ئەمە لەگەل سەرۋكى ئەنجومەنى وەزيران، يان لەگەل ئەنجومەنى وەزيران يان لەگەل ئەو دەزگاي كە هەيە، لەناو ئەو نووسىنگەيە موناغەشە بكرىت، ئىنجا هەلىان بوەشېنيتەووە، ئەگەر پىويست بوو هەلىان بوەشېنيتەووە، ئەگەر پىويست نەبوو ئەووە خۇيان باش دەزانن، سوپاس.

بەرپۇز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك محمد شارەزوورى، فەرموو.

بەرپۇز محمد احمد على:

بەرپۇز سەرۋكى پەرلەمان.

سەرەپاي پشتگرىم بۆ پېشنيارەكانى لىژنەى ياسايى، من لە برگەى يەكەمى ماددەكەدا پىم باشە، وەكو براى بەرپۇز كاك سالار ئامازەى پىدا، بەشى ئامار يان فەرمانگەى ئامار زياد بكرىت، چونكە تا ئىستاش ئىمە كىشەمان لەگەل حكومەتى ناوەنددا هەيە، لەكاتى هەلبىژاردنەكاندا بەتايبەت ئەگەرپىنەووە بۆ فۇرمى خۇراك، زۆر جارىش لەو پىدا غەدرمان لى كراو و لە فۇرمى خۇراك دا كىشە دروست دەبىت، بەلام ئەگەر فەرمانگەيەكى ئامار هەبىت، ئامارىكى راست و دروست بكات ئەو كىشانە لەگەل حكومەتى ناوەند دا دەتوانىن لەو كاتانەدا چارەسەر بكرىت، فەرمانگەى ئامار هەبىت پىم باشە، لەبرگەى دووهم دا بۆ ئەوەى كە ئەو دەسەلاتە رەهاو موتلەقە نەدرىت بە سەرۋكى دەستە و تەعاروزى نەكات لەگەل ياسايەكە، من پىم باشە وای لى بېت سەرۋكى دەستە بۆى هەيە هەر بەرپۇبەرايەتەك لەناو پىكەتەى دەستە بە پىي پىويستى كارەكەى لەوئى دابمەزرى يان لىكيان بدات (بە ئاگادارى ئەنجومەنى وەزيران)ى بۆ زياد بكرىت، سوپاس.

بەرپۇز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك گۇران فەرموو.

بەرپۇز گۇران ئازاد محمد عبدالله :

بەرپۇز سەرۋكى پەرلەمان.

من وپړای پشنگیریم له هاوړپیان که باسی تابع کردنی ئه و ماددهیهیان کرد، منیش ههمان رهئیم ههیه، سهبارت به ماده 6 یهکه میان به کولی من له گهل ئه ووم که بهشی یهکه میان لابردریت، بهشی دووه میان بگوازیته وه بۇ مادهی 8 دواى دهسکاری کردن، بهلام له بهرچی؟ بهشیک له هاوړپیان که ههستانه وه و قسهیان کرد بهراستی ههموویان کومهلئیک بهرپوبه رایه تی باشیان پیشنیار کرد، ئه وهی کاک سالار و کاک حمه تازه باسی کردو زوربهی هاوړپیانى تر که من به گونجاوی دوزانم، بهلام که تۆ دپى لیړه ئه مه دهکهی و دهکړئ بهیانى که ئه م لیژنهیه و ئه م دهستهیه چوو بهواری جی بهجی کردن، بهرپوبه رایه تیه کی تریش بیته ناروه، ئه وه خالیئیک، خالی دووه م/ ئیمه دهبیت بزانی لهو یاسایه مه همامان چیه و دهمانه وئ سلاویه ته کانی کۆ بکهین که دهسه لاتی کردنه وهی بهرپوبه رایه تی نه بیت یان سلاویه تی ئه وهی هه بیت ئیمه لیړه بوی دیاری بکهین یاخود خوی بیکاته وه، ئیمه لهو یاسایه ههردوو خالی تیدایه، له لایه ک بهرپوبه رایه تیه کانی بۇ دهست نشان دهکهین که بهراستی ئه و بهرپوبه رایه عامانه که له ههموو شوئیک زهروره و ئیعلام و دارایی و ئه وانه، له لایه کی تریشه وه دهسه لاتی پی ددریت، له بهرئه وه من پیم وایه لایه نی نازادی لهو بهرپوبه رایه بهم دستیه و تازه زهروره، بویه من له گهل ئه ووم که خالی یه که م لابدریت و وه خالی دووه میش بچیته مادهی 8 که سهروکایه تی نهجمه نی وهزیران به هاوکاری سهروکی دهسته له بواری ته تبیق دا که داده مزرئى چ بهرپوبه رایه تیه کی پی باشه دای به مزرئى، واته مادهی 8 ئه و کاته دهبیته دوو فهقه ره و دوو خال، له مادهی 8 وه کاک عبدالسلام ئامازهی پی کرد، هه ر ئه رک و تایبه تمه ندی و مه هامیشی تیدایه، وه دامه زراننده که شی تیدایه، واته دهبیته دوو، سوپاس.

بهرپیز سهروکی په رله مان:

کاک فاضل فهرموو.

بهرپیز فاضل بهشاره تی:

بهرپیز سهروکی په رله مان.

به حه قیقه ت بهرپیزان زوریان قسه له سه ر ئه و مادهیه کرد، من پیشنیار ده که م له فه رمانگه ی چاودپری و بهدواداچوونی بۇ ئیزافه بکریت، خالیکی تریش که ئه و بهرپیزانه زور باسیان له سه ر کرد، چونکه له مادهی 5 دا زور باسی شیوهی ته شکیله بۇ ئه و هه یئیه دهکات، بهلام به حه قیقه ت لیړه ئیمه له هه ری می کوردستان سی سهروکایه تی دهسه لاتدارمان هه یه، سهروکایه تی هه ری می کوردستان، سهروکایه تی په رله مانى کوردستان، سهروکایه تی نهجمه نی وهزیران، بهلام لیړه دهسه لات بهم سهروکی دهستهیه دراوه بۇ خوی ئالوگوری دهکات، پیم وایه له ناو هیچ کام له شیوه ته شکیلاتی هه ری می کوردستان ئه و دهسه لات به هیچ کام له بهرپرسه مه حه لیه کان نه دراوه که ئالوگور له ناو دهسته که ی خویدا بکات، بویه به حه قیقه ت ئه وه پیم

وايه تەناقوزات دروست دەگات، خائىكى تر كە ئەخىر خائمه، پيشتريش زور باسى لەسەر كرا كە بە حەقىقەت مەن پيشنيار دەكەم ئەندامانى ئەو دەستەيە لەو كەسانە بن كە لە ناوچە ناكۆك لەسەرەكانە، چونكە بەراستی خاوەن برين دەزانى ئازارى برين چيە؟ لەبەرئەوئەى ئەگەر لەو شوپىنانە بىت بە سەرگەوتوو تر و باشترە و، زور سوپاس.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ياسايى وەلامتان بۆ موداخەلەى ئەو بەرپزانە چيە؟ كاك شيروان فەرموو.

بەرپز شيروان ناصح حەيدەرى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن چەند خائىك هەيە و دەمەوى تەوزيچى بكەم، ئەويش ئەوويە كە ئيمە كە پيويستە لەسەرمان بەراستی هەر هەموومان هەرچى ئاسانكارىەك هەيە لەو هەيئەتە ئيمە مرونەت بنويين بۆ راپەراندنى ئيش و كارەكەى ئەم هەيئەيە، چونكە پەيوەندى بە ماددەى 140 هەو هەيە، نەك ئيمە ببينە وەكو بليى عەرقلەو بەربەستى ئيش و كارى ئەم ليژنەيە، ئەمە لەلايەك، لەلايەكى ترەو، مەن ئەو دەپرسەم لە بەرپزان لە ئەندامانى پەرلەمان، ئيمە چ دەزگايەكمان ليڤە پەسەند كەردوو ئەگەر هاتو هەيكەلى ئيدارى لەو دەزگايە نەبىت، دەكرىت ئيمە دەزگايەك ليڤە پەسەند بكەين، هەيكەلى ئيدارى تيدا نەبىت؟ بە قەناعەتى مەن هەيچ تەناقوزىك نەيە، لەبەرئەوئەى ئيمە چوار مەديريەتمان هەيە و چوار مەديريەتەكە دامەزرينەو دەوامى دەسەلامتان داو بە سەرۆكىك كە ئەگەر ويستى ئيلغاي بكات، دەمچى بكات، حەزفى بكات، ئيمە دەسەلامتان داوئەتى، ئەمە لەلايەك، لەلايەكى ترەو زور برادەر خەلت دەگات لە بەينى دائىرەو بەينى مەديريەت، ئيمە ئەو دائىرەيە ياخود ئەو حەلقەيە لە تەفاسيلى هەياكى تەنزيمى ئيمە وەكو عىراق نەيە، دائىرە زور كەم بەكارديت، هەندىك دەوائىر هەيە و ديته ئەو پەرلەمانە دەليت (بەرچە مەدير عام)، هەندىك دەوائىرەيش هەيە دەرجەى مەديرن، ئيستا ليڤەدا هاتوو و دەليت ئەم دەوائىرانە دەرجەكەيان مەديرە، زور تەبەيە كە بوو مەديريەت ئەقسام و شوەب و فروعى تەفەرەو بكتەو، ئەوانەى كە بەرپزان لە ئەندامانى پەرلەمان ئيشارەتيان پييدا ئەوانە بگريتەو، سەبارەت بە تەشكيلەكەش ئەو رەئى ليژنەى قانونيە، دوا رەئيش رەئى ئيوەى بەرپز و ئەندامانى پەرلەمانە، عەجەبەن چ دەتانهوى ئيزافە بكەن يان لە مەسەلەى تەوسيق و بۆ مەسەلەى دىراسات، خائىكى گرنگيش هەيە دەمەويت ئەو بليى مەسەلەى ئيجسا، مەسەلەيەكى ئيتحاديە، حەز دەكەم ئەو بزانن لە زمنى دەسەلامتى حەسريە كە لە ماددەى 10 لە دەستور داهاوو، راستە ئيمە وەزارەتى تەختيمان هەيە بۆ ئەو مەسەلانە، بەلام بە ئەسلەو ئەم دەسەلامتە لە زمنى دەسەلامتى حەسرى حكومەتى ئيتحاديە، نازانم (د.رؤزان) يش رەنگە هەندىك مولاخەزەى هەبىت.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان:

د.رؤزان فەرموو.

بەرپز د.رؤزان عبدالقادر دزمیی: بەرپز سەرۆکی پەرلهمان.

بەرپزان ئەندامانی پەرلهمان، ئەو دەستەپە هەرودەکو له ماددهی 2 که پەسەند کرا چەند ئەرکی پێ راسپێردراوه، ئەگەر ئەو بەرپۆبەرایەتی و ئەو تەشکیلاتە نەبیت ئەو ئەرکانە بە چ شیوهیهک و چۆن جێ بەجێ ی بکات و بە کارەکانی خۆی هەلبستی، باس لەوه کرا که شوعبە ی بەرپۆبەرایەتی قانونی د.بشیر پێشنیاری کرد که وا جودا بکریتهوه، ئیمە هەولماندا زۆر لەو بەرپزانە باسیان له تەرشیق کرد، هەولمان دا پێکھاتەکان بە شیوهیهکی رێک و پێک و بە کورتی و له چەند بەرپۆبەرایەتی کەم پێک بێت، راستە بەرپۆبەرایەتی، بەلام دەتوانن لەنیو خۆیان ئەوانە وەکو هۆبە و وەکو شوعبە، چونکە ئیمە دەبیت جیاوازی بکەین لەنیوان بەرپۆبەرایەتی گشتی و بەرپۆبەرایەتی هۆبە و بەشەکان، لەرێگای هۆبە دابەش بکریت که هۆبە ی یاسایی که تایبەت بێت بە ئەوانە، باس له سکالا کرا که ئیمە بەشیکمان هەبیت و بەرپۆبەرایەتی کمان هەبیت تایبەت بێت بە سکالا، پێویست ناکات لەبەرئەوهی ئەو سکالایانە که لەلایەن هاوولاتیانەوه هەیه لهو ناوچانە هی کوردستان دەتوانن لەرێگای هۆبە ی یاساییهوه پێشکەش بکەن، لەبەرئەوهی هەر بەرپزتان باستان له تەرشیق کرد، باس له دژایەتی نیوان ئەو ماددهیه و ماددهی 8 که هەر وەکو سەرۆکی پەرلهمان روونی کردوه که هیچ دژایەتیەک نیه و ئەو باسی مەهام و ئیختیسات دەکات و دەسەلات و ئەرک، هەرودەها ئیمە ئەو بەرپۆبەرایەتیانە له یاسا دیاری بکەین باشتر، نەک بابەتەکه ئی بگەرپین و لێره حەسم نەکەین و یەکلای نەکەینەوه، لێی بگەرپین له ئەنجومەنی وەزیران لەرێگای رێسا یاخود بۆ سەرۆکی دەستە لەرێگای رێنمایی یەکلایەتەوه، باشتر وایه لێره حەسر بکریت و لێره دیاری بکریت که ئەو دەستە له چەند فەرمانگه و چەند بەرپۆبەرایەتی پێک دێت، کاک حاکم رزگار باسی له دائیره ی مەناتقی موستەفتەعه کرد، راستە هەلەیهکی چاپەمەنی هەیه که ئیمە له راپۆرتی لێژنە ی یاسایی چاکمان کردوه (دائرة تطویر المناطق المستقطعة) که وشەیهک تێیدا باس نەکراوه، لەناوخۆی ئەو بەرپۆبەرایەتی ئەگەر ئەو وشەیه زیاد نەکریت، پێویست ناکات هەر هەمان ناوی دەستەکەیه که له بۆ ئەو مەبەستە دامەزراوه، ئاماریش سەرۆکی لێژنە ی یاسایی روونی کردوه که به پێی ماددهی 110 ی دەستووری عیراق ئەوه سەلاحیاتی حەسریه، باسی ئەوه کرا که پێویستە دائیرهیهک هەبیت بەناوی دائیره ی تەدقیق، ئەوه دەتوانن له بەرپۆبەرایەتی مدیری مالی که لهو ماددهیه هاتوو، ئەوه دەتوانن تەدقیقی ئەو کاروبارانە دەکات، پێویست ناکات که هۆبەیهک و بەشیک هەبیت که بەرپۆبەرایەتی تایبەت بەو بابەتە هەبیت، باس لەوه کرا که دەسەلات نەدریته سەرۆکی دەستە که دەمچ و ئیلغای بەرپۆبەرایەتیەکان بکات، بەرپزان ئەوه دەرەجە ی وەزیری هەیه و پلە ی وەزیره و سەرۆکی دەستەپە و هەموو وەزیری ئەو دەسەلاتە ی هەیه کهوا یەگرتنەوه و یاخود هەلۆهشانەوهی چەند بەرپۆبەرایەتیەک لەسنووری وەزارتەکە ی و له سنووری دەستەکەیه، ئەو دەسەلاتە مادام به پلە ی وەزیره بۆی هەیه ئەوهی بەدریتی، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

ليژنەى ناوخۇ رەئىتان؟ كاك قادر فەرموو.

بەرپىز قادر حسن قادر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە تەدقىق و بەدواداچوون ئىمەش ھاۋراپىن لەگەل ليژنەى ياساىي كە لە خودى خالى يەك چارەسەر كراۋە، چونكە ئىدارە و مالىە كە ھەبوو بە تەئكىد تەدقىق و بەدواداچوونىشى دەبىت، سەبارەت بە ئەرشىف و بە دۇكىۋمىنت كىردن، لە عىلاقات و ئىعلام دا دەتوانرى بۇى ئىزافە بكرىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

د.رۇژان فەرموو.

بەرپىز د.رۇژان عبدالقادر دزىي:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بەو پىشنىاردى كە لەلايەن ئەندامانى پەرلەمانەۋە كرا كە ئايا ئەو دەسەلاتە نەدرىتە سەرۆكى دەستە، راستە بە پلەى ۋەزىرە و ۋەزىرەكان ئەو دەسەلاتەيان ھەيە، بەلام لەبەرئەۋدى سەر بە ئەنجومەنى ۋەزىرانە دەتوانن ئەو دەسەلاتە ئىستىداس و دەمچ و ئىلغا و مەدەرەيەتەكان و بەرپوبەراتىەكان بەدرىتە ئەنجومەنى ۋەزىران، ئىمە لارىمان نىە لەسەر ئەو پىشنىارە.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپىزان ئىستا پىشنىارىك ھاتوۋە، زۆر لە بەرپىزان پىشنىانىان لىي كىردوۋە، كە ئەم ماددەيە ئەسلەن لىرە لاجىيەت و جىگاي نىە، لەھەمان كاتدا ليژنەى ياساىي و ليژنەى ناوخۇ و زۆربەى ئەندامانى پەرلەمانىش پىيان وايە نەخىر، ئەمە ھەيئەتلىكە دەبىت تەشكىلاتى خۇى ھەبىت، تەنھا مەھامەكانى كە حكومەت دايدەنىت، كاك فرست موداخەلەيەك و رپون كىردنەۋەيەكى ھەيە لەسەر ئەۋە، كە پىشتر كاك فرست لەگەل من مشاۋەرەتى كىرد، موداخەلەيەكى ھەيە ئەگەر رپونى بكاتەۋە، فەرموو.

بەرپىز فرست احمد عبدالله/سكرتېرى پەرلەمان:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە نىسبەت ئەو ياسايەۋە، ياساى ھەيئەتلىكى گىشتىە، موھىمەتەكانىش زۆر جىگاي خۇيان ھەيە و ئىھتەمامىكى زۆرىشى پىدراۋە، مەعقول نىە ھەيئەك دروست بكرىت، بەلام چ ھاۋولاتى، چ مەسئولەكان و، چ خەلگى تر ئەۋەى موھتەمن بەو مەوزوۋە، تەشكىلاتەكەى زمنى قانون نەبىنن، يەنى ھىچ ئەسەر بۇ تەشكىلاتەكەى نەبىتن، ئىمە موقابلى ئەۋە كو ئەو موقتەرحە ئان ئەو پىشنىاردى برادەران باسپان كىرد كو دەمچ و ئىلغا نەدرىتە سەرۆكى ئەو ھەيئەيە، بۇ مەلوماتتان ھەموو ۋەزىرىك ئەو سەلاحيەتەى ھەيە، ئاداي مودىرىياتى عام، مودىرىياتى عام بە برپارى مەجلىسى وزرەرايە، ئەۋان بە تەعدىلى قانونەكە ئەگەر

راستی بیټ، بهس نه قسام و شه عه ب و مدیریاتی ئیعتیادی وهزیر بوی ههیه ئیلغای بکات، سهروکی ههیهیه وهزیر نیه، دهرجهی وهزیره، ئیمه دوتوانین وای ئی بکهین مادام نهجومهنی وهزیران موختهسه به دهرکردنی نهزیمهکان و نیزامهکان، دمچ و ئیلغا و تهرتیبی تهشکیلاتی نهو ههیهیه با به نیزام بیټ له مهجلیسی وهزیران دهریچیت و، زور سوپاس.

بهریز سهروکی په رله مان:

بهریزان ئیستا نهگهر پیشنیار بو ئیلغای نهو مادهیه، نهگهر سهحبی نهکه نهوه دهیخهینه دهنگدانهوه، کهس نیه؟ کاک شیروان فهرموو.

بهریز شیروان ناصح ههیدماری:

بهریز سهروکی په رله مان.

بهراستی ئیمه وهکو لیژنه ی قانونی و پهنگه لیژنه ی ناوخوش لهگه ئیلغای نهو مادهیه نهبین، پیشنیاری ئیمهش بهراستی پیشنیاری یهکهمه، پیشنیاری برادران پیشنیاری دوومه، حهق وایه پیشنیاری ئیمه یهکلای بکریتهوه، زور سوپاس.

بهریز سهروکی په رله مان:

ئیستا پیشنیاری لیژنه ی یاسایی، دهیخهینه دهنگدانهوه، کئ لهگه ئی دایه تکایه؟ فهرموو، کئ لهگه ئی دانیه؟ به زورینه ی دهنگ ئیلغا نابیت و له جیگای خوی دهمینیتتهوه، ئیستا لیژنه ی یاسایی نهخیر سیاغتهان بخویننهوه بو نهوه ی بیدهینه دهنگان.

بهریز د.رؤزان عبدالقادر:

بهریز سهروکی په رله مان.

بهریزان، لهسه ر پیشنیارهکانی بهریزتان مادهکه بهو شیوهیه له لایهن لیژنه ی یاساییهوه دارپزرایهوه:

المادة 6

1 - تتألف الهيئة من الدوائر التالية: وتدار كل دائرة منها من قبل موظف بدرجة مدير حاصل على شهادة جامعية اولية فى مجال اختصاص الدائرة وله خبرة ممارسة لاتقل عن عشر سنوات ويعاونه عدد من الموظفين.

1 - الدائرة الادارية و المالية.

2 - الدائرة القانونية والدراسات والتوثيق.

3 - دائرة العلاقات والاعلام.

4 - دائرة المناطق المتنازع عليها.

2 - يكون للهيئة مستشارين لا يقل عددهم عن 2.

3 - لمجلس الوزراء استحداث أو دمج أو الغاء اي من المديریات ضمن تشكيلات الهيئة وفقاً لمتطلبات عملها.

بهریز سهروکی په رله مان:

بەپۇرگان ئىستا كى لەگەلە تىكايە دەست بەرز بىكاتەو؟ زۇر سوپاس، كى لەگەلە دانىيە؟ بە زۇرىنەى دەنگ بەسەند كرا، تەنھا دوو كەس لەگەلە دانىيە، بۇ ماددەى 7 ، د.رۇژان فەرموو.

بەپۇرگان د.رۇژان عبدالقادر دزىيى:

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان.

المادة 7

1 - يكون للهيئة مجلس يتألف من الرئيس ومدراء دوائر الهيئة و عضوين مستشارين، ولرئيس دعوة ممثلى الجهات ذات العلاقة من الوزارات ودوائر الاقليم لحضور اجتماعات المجلس بصفة مراقب.

2 - يجتمع المجلس شهرين، وللرئيس عند الضرورة دعوته لاجتماع طارىء وتتخذ القرارات فيه باغلبية عدد الحاضرين، وفى حالة التساوى فى الاصوات يرجح الجانب الذى يصوت معه الرئيس.

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان:

د.زانا فەرموو.

بەپۇرگان د.زانا رۇوف حمە كرىم صالح:

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان.

1 - دەستە ئەنجومەنىكى دەبىت كە پىك دىت لە سەرۇك و بەپۇرگانەكانى فەرمانگەكانى دەستە و لەگەلە دوو ئەندامى راپۇرگان و، سەرۇك بۇى ھەيە داواى نوپنەرانى لايەنە پەيوەندارەكان لە وەزارەتەكان و فەرمانگەكانى ھەرىم بىكات، بۇ نامادەبوون لە كۇبوونەوۋەكانى ئەنجومەن بە سىفەتى چاودىر.

2 - ئەنجومەن مانگانە كۇ دەبىتەوۋە سەرۇك بۇى ھەيە لە كاتى پىويست دا داواى كۇبوونەوۋەپەكى كت و پىر بىكات و بىرپارەكان بە زۇرىنەى دەنگى نامادە بووان وەردەگىرپن وە لە كاتى يەكسان بوونى دەنگەكان، دەنگەكانى ئەو لايەنە پەسەند دەكرىت كە سەرۇك دەنگى لەگەلە دا دەدات.

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان:

لىژنەى ياسايى رەئىتان، كاك شىروان فەرموو.

بەپۇرگان شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان.

ئىمە لەگەلە دەقى ماددەكەين و ھىچ مولاحەزەمان نىيە، زۇر سوپاس.

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان:

لىژنەى ناوخۇ رەئىتان؟ كاك قادر فەرموو.

بەپۇرگان قادر حسن قادر:

بەپۇرگان سەرۇكى پەرلەمان.

بېرىپار و پېشنيارى ليژنهكه مان سه بارهت به ماددهى 7 كه له ئەسلدا له دوو بېرگه پېكهاتوو، ليژنهكه مان پېشنيارى كرووه كه بېرگهيهكى بۇ زياد بكرى بهو شيويه:

3 - سهروگايهتى دهسته پيوسته ههر شهش مانگ جاريك راپورتىك لهسه ر ئهرك و كارهكانى له ريگهه ئهجمههنى وهيرانهوه ئاراستهه پهرلهمانى كوردستان بكات.

بهريز سهروكى پهرلهمان:

ليژنهه ياساي رهئيتان، كاك شيروان فهرموو.

بهريز شيروان ناصح ههيدهرى:

بهريز سهروكى پهرلهمان.

ئيمه پشتگيرى لهو بېرگهيه دهكهين و پيمان باشه راپورتهكه پيشكهش بكرىت ههر 6 مانگ جاريك لهلايهن ئهوه دهستهوه، زور سوپاس.

بهريز سهروكى پهرلهمان:

بهريزان شتيكى عامه ئهگهر موخاهلهتان نيه، دهبخهينه دهنگدانهوه، كهس ههيه؟ ئهوه بهريزانهه كه ناويان نووسيوه، ريزدار عمر عبدالعزيز، ريزدار شيردل، ريزدار جمال طاهر، پهروين خان، ريزدار حاكم رزگار، ريزدار شقان احمد، ريزدار عبدالله حاجى محمود، ريزدار عمر صديق، ريزدار شورش، ريزدار حسن محمد سوره، كاك عمر فهرموو.

بهريز عمر عبدالعزيز بهاء الدين صادق:

بهريز سهروكى پهرلهمان.

لهسه ماددهى 7 تيبينيهكم ههيه كه دهستهكه خوئى 5 كهسن، چوار مديرى دائيرهه و لهگهل سهروكى دهسته، دوايه بهس دوو راپورتكار ئيزافه بووه، ليره نهوعيكه ئيمه بلين دهسته ئهجمههنيكى دهبيت له كاتييك دا خودى دهستهكه 7 كهسن و 5 يان ههر دهستهكهه، لهبهرئهوه من پيم باشه بلين دهسته دوو راپورتكار ديارى دهكات، شتيكى وا بلين، چونكه ئهجمههه، 3/2 ي زياترى خودى خوئيهتى پيوسته ناكات بلين ئهجمههنيكى دهبيت، ئهوه تيبينى يهكههه، تيبينى دووههه پشتگيرى له ههر دوو ليژنهه ياساي و ناوخو كه ئهوه راپورتى 6 مانگ جاريك تياى بيت و، سوپاس.

بهريز سهروكى پهرلهمان:

كاك شيردل فهرموو.

بهريز شيردل تحسين:

بهريز سهروكى پهرلهمان.

من پشتگيرى له ههر دوو ليژنه دهكهه، له فهقهههه دووهه كه دهئيت بېارهكانى به زورينهه دهنگى ئامادهبووان وهردهگيرديت، به خوئى له ماددهى 4 و له ماددهى 6 سهلاحيهتيكى زورى داوته سهروكى دهستهكه، ئهوه يهك، دووهه/ پهسههه كورنى يان دهنگ وهگرتهه بۇ دهزگايهك دهكرىت كه

هەلبەرزىردايبىت، نەك فەرمانگەى حكومى بىت، بۆيە من واى بۇ دەجم ئەو فەقەرەيە نەمىنى باشترە، سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك جمال فەرموو.

بەرپىز جمال طاھر ابراهيم محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەوئەلەن پىم باشە (يكون للهيئة مجلس تتألف من الرئيس ومدراء دوائرها) دەوائرى ھەيئە لىرە بىتە لادان، فەقەرەى دووم ديارە زياتر بەرەو پەپرەوى ناوخوى وەزارەتى دچىتن لىقىرى، ئان وزىرى ھەيئە چىتن، ئەبىنم ئەو فەقەرەانە لەو ماددەيە زىدەيە، كو ئەم تەفاسىلا بچىتن داخل بىن، (يجتمع المجلس شهريا وللرئيس عند الضرورة) ئەو شتىكە پەپرەوى ناوخوى ئەم دەستەيە ديارى دكاتن، خالى سىيەم با ئىزافە بكرىت، ئەو پىشكەش كرنى راپورت ھەر شەش مانگ جارىك، بەلام خالى دووم پىم باشە لابدرىت، چونكە ئەو ئىشى ئەم ھەيئەيە پەپرەوى ناوخويە، خويان تەرتىبى دكەن چەند ئىجتىماع بکەن و چەند نەكەن، كەى داوا بکەن و كەى داوا نەكرىت، سپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

پەروين خان فەرموو.

بەرپىز پەروين عبدالرحمن:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لىرە داوا دەكات دوو راپوئىكار وەكو ئەندام، ئەى راپوئىكار بە پلەى تايبەت نايەت؟ ئەگەر وەزىرە ئەو سەرۆكى ھەيئەكە پلەى تايبەتمەن داووتى وەكو وەزىر، بەلام لىرە داوا دەكات دوو راپوئىكار، ئەى راپوئىكار پلەى تايبەت نيە لىرەدا، ئايا ئەو راپوئىكارەى كە داوا دەكات بۇ راپوئى پى كرن ياخود ھەر ئەندامىكە لە ھەيئەكە؟ زور سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك حاكم رزگار فەرموو.

بەرپىز رزگار محمدامين:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بە بۇچوونى من ئەم ماددەيە لە زمنى تەشكىلات دايە، يەنى ھەيكەلى ئىدارى ھەيئەكە وەك لە موداخەلەكەى پىشوو ترىش باسەم كرن، مەفرۇزە ئەم مەجلسە كە ئەگەر بگەرپىتەو بۇ تەعريفەكەى تەعريف كراوہ لە ماددەى 1 دا (مجلس الهيئة) لىرە دەلىت (يكون للهيئة مجلس يتألف)، تۆ كە لە پىشدا تەعريف بوى داناوہ دوايى لە تەفسىلاتى دا باسى مەجلسەكە دەكەى، پىويست ناكات بلئى مەجلس، چونكە لە بىدايەت دا باسە كرن، ئەم مەجلسە مەھامەكەى چىە و بۇ چىە؟ دەبىت بزائرىت، دوايى

دەلى قەرارات دەبىت بە ئەغلبىيە دەردەچىت، (و تتخذ القرارات فيه بأغلبية عدد الحاضرين)، كام قەراره؟
له كاتىك دا تۆ له ماددەى 4 رەئىس باس له قەرارات دەكات و دەئىت (و تصدر عنه وتنفذ باشرافه جميع
القرارات والاوامر والتعليمات فى كل ما له علاقة بمهام الهيئة وصلحاياتها وسائر شؤونها الفنية) ئەى دەورى
ئەم مەجلسە چىه؟.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شقان فەرموو.

بەرپىز شقان احمد عبدالقادر عزيز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

له برگەى دوومى ماددەكە هاتوو دە ئەندامى راوئىژكار و سەرۆك بۆى هەيە، ئەم (بۆى هەيە) پىم وايە
زۆر مەتاتىە، يەنى دەكرىت بانگى وەزارەتە پەيوەندارەكان نەكاتن، ئەم (بۆى هەيە) بە رەئى من لىرە
لابدرىتن، چونكە ئەو وەزارەتە پەيوەندارە زۆر پىويستە كە بەشدار بوون، ئەگەر بە سيفەتى چاودىریش
بىتن، بۆيە ئەم (بۆى هەيە) من بە مەتاتى دادەنىم، پىويست ناكات ئەو (بۆى هەيە) لىرە هەبىتن، دەبى
مەسەلەيەكى ئىجبارى و ئەو بەبىت، چونكە وەزارەتەكان پەيوەندارن بە تايبەتى وەزارەتى تەختىت و
وەزارەتى ناوخۆ ئەمانە زۆر پەيوەندارن، ئەگەر بە سيفەتى چاودىریش بىتن، جا ئەم (بۆى هەيە) و ئەم
مەتاتىەتە لابدرىت باشتە.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عبدالله فەرموو.

بەرپىز عبدالله حاجى محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

داوا دەكات لەلايەنە پەيوەندارەكان و فەرمانبەرەكان بۆ كۆبوونەو بە سيفەتى چاودىر، من پىشنيار دەكەم
بۆ ئەو دەى تۆزىك فراوانتر بىت، دەئىت (لايەنە پەيوەندارەكان) ئەو (لە) بكرىت بە (و) لايەنە
پەيوەندارەكان و وەزارەتەكانى فەرمانگەى هەرىم، ئەگەر (لە) يەكەش نەبىت كەسانى پىپۆرى بۆ
زيادبكرىت، لەبەرئەو فراوانتر بىت ئەگەر پىويستى كرد، زۆر سوپاس.

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عمر فەرموو.

بەرپىز عمر صديق هورامى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەربارى پىشتگىرىم بۆ هەردوو لىژنەى بەرپىز من تەنها لەسەر ئەو سيفەتەى كە دراو بە نوینەرايەتى
وەزارەت و فەرمانگەكانى پەيوەندار، من پىم باشە بە سيفەتى نوینەر و هەماهەنگ بن، بۆ؟ لەبەرئەو دەى
زۆر جار ئەو كەسانەى كە دەپۆنە ناو كۆبوونەوەكانى ئەنجومەن، هەندىك كاروبار و قەزىە كە دىتە

پېشەوہ به سيفهتی نوښهرايهتی و ههماهنگی بښت، نهك به چاودېږی، چونكه چاودېږ بۇخویان
ئوتوماتيكيهه له هر دامهزراويهكي تهنفیزی كه دابههزریټ لهژېر رهقابهی ههم سهروكايهتی نهنجومهنی
وهزیرانه و ههم پههلهمانی كوردستانیشه، زور سوپاس.

بهړېز سهروكي پههلهمان:

كاك شوړش فهرموو.

بهړېز شوړش مجید حسین مرسل:

بهړېز سهروكي پههلهمان.

من پېم وایه نهنجومهنی نهو دهستهیه بچېته مادهدی 6، كه باس له پېكهاتهکانی نهو ههینهته دهكاتن كه
دهنگی زورینهی هینا، بچېته نهوی، نهوهی تریشيان پشتگیری له رایهكهی لیژنهی ناوخو دهكهم به
زیادکردنی برگیه 3 كه سهروكايهتی دهسته پېویسته ههر 6 مانگ جاريك راپورتېك لهسهه نهرک و
كارهکانی له ریگهی نهنجومهنی وهزیرانهوه ناراستهی پههلهمانی كوردستان بکات، بهلام نهوه نهوهی بۇ
زیادبکریټ (له کاتی ناساییدا)، چونكه خویمان دهزانین نهو ناوچهیه ناوچهی کیشه لهسهه نهو ههینهته
بۇ نهوی دروست کراوه، له حالهتېکی تهبیعی نیه ههموو کات نیمه چاوهړېی بکهین، كه له شهش مانگ
جاريك، چونكه حالهتېکی وا بښته پېش، بویه پېم باشه نهوه زیادبکریټ له کاتی ناساییدا، له کاتی
نناساییدا خویمان نهبهستنهوه بهو یاسایهه كه نیمه دهلېین تهنه له شهش مانگ جاريك، بهلگو
ههرکاتېك كه پېویستی کردو له حالهتېکی ناساییدا بوو راپورتی خوئی بهرز بکاتهوه، زور سوپاس.

بهړېز سهروكي پههلهمان:

كاك حسن فهرموو.

بهړېز حسن محمد سوره:

بهړېز سهروكي پههلهمان.

دیاره خالی یهكهم دیسان تهئکید له تشکیلی ههینهکه دهکاتهوه، کهواته مهجلس هیچ شتېك نیزافه
ناکات، له ههنديك قانونی ههینات دا مهجلس وهختی دروست دهبیت كه پېكهاتهی نهو مهجلسه له
ههینهکه زیاتر بښت، بهلام لیږه ههر ههمان تهکوینهی خالهکانی پېشووه، بویه به رهئی من خالی یهكهم
ودووه ههر دووکی دهمج بکریټ له یهك خال كه باسی کوږوونهوهکانی بکات، من تهئیدی نهوهش دهكهم كه
نیزافهی خالی سییهه بکریټ وهکو لیژنهی ناوخو گوتیان و لیژنهی یاساییش تهئیدیان کرد بهراپورتی
دهوری، بهلام راپورتهکه 3 مانگ جاريك بښت، چونكه بهراستی نهگهر شهش مانگ جاريك بښت نیمه ههر

خۇمان لېرە وجھە نەزەرىك نیشان دەدەين كە ئەم مەناتقانەى موتەنازە عەلەيھا، يەنى بە مودەيەكى
دوورودرېژ حەل دەبېت كە ئەوھش ئىمە دەمانەوى چەند زووتر بېت باشتە، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لېژنەى ياساى موداخەلەى قسەكانى بەرپىزانى ئەندامانى پەرلەمان دەكەن، د.زانا فەرموو.

بەرپىز د.زانا رۇوف حمە كرېم صالح:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئەندامانى بەرپىزى پەرلەمان، تەبىئى رەئى لېژنەى ياساى ئەو بوو لەسەر ئەو ماددەيە كە وەكو خۇى بىمىنېتەو، ئەوھى
ترىشان دەگەرپىتەو بۇ بېرىارى خۇتان، بۇ نەمۇنە ئەگەر بېرگەى دووم قسەى لەسەر بوايە كە كۆبوونەوھكان بە مەجلىسى
بېت، چ كاتىك بېت، بە پىى پەيپەوئىك نیشان بىرېت، ئەو دەگەرپىتەو بۇ راي ئىوھى بەرپىز بۇ بېرىار دان لەسەر ئەم
حالەتە، بەلام بە نىسبەت بېرگەى يەكەمەو، كاتىك باس لەو دەكرېت كە عادەتەن دەكرېت لە بېرىارەكان بە مەجلىس
تەشاور بىرېت، بەلام دوايى ئەمرەكە ھەر بەناوى رەئىسەو دەردەچېت، يەنى بەو سىفەتە بېت كە مەجلىسىكى لەگەل
دايە، يەنى تۇ سەلاھىەتېكى زۇرېش نادەى بە سەرۋكى دەستەكە و لە ھەمان كات دا تەشاور و دەنگدان و كۆبوونەوھش
ھەيە لە بەينى خۇيان دا و دوايى بېرىارەكانىش وەكو ھاوتەبا دەبېتەو لەگەل ماددەى 4 كاتىك كە باس لە سەرۋكى ئەو
دەستەيە و سەلاھىەتەكانى دەكات، بە تەشاور لە بەينى خۇيان دا دەكرېت، بېرورا كۆرپنەو ھەيە، ھەموو سەرۋكى ئەو
يەكانەى كە لەناو ئەو فەرمانگەيەن دەتوانن را كۆرپنەوھيان ھەبېت و دوايى بېرىارەكە دەردەچېت، بە نىسبەت بوونى
دەستەواژەى رايۇنكار، ئەمە بۇ سەلماندى ئەوھيە كە ئەو دوو رايۇنكارە تەواجوڧيان ھەيە لەناو مەجلىسەكە، واتە ئەوان لە
دەردەو مەجلىسەكە نىن، لەناو مەجلىسەكە دان، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لېژنەى ناوخۇ رەئىتان؟ كاك قادر فەرموو.

بەرپىز قادر حسن قادر:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ھەرودەكو چۆن پېشتەر كە ھاتووە ئىمە پىشتىرى لى دەكەين و زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

كاك فرست فەرموو.

بەرپىز فرست احمد عبدالله / سىرتىرى پەرلەمان:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من تېبىنيەكم لەسەر ئاخر وشە ھەيە كە لە فەقەرەى يەك، (بصفە مراقب) بە رەئى من ئەو نەمىنېت،
چونكە نوپنەرى وەزارەتەكان زۇر زەرورىە موشارەكە لە موناھەشەى بىكەن، مراقب ناتوانىت قسان بىكات
لەناو ئىجتەماعەكە، بەرپەئى من بەو شىكلە بېت: (ولهم المناقشة دون ان يكون لهم حق التصويت) بەو شىكلە
بېت، موشارەكە لە دەنگدان نەكەن، بەس حەقى بەشداربوون لە گىتوگۇيان ھەبېت، زۇر سوپاس.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

لېژنەى ياساى ئاخىر صياغەتان، بۇ ئەوھى بىدەينە دەنگدان.

بەرپز د.رؤزان عبدالقادر دزەیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

دوای ئەو پێشنیارانەی لەلایەن بەرپزتان پێشکەش کرا، لیژنەی یاسایی بەو شێوەیە ماددەکه دادەرپزیتەوهو دەیخاتە بەردەم بەرپزتان:

المادة السابعة: يكون للهيئة مجلس يتألف من الرئيس ومدراء دوائر الهيئة وعضوين مستشارين، وللرئيس دعوة ممثلي الجهات ذات العلاقة من الوزارات ودوائر الاقليم لحضور اجتماعات المجلس بصفة مراقب ولهم حق المناقشة دون ان يكون لهم حق التصويت.

ثانياً: يجتمع المجلس شهرياً، وللرئيس عند الضرورة دعوته لأجتماع طارئ، وتتخذ التوصيات فيه بأغلبية عدد الحاضرين، وفي حالة التساوي في الاصوات يرجح الجانب الذي يصوت معه الرئيس.

ثالثاً: على رئيس الهيئة تقديم تقرير دوري كل اربعة اشهر حول مهام واعمال الهيئة الى برلمان كوردستان عن طريق مجلس الوزراء.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپزان، ئیستا کۆ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوه؟ تکیایە بەو سیفەتە ی کە خویندراپەوه؟ زۆر سوپاس، کۆ لەگەڵدانیە دەستی بەرز بکاتەوه؟ سوپاس، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا، بۆ ماددە ی هەشت، فەرموو.

بەرپز د.رؤزان عبدالقادر دزەیی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

المادة الثامنة: لرئيس مجلس الوزراء تحديد مهام واختصاصات تشكيلات الهيئة بنظام.

بەرپز د.زانا رؤوف حمە کریم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە ی هەشتەم: سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیه ئەرك و تايپەتمەندیەکانی پیکهاتەکانی دەستە بە پیرەویک دەست نیشان بکات.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

لیژنەی ناوخوا کەرەمکه.

بەرپز قادر حسن قادر:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لیژنەکه مان لیژنەی ناوخوا سەبارەت بە ماددە ی هەشتەم پێشنیازی گۆرینی دەستەوازی سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دەکات، بە ئەنجومەنی وەزیران، زۆر سوپاس.

بەرپز شیروان ناصح حەیدەری:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیمەش تەئیدی ماددەکه دەکەین، هیچ ملاحەزەمان نیە، زۆر سوپاس.

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان:

بەرپىزان، كەس ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە قسە بىكات، يەك نەفەر كەرەمكە.

بەرپىز سىوھىل عثمان احمد:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

بەنيسەت ماددەى ھەشتەم، سەرۋكى ئەنجومەنى وەزيران، پىم باشە بىرئتە سەرۋكايەتى ئەنجومەنى وەزيران، دوايى يەك وشەمان ھەيە، سەرۋكى ئەنجومەنى وەزيران بۇى ھەيە ئەرك و تايبەتمەندىيەكانى پىكھاتەكانى دەستە بە پىوهرىك دەست نىشان بىكات، بەس ئەگەر سەرۋكى ئەنجومەنى وەزيران، بىرئتە سەرۋكايەتى ئەنجومەنى وەزيران، پىم باشە، دووم لە ھەربىيەكەى ھاتوو(لرئىس مجلس الوزراء تحديد مهام واختصاصات تشكيلات الهيئة بنظام، لە بەينى دوو وشەمان ھەيە، كوردىيەكەو ھەربىيەكەى، لىرە نووسراو بە پىوهرىك، لىرە نووسرايە بە نىظام، ئەگەر ئەمە پىوهرىك بى، ھەفوو، ئەگەر نىمە مەعنايەكەى لىك بدەينەو، وابدانم يەكتەر ناگرئتەو.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

دروستە، (بنظام) سەلاحيەتى مجلس وزرايە، نەوہك ئى سەرۋكايەتى، لىژنەى ياسايى رەئىتان بدەن.

بەرپىز شىروان ناصح ھەيدەرى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

ئىمە صياغەمان كرددو، وامانزانى ساغەى لىژنەى قانونى خویندەو، بەلام صياغەكەى ئىمە بەم شىوہى(لمجلس الوزراء تحديد مهام واختصاصات الهيئة بنظام).

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان، ئەگەر كەس موداخەلەى نىە، بىخەينە دەنگدانەو، شتىكى رۇتينيە، ئاخر جار بىخویننەو بۇ ئەوہى بىخەينە دەنگدانەو، تىكايە.

بەرپىز د.رۇزان عبدالقادر دزەيى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

لمجلس الوزراء تحديد مهام واختصاصات الهيئة بنظام.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان:

بەرپىزان كى لەگەلدايە تىكايە دەستى بەرز بىكاتەو؟ سوپاس، كى لەگەلدايە تىكايە دەستى بەرز بىكاتەو؟ سوپاس، بە كۆى دەنگ پەسەند كرا، بۇ ماددەى نۆيەم.

بەرپىز د.رۇزان عبدالقادر دزەيى:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

المادة التاسعة: لرئىس الهيئة اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان: